STRIPSCHRIFT

nummer 135/136
prijs *f* 6,50

*Willy Vandersteen-artikelen
*Klassieke strips uit Sprint
*Blueberry *Jordaan

Stripschrift

Vergis je niet

Oude nummers van Stripschrift zijn nog steeds verkrijgbaar tegen de oorspronkelijke prijs

Vul de antwoordkaart in het hart van het blad in.

---

18 (*f* 2,25): Vijftig jaar Bruintje Beer met een herdruk van **Bruintje Beer verdwaald**, Walt Disney Studios (tekenfilm)...

19 (*f* 2,25): Kabouterstrips met herdruk van het **Paulus de Boskabouter**-verhaal nr. P.14, John Bakker...

36 **1/2** (*f* 1,50): **Mad** poster & gemengd nieuws.

47/48 (*f* 3,25): Peyo met herdruk van **De Groene Draak (Johan en Pirrewiet)** uit: **Sprint; De Blauwbloezen** van Salverius, Giles: herdruk **De valstrik van de Rode Kreek** (Timoer, 1956); tekenfilm en pornostrip...

55/56 (*f* 3,75): Special over Peter de Smet met een herdruk van de oer-**Generaal** en van zijn **Fulco en de Miesmannetjes** (uit **'t Kapoentje**): Druillet mét adembenemende herdruk (1969); striptekenaars aller landen verenigt u...

57/58 (*f* 3,75): Erg veel over Marten Toonder met name zijn jeugdwerk **(Thijs IJs)**; **Buck Danny** en dus ook Victor Hubinon; Daan Jippes **2 voor t)** Richard Corben met een gruwelijke herdruk...

59/60 (*f* 3,75): 50 jaar Disney-tekenfilms een tussensprint van Kees de Bree; Daan Jippes over Carl Barks mèt unieke **Donald Duck**-herdruk van Barks; **Donald Duck**-weekblad en een heel klein **Kuifje**...

65 plus (*f* 2,25): Interview Tibet met herdruk **Rik Ringers leidt de dans** (1955); **Chick Bill; Tina**; Jay Linch door Evert Geradts; **De Wonderen van Mu** (11/33-11/44)...

66 (*f* 2,25): Interview Franquin met uitvoerige bibiografie én herdrukken **Guust Flater, The Spirit** van Will Eisner, Dick Matena (over de **Macaroni's**); **de Wonderen van Mu** (11/45-11/49).

67 (*f* 2,25): **Nader tot Kuifje 3** over interessante drukvarianten; interview Carry Brugman; speciaal Roba met **Bollie en Billie** en **De Sliert** en een bibliografie; **De Wonderen van Mu** (11/50-11/70)...

68/69 (*f* 3,75): De Marten Toonder-story deel 1 en het begin van de herdruk van **Tom Poes en de Schoonschijners** (1610-1635); alles over **Akim** en **Tarzan**-pulpuitgaven; **De Wonderen van Mu** (11-72-11-82).

70 (*f* 2,25): De Marten Toonder-story deel 2 (**Panda** , Toonder-studioos); Jan van Haasteren; **De Wonderen van Mu** (11-83-einde); **Tom Poes en de Schoonschijners** (1636-1655)...

74 (*f* 2,95): 4 blz. **Zuiptor** van Uco Egmond, speciaal voor Stripschrift, Raymond Macherot (**Chlorophyl, Poezekat**); Domien ten Berge over Marten Toonder; **Professor Pi**...

75/76 (*f* 4,25): Uitvoerige aandacht aan Peter O'Donnell met een herdruk van zijn **Modesty Blaise**; Willy Lohmann's vochtige **Kraaienhove**-persiflage...

77 (*f* 2,95): Special Gerrit Stapel met de nergens elders gepubliceerde strip **Mijn vriend Andries**; Aart Clerkx tekent voor **Stripschrift**...

78 (*f* 2,95): Speciaal voor Stripschrift 8 blz. Daan Jippes in **Intercity Incident**; interview met 'Forest 'Bud' Sagendorf over **Popeye; Modesty Blaise**; algemene beschouwingen over de vloek in het beeldverhaal...

79 (*f* 2,95): Jules Feiffer; **Moem**; Piet Wijn onder de loepe èn voor het voetlicht met een herdruk van **De Moorse Tovenaar; Tintin et moi** (Kuifje dus)...

80 (*f* 2,95): De **Robbedoes**-verhalen van Fournier; **The Hulk** met een herdruk; **De Tovenaar van Fop**; Vervolg & slot-herdruk **De Moorse Tovenaar** van Piet Wijn...

81/82 (*f* 4,25): Special Peyo, **Smurfen** met herdrukken; alles over de Dupuis-tekenaars in een overzichtelijke encyclopedie; Tillieux en een **Felix**-herdruk...

83 (*f* 2,95): De stripbladen **Sjors** en **Pep** (nu **Eppo**); Loriot; begin unieke herdruk van de **Dick Bos** reclamestrip **Glashard**; de populariteit van stripfiguren...

85 (*f* 2,95): De professoren in het Europese beeldverhaal (**Zonnebloem, Barabas, Adhemar, Sickbock, Pirlwytskofsky, Kalker, Lupardi**); Harry Balm, **Kuifje**-wedstrijd; Patty Klein over stripscenario's; **Dick Bos**...

86 (*f* 2,95): komplete inhoudsopgave van **Stripschrift** nr. 49/50 t/m 84; Eddy Paape, informatie over het SDCN...

87 (*f* 2,95): Alles over **Bert Bus** met een herdruk van zijn Nitokris, kartoenrubriek Ong-Gezien over **Tom Ungerer**, start van herdrukken **Simpelman, Lucky Luke** voer voor psychologen en een unieke L.L.-persiflage.

88 (*f* 2,95): **Ridderspecial: Prins Valiant, De Rode Ridder** en de Vlaamse Ridderschap van **Bob de Moor** op hun historische betrouwbaarheid getoetst. Een nummer geknipt voor het (geschiedenis) onderwijs, met Prins Valiant-persiflage van **Wood** en aandacht voor tekenfilm **Tarzoon**, de schande van de jungle.

89 (*f* 2,95): **Uitgeverij Casterman**, met o.m. interview met **Jacques Martin, Jacques Tardi**, in de voetsporen van Jules Verne, herdruk van unieke **Tardi**-oorlogsstrip, **Kuifje en de Picaro's** de **4 Helden**, gewogen en te licht bevonden **Craenhals Kresse**.

90/91 (*f* 4,60): Zéér uitvoerige **Disney**-special met Art Babbit, Floyd **Gottfredson, Barks index**, de tekenfilm Fantasia, **Donald Duckweekblad** nader bekeken, Mickey Mouse – Donald Duck – strijden om de macht in een **Bill Elder**-persiflage, en als **extra** een kompleet nimmer in Nederland gepubliceerd MM-verhaal: **MM als oorlogsvrijwilliger.**

92 (*f* 2,95): **De auto in de strip**, ambivalentie t.o.v. Jean Graton's schepping **Michel Vaillant, Julie Wood**, herdruk. MV-strip, Strip en werkelijkheid bij MV, en **Van strijd tot stip**, overpeinzingen bij de Nederlandse politieke plaat van Kartoenist/striptekenaar **Wim van Wieringen.**

93 (*f* 2,95): Start van **herdrukken** (vert. Dick Matena) van de legendarische strip **Pogo** met een artikel over schepper Walt Kelly, nog meer over **Paulus de Boskabouter**, aandacht voor Toonder's **Magister Hocus Pas**, miskend en onderkend genie. Jan Gerhard Toonder over **De Stripkunst** van Marten Toonder. **Ongezien** een opzienbarende kartoen van Yrrah uit VN

94/95 (*f* 3,60): Alles over **2000 nummers Robbedoes**-weekblad. De ontwikkeling van het blad, interview met **hoofdredacteur Karel Cavens**, de geboorte van **Robbedoes** in herdruk... **Robbedoes index** t/m nr 2000; verder aandacht voor de dertigste verjaardag van het **weekblad Kuifje**, Pogo.

96 (*f* 3,25): **Jijé-special interview** en een herdruk van zijn **Pogologie**, Jan Gerhard Toonder en Lo Hartog van Banda en de start van een nieuwe rubriek Frans nieuws **La France Oh la la.**

97 (*f* 3,25): De opkomst en ondergang van de keizerstrip **Trigië**, in een interview met tekenaar **Don Lawrence, Verdwenen Kuifjes** door Har Brok teruggevonden, interview met **Selby Kelly** weduwe van Pogo-tekenaar Walt en tevens degene die de strip voortzette... herdrukken.

98 (*f* 3,25): Uniek **documentatienummer: Strips in de dertiger jaren** met Herman Pieter de Boer over **De Toverwereld van Doe mee**, Mr. van Veen over **De relatie kinderpret-stripverhaal**... De werkelijke geschiedenis van Tripje, Gerrit Theodoor **Rotman**, George van Raemdonck, **Bulletje en Boonestaak** Honderdduizenden **Soete suikerbollen van W. G. van de Hulst en Zn., Thijs IJs**, Toonder's eerste beer... Barend Servet over zijn wederwaardigheden met **Gijsje Goochem**, GG-herdrukken.

99 (*f* 4,95): SUPERDIK **Amerikanen nummer** met o.m. een exclusief interview met **Wallace Wood**, stripmaker **Martin Lodewijk over Milton Caniff**, unieke herdrukken **Male call** (Caniff) en **The Curse** van **Wood en als extra Wood-persiflage** op **Caniff-strip** Terry & The Pirates, **Trigië**, politiek gewogen, een navrante beschouwing, **Pogo** herdrukken, **Kuifje** in Rotterdam en een verslag van het **congres in Angoulème.**

101 (*f* 3,95): **Een scenaristen special**, interviews met **Greg, Jacques Lob, Jean Michel Charlier, Pierre Dionnet**, aandacht voor **Blueberry**, een **Pogo-persiflage** door **Wallace Wood/Harvey Kurtzman** met kanttekeningen van Evert Geradts en het begin van de herdruk van het 66-ste en laatste Eric de Noorman-verhaal: **De eerloze krijg.**

102/103 (*f* 3,95): Extra dik (56 pag.), met aandacht voor de geschiedenis van Kuifje Weekblad, **interviews** o.a. met de schepper van Blake en Mortimer **E. P. Jacobs, Bob de Moor en Claude Auclair**, een tekenaar van de nieuwe generatie, de Lombard-uitgaven uitgepuzzeld, een artikel van **Henk J. Meier** over **Rik Ringers** en het vervolg van de Eric de Noorman herdruk: **De eerloze krijg.**

104 (*f* 3,95) Sublieme omslag van **Joost Swarte** en een gesprek met hem door **Herman Pieter de Boer**, een reaktie op het **Trigië**-artikel uit nummer 99, een verslag van de Kartoenale, deel 2 in de serie over de opkomst en ondergang van de **Hollandse Stripschool**, een Pogo-herdruk en het vervolg van **De eerloze krijg.**

105 (*f* 3,95): Aandacht voor 'Duckman' **Carl Barks** d.m.v. een artikel en een **herdruk** van een van zijn eerste **Donald Duck**-verhalen, een lezing van **Daan Jippes** over het maken van strips, aandacht voor tien jaar **Het Stripschap, Tante Leny** plus de herdrukken van **Pogo** en **Eric de Noorman.**

107/108 (*f* 4,95): Alles over **Kapitein Rob** en zijn schepper Pieter Kuhn, de volledige **Kapitein Robmusical** van Evert Werkman, herdrukken **Eric de Noorman** en Smurfen...

109/110 (*f* 4,95): **Eppo**-special met beschouwingen en interviews over en met Henk Kuijpers **(Franka)**, Bert Bus, René Follet, Peer en Uco, de VNU-story IV, kritiek op de vooroordelen tegen strips, een kartoenbijdrage van Ton Hoogendoorn, de boekenspecial met o.a. **Kuifje in Zwitserland**, herdrukken van **Pogo** en **Eric de Noorman**...

111 (*f* 4,25): Stripproduktienummer over het ontstaan van strips, tekenwerk (door Matena), scenaria, lettering, inkten, inkleuring, merchandising en syndication. Nogmaals **Kapitein Rob**, herdrukken van **Pogo** en Eric de Noorman...

112/113/114 (*f* 5,95): Driedubbelnummer over detectivestrips met Eisner en zijn **Spirit, The Shadow, Schlomo Raven, Jack Palmer** (Pétillon), Loro, **Jess Long**, detectivefilms, 3 forse herdrukken plus **Eric de Noorman**, boekbesprekingen...

115 (*f* 4,25); Een tipje van de sluier opgelicht over Strips en politiek en verder Willem, Peter van Straaten, Behrendt, Crumb en de **Eric de Noorman**-herdruk...

116 (*f* 4,95): Centsprenten en strips, interviews met Ben van Voorn en Piet van Elk en beschouwingen over Alain Saint-Ogan, Toonder en Piëts **Bassie**, Chantal Montellier, Martin Lodewijk en de **Eric de Noorman**-herdruk...

117/118 (*f* 6,50): Interview Blanc-Dumont met herdruk, Jijé-polemiek, inhoudsopgave **Stripschrift** nrs. 85-117/118, de redaktionele **Top 20** van 1978, een boekenspecial, herdruk **Pogo** en de afsluiting van de **Eric de Noorman**-herdruk...

119 (*f* 4,95): **Lucky Luke**, interviews met Morris en Goscinny, 2 unieke herdrukken, **De Ballade van de Daltons**, 50 jaar **Kuifje**, Marketing van Stripschriften op de Nederlandse markt...

120 (*f* 4,95): Science Fiction met Leloup, **Arman en Ilva**, Dick Matena en Enki Bilal met herdruk...

121 (*f* 4,95): Berni Wrightson, de horrorstrip op zijn best. De Striphandel. De Stripkatalogus.

122/123 (*f* 6,50): Willy Vandersteen, Jerom, De blauwe reeks, Suske en Wiske wegwijzer.

124 (*f* 4,95): Palacios, strips op z'n Spaans, Noel Sickles, stichter v.d. Caniff-school.

125 (*f* 4,95): Stripdag-nummer

126/127 (*f* 6,50): De strips van Claire Bretécher, Ralph Bakshi, de animatie man.

STRIP SCHRIFT

135/136, juni 1980

Uitgegeven door Vonk/Uitgevers B.V. voor Het Stripschap Nederlands Centrum voor Belangstellenden in Strips, goedgekeurd bij K.B. 30 sept. 1968.

Redaktie: Postbus 15268, 1001 MG Amsterdam

Uitgever: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, Zeist, tel. 030-791496
Advertenties: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, Zeist, tel. 030-791496.

Redaktie: Hans van den Boom, Kees de Bree, Har Brok, Jac Drewes, Rob van Eijck

Vaste medewerkers: Eric Hoek, Henk J. Meier, Jean-Pierre Mercier (Frankrijk), Nico Noordermeer, Guus Ong, Ernst Pommerel, Albert Tol, Hans Frederiks, Bob J. Miller, Wim van Helden

Vormgeving en produktie: Loes Leeman

Stripschrift is verkrijgbaar:
a. Via een abonnement (jan. t/m dec.) à f 40,50
b. Via een lidmaatschap/abonnement à f 49,—
c. Via een CJP abonnement à f 36,—
d. In de losse verkoop à f 4,95

Betaling kan geschieden:
a + c: Postrekening nr. 209948 of bankrekening nr. 64.48.33.416, beide t.n.v. Stripschrift, Zeist.
b: Postrekening nr. 1513000 of bankrekening nr. 42.11.38.114, beide t.n.v. Het Stripschap, Amsterdam.

Houders van een CJP-paspoort dienen zich via hun CJP-buro op te geven.

Lopende (bestaande) abonnementen kunnen eerst worden omgezet in het komende kalenderjaar.

Abonnementen op Stripschrift, opgegeven in de loop van een kalenderjaar, omvatten alle in de desbetreffende jaargang te verschijnen nummers.

Stripschrift is eveneens verkrijgbaar in veel boekhandels en kiosken.

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERVEELVOUDIGD EN/OF OPENBAAR GEMAAKT, DOOR MIDDEL VAN DRUK, FOTOCOPIE, MICROFILM OF OP WELKE ANDERE WIJZE OOK, ZONDER VOORAFGAANDE SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN STRIPSCHRIFT EN AUTEURS.

DE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE GEPLAATSTE ARTIKELEN BERUST BIJ DE AUTEURS.

ISSN NR. 0165-845

Druk: Vonk Zeist

REDACTIONEEL

Dit zomernummer van Stripschrift heeft een zeer gevarieerde inhoud, die deels het gevolg is van een belofte gedaan in nr. 122/123 en deels een reaktie is op de mening van lezers zoals geuit in de reeds binnenkomende enquête-formulieren. Stripschrift 122/123 was geheel gewijd aan het werk van Willy Vandersteen, waarop in dit nummer wordt voortgebouwd met enkele artikelen, reakties en het tweede deel van de Suske & Wiske-Wegwijzer.
Uit de ingezonden enquête-formulieren is ons gebleken dat vele lezers prijs stellen op herdrukken van oud werk van bekende tekenaars, dat niet of nauwelijks meer verkrijgbaar is. Daarom vindt u in dit nummer drie verhalen uit Sprint, verschenen in 1955, vergezeld van een komplete inhoudsopgave van dit zusterblad van Robbedoes.
Degenen onder u die hun enquête-formulieren nog niet hebben ingezonden, verzoeken wij dringend dit alsnog te doen. Uw wensen en kritiek worden door ons op hoge prijs gesteld en, zoals u aan de inhoud van dit nummer kunt zien, wordt de inhoud van Stripschrift er wel degelijk op afgestemd. En vergeet u ook de Droomprijsvraag niet: op schrift gestelde ècht gedroomde, gehoorde of beleefde rariteiten die iets met strip te maken hebben, dingen mee naar de vele aantrekkelijke prijzen. De beste verhalen zullen in Stripschrift worden gepubliceerd. Geneer u niet voor uw heimelijke stripdromen, want hoe doller hoe beter. De enige voorwaarde is dat u de belevenissen echt gedroomd of meegemaakt hebt. *(RvE)*

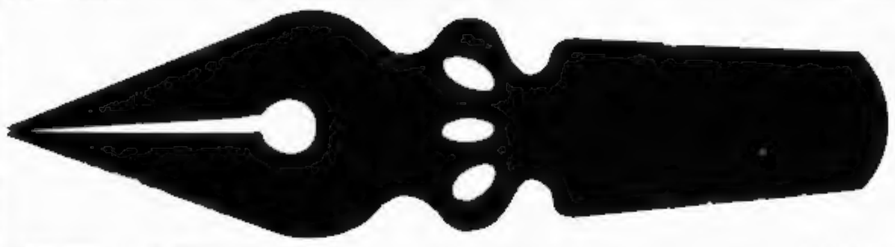

INHOUD

De overleefde toekomende tijd van Vandersteen / Anton Hermus onderwerpt de oudste realistische SF-avonturen van Willy Vandersteen aan een kritisch onderzoek / **pagina 4** **Het verleden van Suske en Wiske in het verleden** / Een reaktie op de artikelen over de historie in Suske en Wiske uit Stripschrift 122/123, door J. C. Kalker. Tevens: Jeroms afkomst onthuld! / **pagina 8** **De volledige Sprietatoom** / Weggelaten stroken uit dit oude Suske en Wiske-verhaal, opgespoord door Hans Matla / **pagina 10** **De familie van Suske en Wiske** / ordentelijk bijeengebracht in enige stambomen, door Joan van der Wyck / **pagina 14** **Stripfiguren in steen vereeuwigd** / Standbeelden van Suske en Wiske, verklaard en gefotografeerd door Hans Matla / **pagina 13** **Suske en Wiske Wegwijzer** / het tweede deel van de rondleiding door de albums van Suske en Wiske / **pagina 15** **De gekalibreerde kwibus, juridisch en moreel een misser** / een kritische kijk op een illegale uitgave van Rob van Eijck / **pagina 18** **Sprint, Robbedoes' jonge broer in de wieg overleden** / Een verkenning door de bijna-jaargang van dit jong gestorven tijdschrift / **pagina 19** **De marsupilami en Baard & Kale** / herdrukken uit Sprint van strips van Franquin, Will & Rosy uit 1955 / **pagina 21** **Een gespleten tekenaar** / Hans Frederiks' visie op Giraud / **pagina 33** **Leo Jordaan, het stille verzet met de tekenpen** / Jac Drewes bekijkt de oorlogstekeningen en de strips van de onlangs overleden tekenaar Jordaan / **pagina 35** **Romeo Brown** / **pagina 38** **Boeken in het kort** / **pagina 42** **Nieuws** / **pagina 43** **het Stripschap** / **pagina 47**

Summary
This issue of Stripschrift is partly devoted to Willy Vandersteen, as a supplement of our 122/123 issue. We have also an article about the Belgian magazine Sprint and reprints of some of its stories, and articles about French drawer Druillet and the Dutchman Jordaan, who made some stirring drawings about the German occupation of Holland.

Sommaire
Ce numero de Stripschrift a comme sujet principal un supplement de notre édition 122/123, dossier Willy Vandersteen. Vous trouvez aussi des articles concernant la magazine Sprint (Risque Tout), Druillet et le dessinateur hollandais Jordaan. Il y a aussi des rubriques habituelles, Romeo Brown, nouvelles, etc.

De overleefde toekomende tijd van VANDERSTEEN:

Anton Hermus

— 1960 —
TEVERGEEFS TRACHT EEN RADARPOST OP DE MONT-WILSON IN DE VER. STATEN MET DE PLANEET MARS IN VERBINDING TE KOMEN.
ALHOEWEL DE VOORAANSTAANDE ASTRONOMEN VAN HEEL DE WERELD HET EENS ZIJN DAT DEZE PLANEET BEWOOND IS WORDT OP HET SEINEN DER AARDE GEEN ANTWOORD ONTVANGEN.
OP EEN NACHT MELDT DE RADARPOST DAT ZEKERE PROJECTIELEN MARS VERLATEN HEBBEN EN MET GROOTE SNELHEID DE AARDE NADEREN.
HET PLAATSELIJK ASTRONOMISCH OBSERVATORIUM IS HET EERSTE DAT DE MARSPROJECTIELEN IN ZIJN TELESCOOP TE ZIEN KRIJGT.

Marscommando's op aarde

Het enige waar zij aan konden denken was het gevaar. Gevaar en verder niets.
– Philip K. Dick, 'Imposter'

1960. Tevergeefs tracht een radarpost op de Mont-Wilson in de Verenigde Staten met de planeet Mars in verbinding te komen. Alhoewel de vooraanstaande astronomen van heel de wereld het eens zijn dat deze planeet bewoond is, wordt op het seinen der aarde geen antwoord ontvangen. Op een nacht meldt de radarpost dat zekere projectielen Mars verlaten hebben en met grote snelheid de aarde naderen. Het plaatselijk astronomisch observatorium is het eerste dat de Marsprojectielen in zijn telescoop te zien krijgt.

Dit is natuurlijk niet Wells' *War of the worlds* maar juist eerder een interpretatie ervan die Willy Vandersteen heeft gepresenteerd in zijn allereerste realistische sf-verhaal: de zo flairvolle *Marscommando's op aarde*. Los van een tiental Suske en Wiske-classics geldt dit beeldverhaal samen met *De eerste maanraket* in velerlei opzichten als een hoogtepunt van de Belgisch getekende sf. Het is eigenaardig dat hierover nooit behoorlijk is geschreven.

Naar overeenkomsten te gaan zoeken tussen Vandersteens dolkomische en felrealistische werk uit de eerste jaren na de oorlog is bijna ondoenlijk. (Zijn sf-motieven en de bronnen moeten ooit maar eens aan een expertise onderworpen worden. Het straalwapen dat objecten bevriest zou op Dicks verhaal *Oorlogsveteraan* geïnspireerd kunnen zijn, ware het niet dat Dick pas in '52 debuteerde.) De karikaturale lijn uit die tijd is in kringen van puristen genoegzaam bekend en terrecht geliefd: trillend,perspektief vertekenend op een typische volkse toonzetting. Om dit flair schijnt Hergé hem te zien als 'de Breughel van het tekenverhaal'. De voornaamste kenmerken van zijn realistische hand lijken zich mij te uiten in grote, forse vlakverdelingen en zware slagschaduwen binnen de kaders van een primitieve belijning. Temperament! Met name in tal van luchtscènes, welke haast tegen het sociaal-realisme aanleunen; een stijlopvatting overigens die Vandersteen optimaal uitwerkt in zijn recente serie rond de vagebonden Robert en Bertrand. Aantrekkelijk bij dit alles is te zien op welke wijze hij zich inhoudt waar hij zich door middel van het blufpoker van de uitroeptekens een zwakke dialoog kracht bij zet.

Erik Durnez noemt dit vroegere werk in zijn biografie *Ik vier het elke dag... Willy Vandersteen 65* misprijzend 'dat harde labeur'. Ik deel die mening niet; *Mars-commando's,* na ruim dertig jaar nog altijd een verademing temidden de gigantische aanvoer geavanceerde sf, is een levende getuigenis van Vandersteens impulsieve opvattingen over het stripmaken. Neem de eerste platen, die atmosfeer van doem en dreiging, om dan gaandeweg een lijn te laten evoceren in een beheersing die zijn weerga niet kent. De teneur is minder geladen en

GIJ ZIJT GEHEEL IN ONZE MACHT! GEEF ONS DE MC II OVER EN WIJ ZULLEN U HET LEVEN SPAREN!
NEEN! DE LAATSTE OORLOG TUSSCHEN DE VOLKEREN DER AARDE IN 1950 WERD NA ENKELE DAGEN GESTAAKT DOOR DE VREESELIJKE UITWERKING DER ATOOMBOM WIJ KWAMEN TOT BEZINNING EN WENSCHEN IN VREDE TE LEVEN SLAVERNIJ KUNNEN WIJ ECHTER NIET AANVAARDEN!

zwaartillend. Vandersteen begint te rasteren en te arceren dat de spetters er af vliegen, zijn (?) belettering in onderkast staat op de 6e en 7e plaat op eenzame hoogte.

Hoewel dit verhaal pas in 1946 in druk is verschenen moet het nog in de oorlogsjaren zijn getekend. Dit is belangrijk omdat Vandersteen zich in gedachten verplaatst naar een toekomende tijd. Je zou kunnen zeggen dat hij zich *uit* de misere van de oorlog heeft geschreven en getekend, een vlucht die hem naar een wereld voert die eigenlijk geen klap 'beter' is dan deze. En passant begint hij zich voor te stellen hoe hij zich in 1960 het televisiebedrijf had gedacht. We weten nu dat zijn profetie niet is uitgekomen. Kamera's hebben lenzen en het scherm is alles behalve vierkant. De technologie staat niet stil. Van de gissingen en vorderingen die vanuit de wetenschappelijke wereld naar de buitenwereld doorsijpelen weet Vandersteen, aangevuld met eigen wilde dromerijen en fantasiën, handig te profiteren. Hij handelt hiermee overigens volgens de beste traditie van de sf-schrijvers: Onderzoeken, exploreren, speculeren.

De impulsieve stijl is, zo lijkt het, in de toon van de Nederlandse beeldroman gehouden: rauw en primitief, daardoor extra dynamisch en explosief, met een hoge graad van realistische suggestie. Harry Harrison, ooit gestart als plotter van talrijke sf-comics, typeert dit meer aktie- dan idee-genre als 'zip bang boppo'. De comic-blurb is ook op dit werk van toepassing: LOTS OF ACTION! ADVENTURE-PACKED THRILLS! JOLTING TALES OF TENSION! ACTIONFILLED PAGES! Vandersteen doet soms denken aan *De Moker* van Hans Ducro: gevoelsmatige verhalen vanuit het onderlijf getekend, louter en alleen opgehangen aan een staketsel van spanning en intrige. De schematische tekening, het korte en bondige handschrift, biedt situaties aan die de lezer naar eigen inzicht invult. Het zijn de blauwdrukken van zetstukken in een verhaal waarin de dialoog van doorslaggevende betekenis is. Dit is weer eens een onderschrijving van de stelling dat stripmaken, ofschoon een met deze sf-strips naar mijn smaak geheel volgens de traditie van de pulp en haakte hij in op de dramatische en plottechnische trends van toonaangevende Golden Age-magazines als Astounding en Amazing.

(Schitterende staaltjes taalgebruik ontstaan trouwens in deze naieve, impulsieve periode, zoals, uit de hiér behandelde verhalen: 'De radioboodschap van een wereldzender slaat de ganse wereld met verstomming'. – 'Een hunner glijdt echter uit en doet een zwaren val'. – 'Naar alle waarschijnlijkheid zullen schokkende gebeurtenissen morgen de aarde in beroering brengen.' – 'De gewichtsloze zone is bereikt. Alwat niet vastgemaakt is, zweeft bij de minste beweging rond en verscheidene ruimtemannen worden hierdoor tegen de zoldering gesmakt'. – 'Tussen aarde en maan zweeft de ontzenuwde bemanning in opstand'. – 'Doch plots overstemt een zwaar geronk zijn roepen'. Wat een aanstekelijke zinnen! Welk een heerlijk ongekunstelde zondagsrijdende poëzie!)

KORT DAAROP VOLGT ECHTER EEN REEKS ONTSTELLENDE BERICHTEN
VANDAAG WERDEN DE ONTRUIMDE STEDEN PARIJS, MOSCOU, MADRID EN BUDAPEST DOOR ONBEGRIJPELIJK GESCHUT VERNIELD. DE ONDERGRONDSE MC I WERD BIJ ZIJN VERSCHIJNEN AAN DE OPPERVLAKTE IN HONGARIJE DOOR ONZE STRIJDKRACHTEN VERNIETIGD. OP DIT OOGENBLIK OVERVLIEGT EEN ESKADER VAN 3000 MARSPROJECTIELEN EUROPA, BEVRIJDINGS DOOR HET LUCHTDOELGESCHUT VAN FINLAND, OOSTENRIJK, ITALIE EN ONZE VLOOT IN DE MIDDELLANDSCHE ZEE ONDER VUUR GENOMEN
ALLE BATTERIJEN HET ZWIJGEN
WERDEN MET DE VERNIETIGINGSSTRAAL OPGERUIMD. ONTDOOIINGS WERKEN HEBBEN EEN AANVANG GENOMEN
HET MARSESKADER WERD ZOO EVEN BOVEN TUNIS GESIGNALEERD!

Een meester in het uitbeelden van dit soort signalen was natuurlijk Alfred Mazure, wiens primitieve precisie, Gekleurd door een striemende en vinnige lijnvoering, tegen betaalbare prijzen aanspreekbaar was voor een zo breed mogelijk publiek. Het is nergens voor nodig dat een beeldroman knap moet zijn getekend. Kenmerk van het genre is immers de visuele ongekompliceerdheid. Je zou kunnen zeggen dat een beeldroman de charme heeft van een notitieboekje. Extraatjes: de talrijke regiefouten (zgn. boo-boos) en de stereotypen die parasiteren op de klichés en de wetmatigheid van de B-film. Maar deze ongekunstelde spontaniteit is juist de aantrekkingsktacht ervan. Het geheim van de goede beeldroman is dat de dreiging van het gevaar maximaal moet zijn, wil de spanning tenminste niet verwateren. 'Zinnenprikkelende boekjes' vond Annie M.G. Schmidt ervan (Vrij Nederland 20 nov. 1948) en daarmee sloeg ze precies de spijker op de kop. Wat is een boek dat niet prikkelt anders dan een zwijgend hart? Omwille van het effekt dienen makkelijk aanspreekbare emoties en 'grote gebaren' van tijd tot tijd te prevaleren.

Het is dan eigenlijk ook geen wonder dat minister Frans Rutten (in 1948) zich richtte op de beeldroman welke men hem voorhield als de grote samenzweerder achter de stijgende jeugdkriminaliteit in het Nederland van de wederopbouw. Men hoefde geen kenner te zijn om achter de stelling te staan dat juist dit soort geschriften onesthetisch was en een potentieel gevaar voor de 'reine kinderziel'. Er zijn destijds dan ook heel wat jeugddelinkwenten die onder druk beweerden tot hun gruweldaad te zijn gekomen na de lectuur van een beeldromannetje, die in grote hoeveelheden werden aangemaakt en op handig formaat verschenen. Omdat deze boekjes dus makkelijk in de zak konden worden gestoken en ook omdat het aanbod van op kinderen gerichte literatuur en films weinig voorstelde is het vrij logisch dat er op schoolplei-

•INLEIDING•
IN HET JAAR 2000 ONTKETENDE DE MENSELIJKE DWAASHEID EEN OORLOG TUSSEN BEIDE HALFRONDEN. BEIDE PARTIJEN BRACHTEN GEEN MASSALE LEGERS MEER IN'T STRIJDPERK. EEN DRUK OP EEN KNOP EN...
...REUSACHTIGE RAKETPROJECTIELEN, GELADEN MET ATOOMWAPENS, SNORDEN MET ONBEREKENBARE SNELHEID DOOR DE STRATOSFEER. ENKELE SECONDEN LATER HAD DE GROOTSTE WERELDRAMP ALLER TIJDEN PLAATS.
DE NATUUR NAM WRAAK DE ONBINDENDE KRACHT DER MASSAAL AANGEWENDE ATOOMSPLITSENDE WAPENS BRACHT DE AARDKORST TOT ZELFONTBINDING. IN ENKELE UREN VERGING DE TWEEDUIZENDJARIGE BESCHAVING IN VUUR.

De eerste maanraket

nen een levendige ruilhandel in dit materiaal ontstond. Goed beschouwd zijn de in beeldromans optredende helden de belichaming van de heroiek uit de oorlog; de oorlog was een spánnende tijd. Ik begin dan ook veel te voelen voor de opvatting dat de Martianen (Vandersteen heeft het steeds konsekwent over 'Marsanen') vermomde Nazis zijn en het 'Brein' uit *De eerste maanraket* een soort mechanische pastiche op Hitler... (In dit verhaal is sprake van vluchtelingen, onoverwinnelijkheid, een nieuw wapen enz. Opvallend zijn de uitrustingsstukken van de Martianen/Nazis: rekwisieten van operettefiguren). Het is: analogie, parabel. De invasie der Duitse horden wordt uiteraard overtrokken: het is duidelijk dat Vandersteen afstand van deze realiteit neemt teneinde het juist scherper in zijn kijker te kunnen krijgen. De aardbewoners dienen zich dan ook onverwijld over te geven of ander zullen de hoofdsteden wel eens eventjes worden platgegooid. De verschillen tussen beide strijdmachten worden zodoende aangescherpt. Vandersteen hanteert het medium van de sf om de overweldiger in nadrukkelijke doch beleefde bewoording een lesje te leren. 'Neen!' schreeuwt zijn held Hans Storme, die gelukkig getrouwd blijkt met een schat van een vrouw en gode zij dank daarvoor want van die eeuwige verloofdes zal je ook een kind krijgen (zij vliegt trouwens zelf ook; emancipatie anno 1946, al vraag ik me af in hoeverre Vandersteen met deze kreatie Hanna Reitsch op het oog had, de associatie Storme-Storm SS verloopt nu opeens ook veel soepelder...) 'Neen!' De laatste oorlog tusschen de volkeren der aarde in 1950 werd na enkele dagen gestaakt door de vreeselijke uitwerking der atoombom. Wij kwamen tot bezinning en wenschen in vrede te leven'.

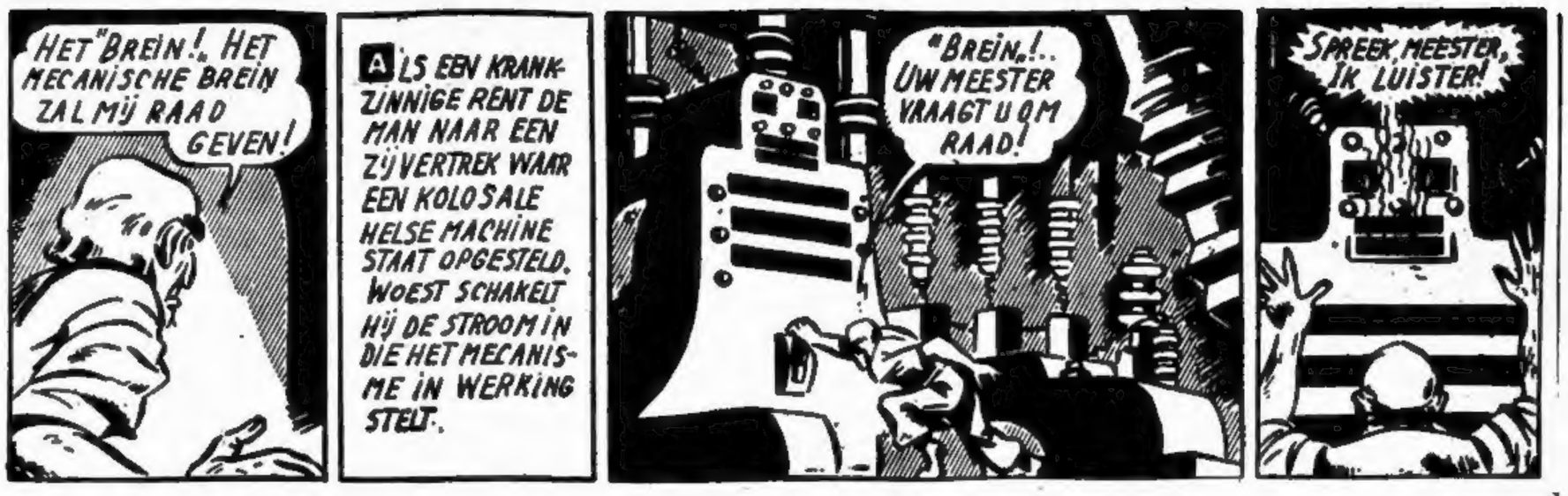
HET "BREIN!.. HET MECANISCHE BREIN ZAL MIJ RAAD GEVEN!
ALS EEN KRANKZINNIGE RENT DE MAN NAAR EEN ZIJVERTREK WAAR EEN KOLOSALE HELSE MACHINE STAAT OPGESTELD. WOEST SCHAKELT HIJ DE STROOM IN DIE HET MECANISME IN WERKING STELT.
"BREIN..!.. UW MEESTER VRAAGT U OM RAAD!
SPREEK, MEESTER, IK LUISTER!

DE OVERLEVENDEN EN HUN NAZATEN MAAKTEN VAN HUN EILAND ÉÉN GROTE STAD "TERRAPOLIS", GENAAMD. OPEENGEHOOPT, DWONG DE NOODWENDIGHEID HEN, DE STAD MET ALLE WONDEREN DER TECHNIEK UIT TE RUSTEN. HIERDOOR IN BESLAG GENOMEN, BLEEF DE ONTWIKKELING VAN HUN GEEST ACHTER. DE MENS BLEEF MENS.
DE WIL IN VREDE TE LEVEN EN EEN GOED GEORDEND DE SAMENLEVING SCHAKELDEN DE OORLOGSGRUWEL UIT. DOCH OP HET OGENBLIK DAT ONS VERHAAL BEGINT, MOEST DE MENSHEID AAN EEN NIEUW GEVAAR HET HOOFD BIEDEN.
EEN ONBEKENDE EN GEHEIMZINNIGE VIJAND BELAAGDE TERRAPOLIS!

Zo kun je deze beeldverhalen ook nog zien als politieke pamfletten (*De eerste maanraket* sluit met de passus: 'Ellende, puinen en dood, ziedaar het resultaat wanneer het menselijk vernuft krachten ontketent die het niet bedwingen kan!'), maar Storme's voorstel is ondertussen natuurlijk een lachertje in de ogen van iedere partij- en beginselvaste Nazi/Martiaan. 'Dwazen!'

Hoe meer de aarde met totale vernietiging wordt bedreigd des te snijdender de spanning met het vooruitzicht op een aaneenschakeling van rampjes en rampen. Dat is, in de kern, de kracht en de aantrekkingskracht van de sf. Om blijvend te kunnen boeien (sf maakt de lezer nieuwsgierig naar de volgende stadia in ontwikkelingsgangen) moet de auteur er echter geen potje van maken. Op ingehouden wijze de vertelling naar een steeds hoger en meeslepender plan tillen, daarmee is veel gewonnen. Na de 7e plaat zet Vandersteen pas goed in met een weergaloze en zeer filmisch geënsceneerde achtervolging naar het middelpunt der aarde, dringt hij het rasterwerk terug ten gunste van een driftige arcering en heeft hij in de vlakverdeling tussen zwart en wit het juiste evenwicht gevonden. We kunnen de 14e plaat evenwel niet ongemerkt voorbij laten gaan, een plaat immers met een afwijkende belijning en arcering opgezet, die zich met name uitdrukt in closeups, zodat we ons kunnen afvragen of deze plaat wel op rekening van Vandersteen moet worden gebracht. (Vooral bij de 6e en 7e plaat is die twijfel gerechtvaardigd.) De koppen zijn geproportioneerder uitgetekend, niet zo hoekig op een beetje Crumb-achtige manier, en hebben een enorme dramatische uitdrukkingskracht. Met ingang van de daaropvolgende plaat zet het verhaal zich weer voort in de oude toonzetting. Het raderachtige arceren aan gezichtsgroeven en plooien behoord tot het verleden. Met zijn *Mars-commando's* boekte Vandersteen pure winst. Visueel is zijn verhaal sober gehouden en niet meer dan dat. De emotionele dialoog trekt de verschrikking naar het menselijke vlak.

Na *Mars-commando's,* met zijn briljante kameraïnstelling en panoramische overzichten, volgt het veel subtielere *De eerste maanraket* (1947), waarin hij zijn verteltrant konsolideert. (Jan Smet geeft in *Wordt vervolgd* net de omgekeerde chronologie. Bronnen spreken elkaar voortdurend tegen.) Aan deze strip is voortreffelijk af te lezen in welke grote sprongen Vandersteen zijn stijl heeft vervolmaakt: van een ietwat lichtschuwe aarzeling naar harmonisch evenwicht. Naast een beheersing van de cliffhanger ende vorm van zijn balloons is een van de mooiere voorbeelden van de lessen die hij heeft geleerd het lijnraster dat vanaf de tweede plaat wordt ingevoerd. Het is deze plaat, van een grote bekoring, waar het verhaal pas echt begint; de eerste plaat is een 'inleiding', vol ecologische zwaarwichtigheid en in puntraster gepresenteerd.

Vandersteen plaatst zijn wereld nu niet 15 jaar maar 50 jaar vooruit in de tijd: we bevinden ons in het jaar 2000, een magische datum in de sf – we behoren hier verbaasd (en verdwaasd) en een beetje angstig rond te kijken. Deze sprong is overigens, naast een illustratie van Vandersteens grootheidswaanzin, en een niet onaardige tour de force: Vandersteen laat na de katastrofe (ravagebevorderend doch geestreinigend) maar liefst een nieuwe evolutie van 100.000en jaren, variërend van 'voorhistorische plantengroei' tot 'alle wonderen der techniek', binnen een tijdsbestek van 1000 jaar uitvoeren. Wat je noemt een reuzensprong! En misschien wel God zelf verzoeken.

Uit zijn woord vooraf, een meesterlijk staaltje van geïllustreerde literatuur, blijkt dat 'de grootste wereldramp aller tijden' reeds heeft plaatsgehad. Het Uitverkoren Volk blijft echter door 'de ondoorgrondelijke wil van de Schepper' voor de vernietiging gespaard en er zijn zelfs enige ondernemende nazaten die een stad stichten: Terrapolis. Pas wanneer hij 1000 jaar overbrugt, heeft Vandersteen de ruimte gevonden zijn visie op leven en dood in een toekomstige tijd te ontvouwen: speculatieve fictie gezet tegen het raam van een bij vlagen ontroerende vertelling. Het is duidelijk, Vandersteen kent zijn sf-klassieken: vernuftig gebruik van een 'mechanisch brein', in feite een computer waarover in de Amerikaanse sf-pulps dan druk wordt getheoretiseerd, tal van apocalyptische machines, 'een ongekende bacil met ogenblikkelijk dodende kracht', en een straalkanon dat vaste materie doet verpulveren. Wanneer het erop aan komt de registers van zijn verbeelding

open te trekken blijft hij zelf niet achter.

Ik vind *De eerste maanraket* broeien van een angstige onheilzwangere sfeer, hetgeen volgens D. de Laet een 'verwittiging' inhoudt. Vandersteen, zoveel is duidelijk, blinkt uit in het visualiseren en dramatiseren van grootschalige verschrikking: Terrapolis (het kon New York zijn) wordt systematisch ontmanteld door de demonische kracht van de groene straal. Wat kun je hieruit leren? Dat wederóm science fiction werkelijkheid blijkt te zijn geworden: al die vernietigende stralenbundels, overigens in spaceopera's vaak tot vervelens toe uitgemolken gadget, preludeerden op een krachtbron die móest komen: laser.

De ware vijand in *De eerste maanraket* is evenwel niet Hitler maar een Fu Manchu-achtig heerschap die naar de totalitaire vernietiging streeft, echter met een nobel doel voor ogen: De aardbewoners ervan te weerhouden de maan te brandschatten in hun ijver ertsen en gronstoffen te delven. Een aktueel gegeven in deze tijd van energievraagstukken! En het neemt Vandersteen voor hem in: 30 jaar geleden moet hij hebben vermoed dat onze bodemschatten ooit volledig uitgeput zouden geraken en dat men elders zou gaan koloniseren. Tóen al bezorgdheid om het milieu dus.

En terwijl in Terrapolis troepen van de Orde en Veiligheidsraad het nest van deze vijand, dokter X (o, die geheimzinnige dokters X'en in al die pulpverhalen!), trachten uit te roken, vertrekken twee raketten 'voor de gewaagdste onderneming aller tijden' (kenmerk van de B-film: het doubleren van elkaars stoplappen): 'om in de ruimte tussen aarde en maan aan elkaar gekoppeld te worden en als tussenlandingsplaats dienst te doen'. Nooit is me zo erg als hier opgevallen hoezeer de sf (niet álle sf natuurlijk) drijft op superlatieven; alles moet er nóg schrikwekkender en nóg dreigender uitzien dan bijvoorbeeld het misdaadgenre. Het sein staat voortdurend op rood. Het medium slorpt heel wat energie op! De aantrekkingskracht van sf – die blijft, onherroepelijk. Ook als je het spelletje al lang van te voren hebt doorzien blijf je toch de schrijver volgen om te zien hoe hij het ongeloofwaardige geloofwaardig maakt. Sf lezen is vergelijkbaar met reizen: je hebt een kaartje gekocht en je weet dus waar je heen wilt (naar Nergenshuizen), maar van wat je onderweg tegenkomt heb je op zijn best een flauwe notie. En dan onstaat sf! De wetenschap is heilig. Ook hier dus een subtiel gebruik van de zegeningen van de plastische chirurgie, in Vandersteens bewoordingen 'een meesterlijke heelkundige bewerking'. Zo'n gadget gebruikt hij om de spanning op te voeren. Dat is het : konstant de spanning opvoeren. Je begint met de karaktertekening en dan hup in de versnelling. Een geslaagd sf-verhaal houdt het gas doorgaans op de plank: de belofte van het avontuur, de dreiging van het gevaar ook (redding schept ruimte voor nieuwe dreiging – vandaar dus al die verloofdes), moet overweldigend zijn. Het genre is synoniem met het begrip verwondering. (En horror = beklemming.) Ruimtelijk gezien moet de mens erbij in het niet verzinken. Het gevaar moet van een afmeting zijn waar je verstand bij stilstaat. De buitenzintuigelijke waarneming! Het onverwachte, daar komt het op aan. En daar is Vandersteen fraai in geslaagd. De van angst snijdende spanning die hij met grote realiteitszin oproept wordt in enorm tempo opgejaagd, naar een hoogte waar alleen nog het filmische vermag te boeien. (Zo'n shot als 8.1.4. kan regelrecht ontleend zijn aan een film van G.W. Pabst!) Ontwikkelingen grijpen ineen, belangen moeten tegen elkaar worden afgewogen. Het is duidelijk dat Vandersteen zich in zijn element voelt wanneer hij de fantastische mogelijkheden van zijn visie op de sf aanboort, iets waarvan zijn Suske en Wiske-reeks is doordrongen, meer nog dan het volkse aspekt. In feite is goede sf ideeënliteratuur, het beschrijft koncepten – ik wil *De eerste maanraket* hier uitdrukkelijk onder rekenen. Vandersteen anticipeert op de nieuwsgierigheid van de lezer. *Mars commando's* en *Eerste maanraket* laten een pessimistische Vandersteen zien. Beide beeldverhalen reflecteren sombere toekomstverwachtingen, vermoedelijk in belangrijke mate gevoed vanuit in de Tweede Wereldoorlog opgedane ervaringen. (De Laet refereert in zijn geschiedschrijving *Het beeldverhaal in Vlaanderen* aan 'enkele ''weerstandsverhalen'' onder het pseudoniem MIK'. Dat hij hierover nauwelijks nadere mededelingen verstrekt mag op zijn minst op onderschatting en kwaadwilligheid duiden.) Het is ook deze impase geweest waardoor hij de tamelijk optimistische en blijmoedige Suske en Wiske, een serie die zich kenmerkt door behoudzucht en opportunisme, met beide handen aangreep om zich uit de herinneringen aan de oorlogsellende te tillen.

Science Fiction is vaak waarschuwing, die pretentie ligt er tenminste in opgesloten. Eind jaren '50 verscheen van de hand van Hans Sars in de Gelderlander Pers een reportage rond Vandersteen,'net terug uit Japan'. Een passage sluit op het voorgaande aan: 'De schrijvertekenaar van Suske en Wiske vindt dat elke strip, zij het indirect, altijd een moraal moet verdedigen, de fundamenten van religie en samenleving niet mag aantasten'. Welnu aan dit laatste maakt Vandersteen zijn handen in dit oude sf-werk voortdurend vuil, echter met een klein accentverschil: de aanvaller is steevast de antichrist. En wie de goddeloze uitdaagt krijgt een stigma ingebrand. Zo moet de held Kelly de redding der mensheid met blindheid bekopen. Waar hij overigens weer een huwelijk aan overhoudt, dus dat is toch maar mooi meegenomen. Samen sterker immers!

Het blijft een tikkeltje treurig dat Vandersteen zijn vroegste produkten nauwelijks serieus neemt en zich heeft gedistancieerd van deze probeersels. 'Dat was het stuntelige debuut van mijn eerste realistische strips,' verklaart hij tegenover Durnez. 'Ze zouden het nu zeker niet meer doen, maar op dat ogenblik kregen ze wel waardering'. Nu dus ook naar blijkt. Posthuum.

ELLENDE, PUINEN EN DOOD, ZIEDAAR HET RESULTAAT WANNEER HET MENSELIJK VERNUFT KRACHTEN ONTKETENT DIE HET NIET BEDWINGEN KAN!

Het verleden in Suske en Wiske in het verleden

Alle om het plezierigst, inderdaad: de redaktie van Stripschrift heeft met het dubbelnummer 122/123 de stripliefhebber veel genoegen gedaan.

Ter aanvulling zou ik enkele opmerkingen willen maken over de Blauwe Reeks, en wel speciaal over de historische achtergrond van deze verhalen. Wim van Helden en Rob van Eijck spreken in hun voortreffelijke artikel in zeer prijzende bewoordingen over deze albums: 'duidelijk veel dokumentatie', 'de taferelen in Brugge en Venetië vormen zonder meer het hoogtepunt van Vandersteens verhalen'. Dit is nogal vaag en kan aanleiding geven tot misverstanden. De lezer zou hieruit kunnen opmaken dat de historische afbeeldingen in deze albums in grote mate waarheidsgetrouw zijn. Men passe hier voor op. Natuurlijk zijn er incidentele fouten mogelijk, waarvan de redaktie een aantal treffende voorbeelden heeft verzameld. Maar juist in het door hen zo geprezen album De Tartaarse Helm wordt het verleden niet alleen wat betreft verhaalinhoud, maar ook in de afbeeldingen nogal geweld aangedaan.

Margriet van Tirol, door Leonardo da Vinci

Een paar voorbeelden: het verhaal speelt zich af tijdens Marco Polo's verblijf in het rijk van de Grote Khan, dus tussen 1271 en 1295. Welnu, de kleding van de verschillende personen is beslist niet 13e eeuws. De typische, Bourgondische hoofdbedekkingen, de korte lijfrok met de strakke broek, komen pas in de 14e en de 15e eeuw voor. Het silhouet van de stad Brugge met de twee hoge torens (van kerk en belfort) is niet 13e eeuws: die werden in de 14e eeuw en later verhoogd op een dergelijke wijze zoals door Vandersteen wordt afgebeeld. In Venetië komen Lambik en de zijnen op het San Marco plein. Maar zo zag dat plein er in die tijd echt niet uit. De gevel van het Dogenpaleis werd op de afgebeelde wijze in de 16e eeuw bebouwd, de loggia's dateren uit de 16e en 17e eeuw, de betegeling van het plein uit de 18e eeuw. Het toenmalige gebrek aan historisch besef bij Vandersteen blijkt (ook) in dit album nog eens extra duidelijk bij het plaatje dat de toegang tot het huis van de Capitano in Brugge weergeeft: een Rubensiaanse 17e eeuwse poort!

Voorbeelden van Bourgondische kledij

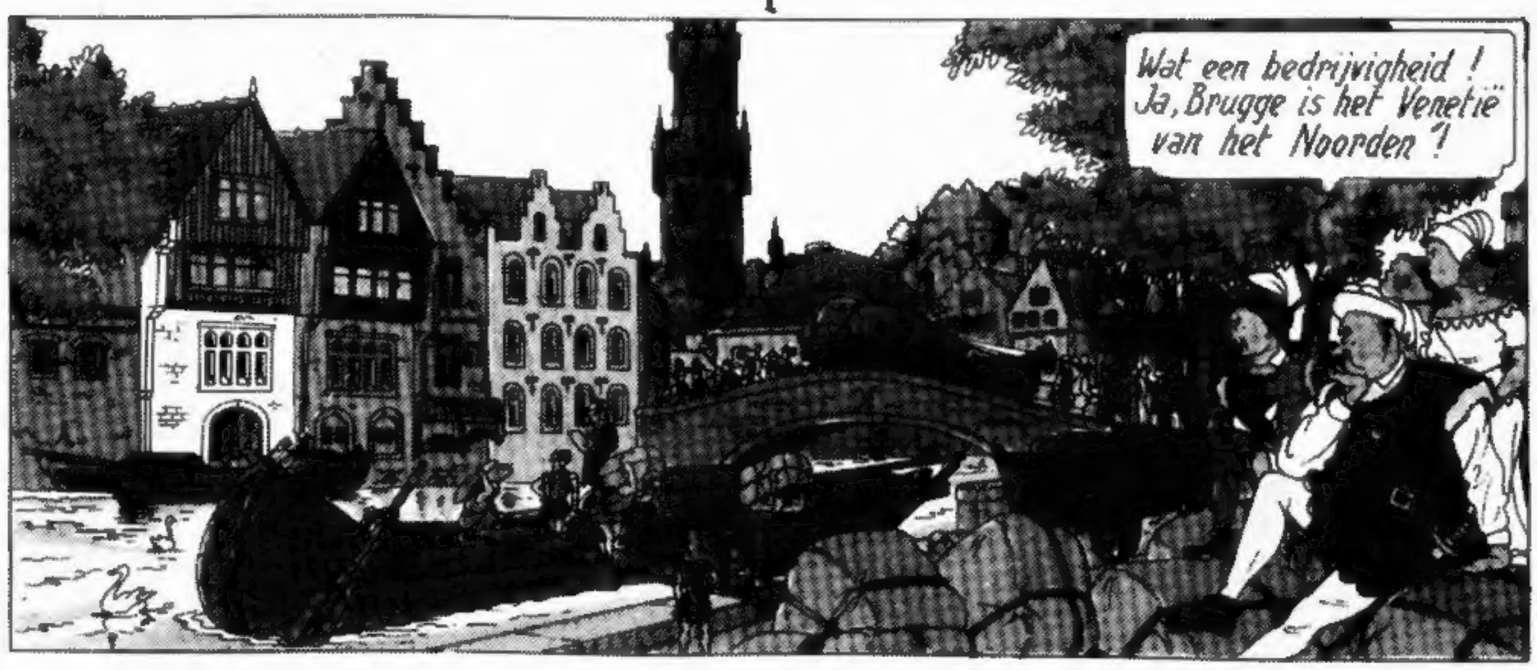

Geen dwingende invloed van Hergé

Men begrijpe mij echter goed. Vandersteen neem ik dit in het geheel niet kwalijk, hij schrijft en tekent tenslotte geen historische verhalen. Ik wil slechts een eventueel verkeerde indruk wegnemen. Vandersteens (eigenhandige) albums boeiden mij bovenmate, en doen dat nog. Maar om andere redenen: humor, spontaniteit en inventiviteit.
Ook in het album *De schat van Beersel* zijn dergelijke onnauwkeurigheden te vinden. Om één voorbeeld te noemen. Ernst Pommerel spreekt in zijn artikel over het slot van Beersel van 'zijn tekeningen benaderen de realiteit vrij dicht'. Het in Stripschrift afgebeelde plaatje van het kasteel zoals dat door Vandersteen werd getekend (bldz 35 links onder), geeft dat weer met begroeiing op de muren. Dit is nu een gewone aanblik bij enige tijd verwaarloosde oude gebouwen. Maar in die tijd liet met het heus niet zover komen bij een vesting van enig belang.
Het lijkt mij dat de invloed van *Hergé* overdreven wordt wanneer men de historische dokumentatie van de *Blauwe Reeks* bespreekt. De redaktie zegt heel terecht dat de historie in de Suske en Wiske-verhalen een schilderachtig decor vormt. Waarom dan niet de voor de hand liggende conclusie getrokken dan Vandersteen – toen hem om meer zorgvuldigheid werd gevraagd – zijn ervaringen uit zijn jeugd met historische praalwagens (zie Jubileumboek pag. 5) heeft gebruikt? Zijn afbeeldingen hebben eenzelfde effekt: vol sfeer, en op het eerste gezicht nauwkeurig. Vandersteens zorgvuldigheid is daarmee van een andere orde dan Hergé's haast scrupuleuze realiteitsdwang. Daarom, geachte redaktie, is 'dwingende invloed van Hergé' (pag. 33 – Har Brok) niet wat overdreven? Vandersteen paste zich aan bij de Kuifje-groep omdat die eis gesteld werd, maar op een eigen wijze. Daarom ook kostte het hem zo weinig moeite om 'wat hem dan zogenaamd was aangeleerd' (inderdaad Har Brok!) na zijn vertrek een andere richting in te slaan. Met uiteindelijk rampzalige gevolgen.

Jerom is van adel

Tenslotte nog een aanvulling op de afgang van Jerom: nl. zijn afkomst. In *De malle mergpijp* ontmoet hij zijn moeder. Maar de lezer kan uit haar uiterlijk niet opmerken hoe hij aan zijn markante gelaatstrekken is gekomen, tenzij de neus (markant, d.w.z. totdat men het in de 60-er jaren nodig vond hem een face-lift te geven).
Welnu, hierover zijn nadere mededelingen te doen. De Engelse koninklijke familie be-

zit in haar kunstkollektie op het Windsor Castle een tekening van een vrouwspersoon die – gezien de treffende gelijkenis – een voorouder van Jerom moet voorstellen. De tekening is door niemand minder dan Leonardo da Vinci vervaardigd. Waarschijnlijk stelt deze dame Margriet van Tirol voor (geboren 1300, gestorven 1364). Ook de 16e eeuwse Antwerpse schilder Quinten Matsys heeft – naar de tekening van Leonardo – haar afgebeeld.
Over Margriet is nog bekend dat zij twee keer getrouwd was. In 1329 huwde zij Jan Hendrik, hertog van Moravië, van wie zij echter in 1341 scheidde. Het jaar daarop trouwde Margriet weer: de gelukkige was toen Lodewijk van Beieren, de zoon van de Duitse keizer.
Haar bijnaam is ons ook overgeleverd: in het Duitse Rijk werd zij 'Maultasche' genoemd. Aan de lezer hiervoor een passende vertaling te bedenken. Misschien zou daarmee ook Jerom voorgoed de mond gesnoerd kunnen worden.

J. C. Kalker

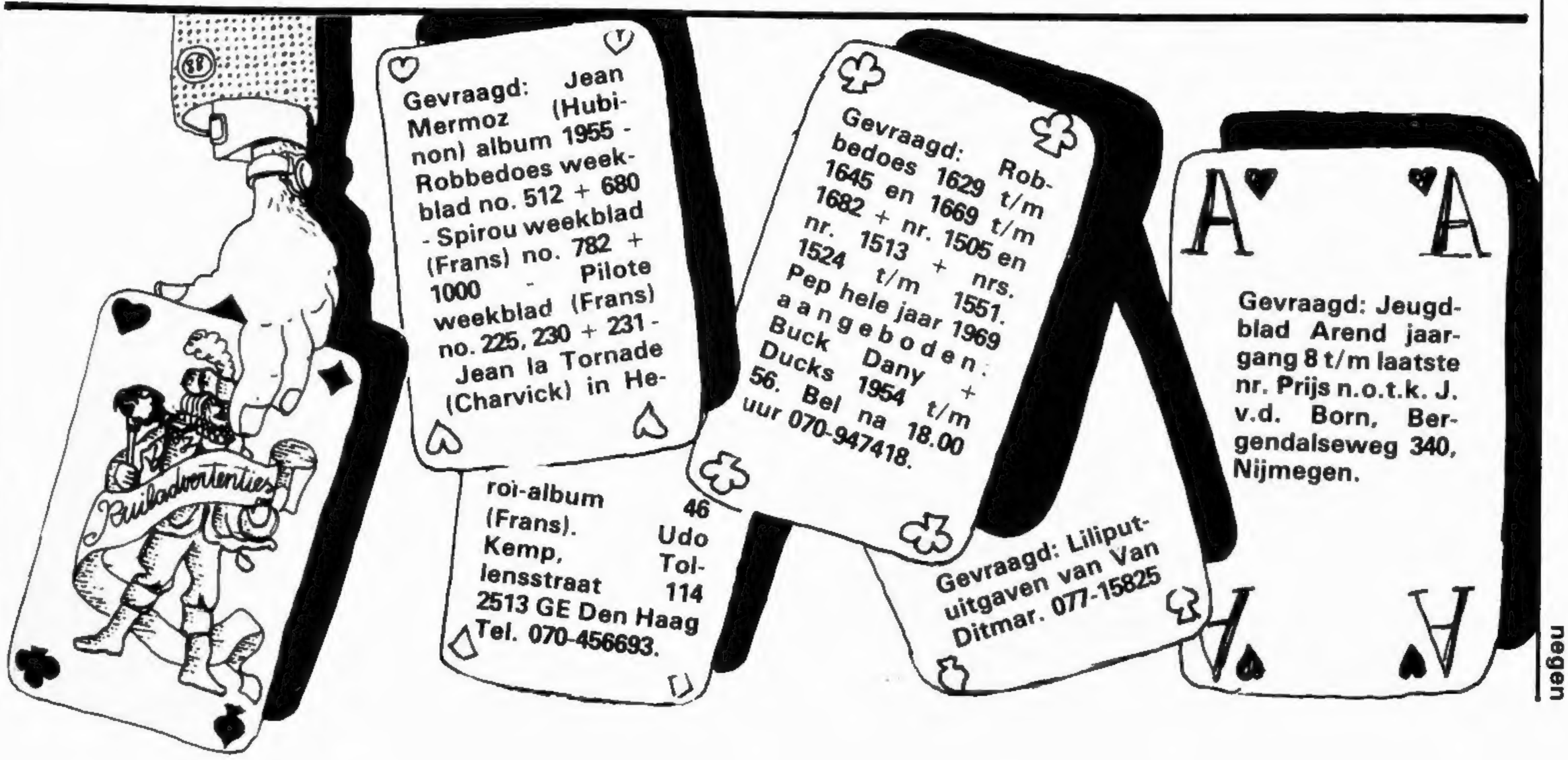
Gevraagd: Jean Mermoz (Hubinon) album 1955 - Robbedoes weekblad no. 512 + 680 - Spirou weekblad (Frans) no. 782 + 1000 - Pilote weekblad (Frans) no. 225, 230 + 231 - Jean la Tornade (Charvick) in Heroi-album (Frans). Kemp, lensstraat 46 2513 GE Den Haag Udo Tol- 114 Tel. 070-456693.
Gevraagd: Robbedoes 1629 t/m 1645 en 1669 t/m 1682 + nr. 1505 en nr. 1513 + nrs. 1524 t/m 1551. Pep hele jaar 1969 aangeboden: Buck Dany + Ducks 1954 t/m 56. Bel na 18.00 uur 070-947418.
Gevraagd: Liliput-uitgaven van Van Ditmar. 077-15825
Gevraagd: Jeugdblad Arend jaargang 8 t/m laatste nr. Prijs n.o.t.k. J. v.d. Born, Bergendalseweg 340, Nijmegen.
Pauladventures

De volledige Sprietatoom

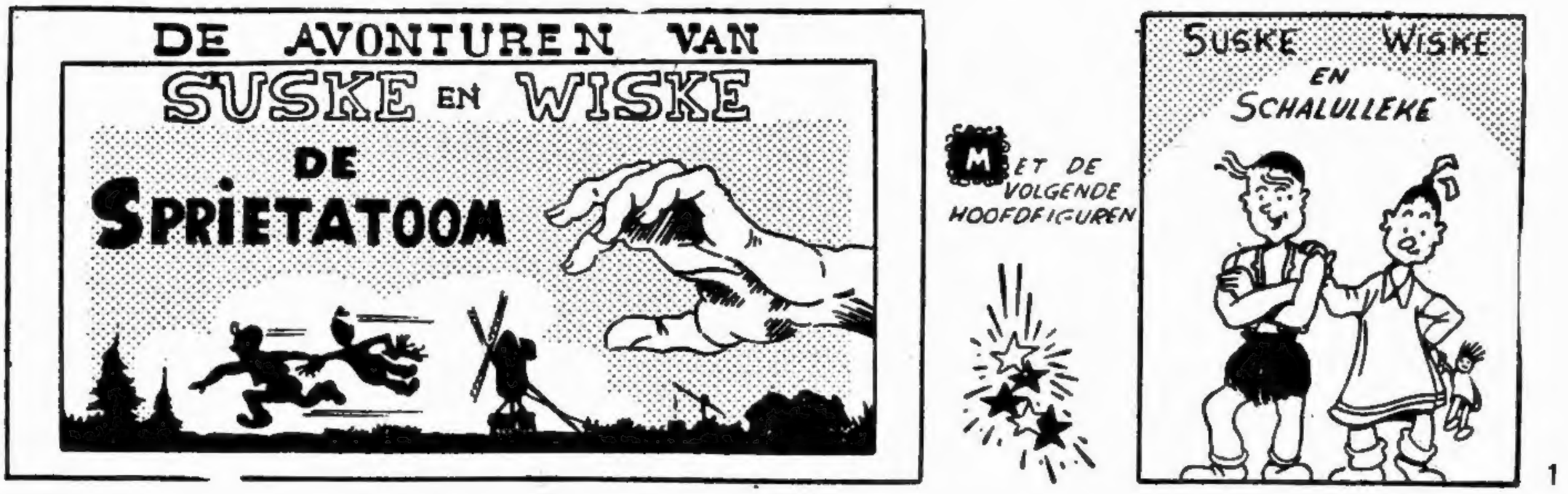

1

Bij het verschijnen van de oudste verhalen van Suske & Wiske in album zijn er hier en daar enkele stroken weggevallen om te kunnen voldoen aan het vastgestelde aantal albumpagina's. Ook bij De Sprietatoom is dat het geval geweest en daarom drukken we hierbij de uit het album weggelaten (of hertekende) gedeelten af, die ons ter beschikking zijn gesteld door Hans Matla.

Strook 1 en 2 laten de aankondiging van het verhaal zien, met de toen nog onbekende Lambik.

Stroken 3, 4 & 5 zijn om onduidelijke redenen voor het album hertekend; ze zijn in het album te vinden resp. op pag. 25, strook 4; pag. 17, strook 1; pag. 17, strook 2.

Stroken 6, 7, 8 & 9 vormen een weggelaten gedeelte dat thuishoort tussen de 2e en 3e strook op pag 30.

Stroken 10 & 11 laten het verhaal wat logischer verlopen op pag. 28, tussen strook 2 en 3.

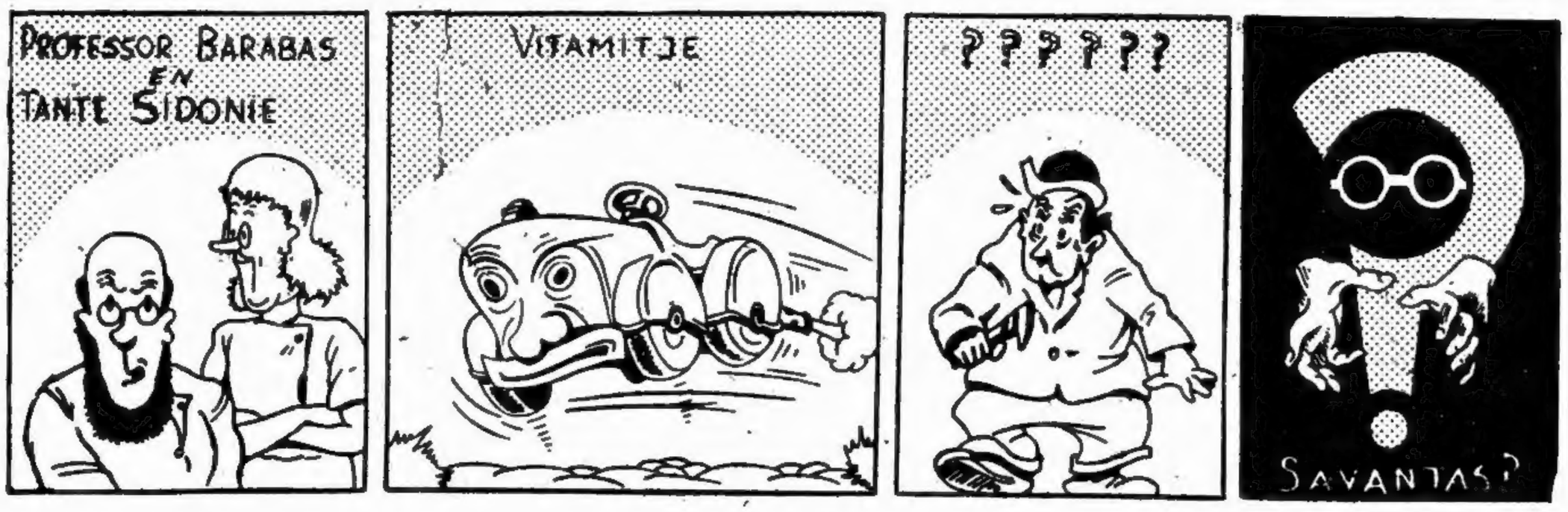

2

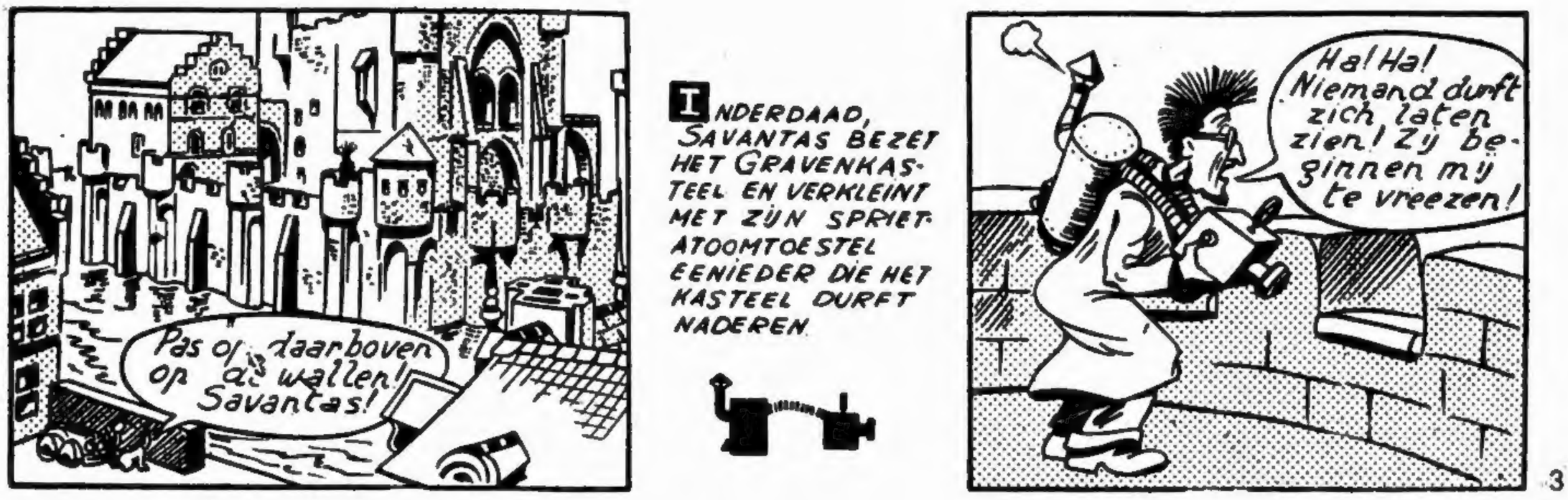
Pas op daarboven op de wallen! Savantas!
INDERDAAD, SAVANTAS BEZET HET GRAVENKASTEEL EN VERKLEINT MET ZIJN SPRIETATOOMTOESTEL EENIEDER DIE HET KASTEEL DURFT NADEREN
Ha! Ha! Niemand durft zich laten zien! Zij beginnen mij te vreezen!

3

4

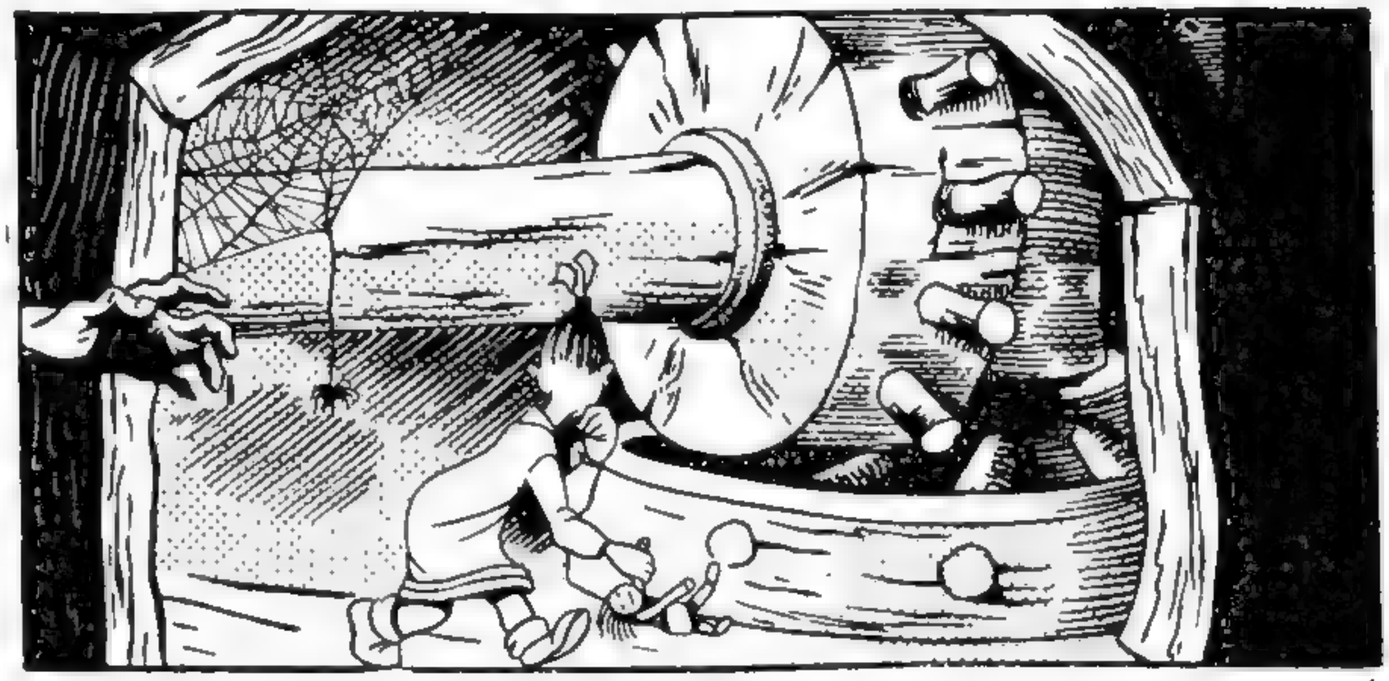

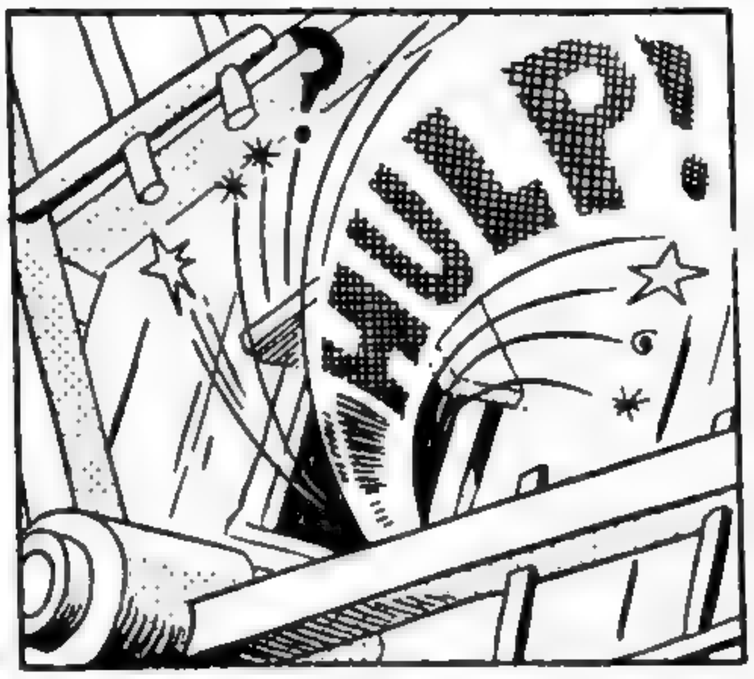

5

IN DE DUISTERNIS GELUKT SAVANTAS ER IN UIT HET GRAVENKASTEEL TE ONTSNAPPEN EN SPOORLOOS TE VERDWIJNEN.
TEN EINDE RAAD BESLUITEN SUSKE EN WISKE DE SPRIETVELDEN VAN MOLL, IN DE KEMPEN, OP TE KOOPEN OM ALZOO SAVANTAS VAN ZIJN GRONDSTOFFEN TE BEROOVEN.

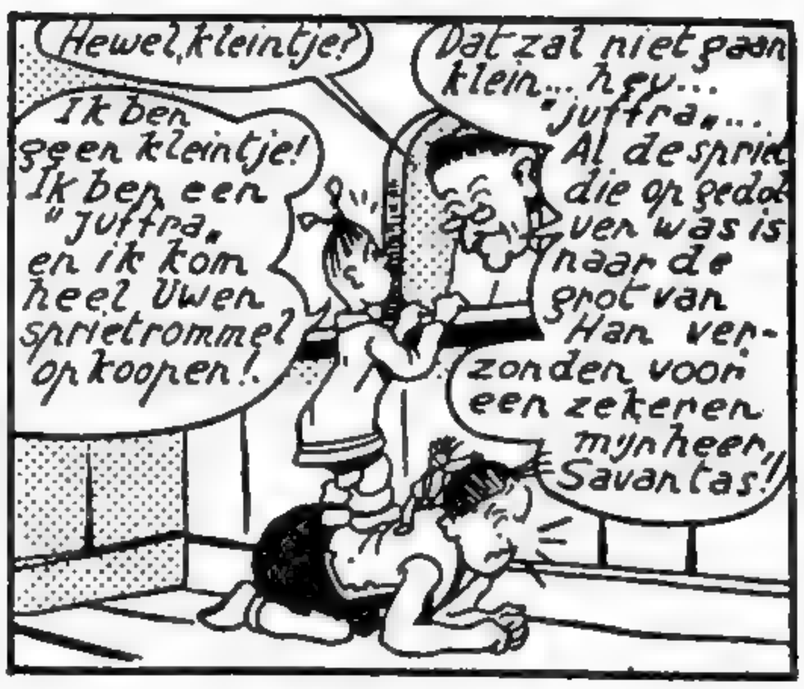
Hewel, kleintje?
Ik ben geen kleintje! Ik ben een "juffra" en ik kom heel Uwen sprietrommel opkoopen!
Dat zal niet gaan klein... hey... "juffra"... Al de sprietdie opgedolven was is naar de grot van Han verzonden voor een zekeren mijnheer Savantas!

6

7

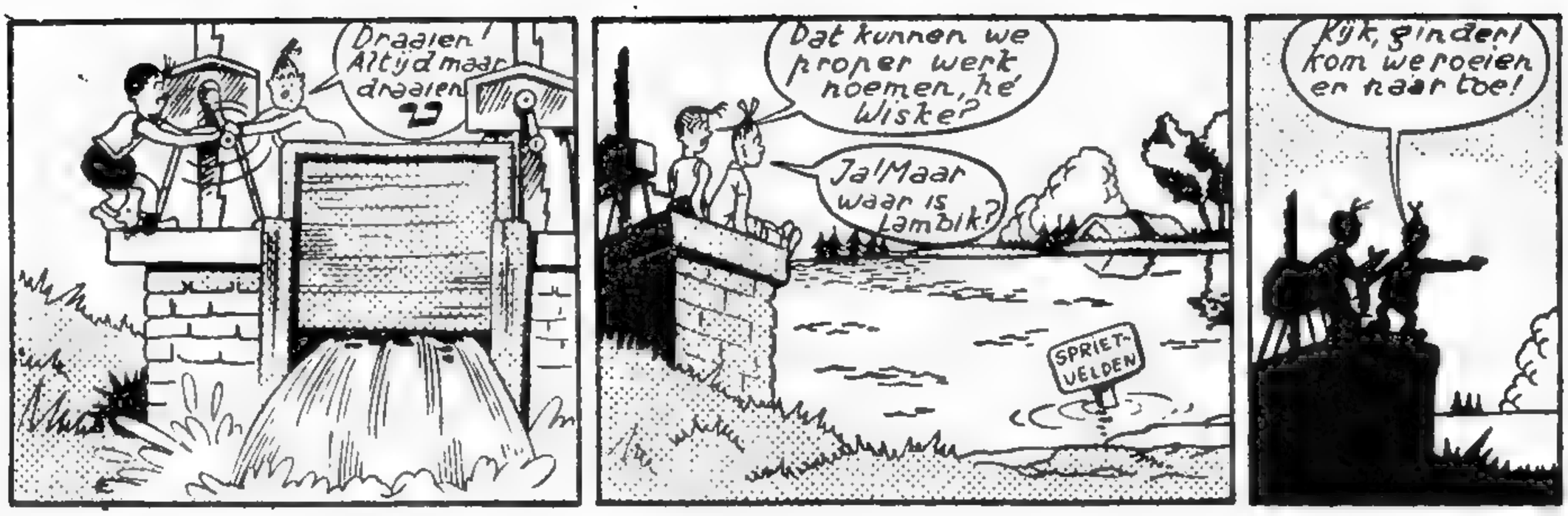
Draaien! Altijd maar draaien
Dat kunnen we proper werk noemen, hé Wiske?
Ja! Maar waar is Lambik?
SPRIET-VELDEN
Kijk, ginder! Kom we roeien er naar toe!

8

Hé! Het is Lambik niet! 't IS een boerke dat door de overstroming verrast is!
Mijnheer, hebt U geen korte dikke man gezien met nogal een onnoozel gezicht? Lambik is zijn naam!
"Joak.! Ik sta op zijn schouders!

9

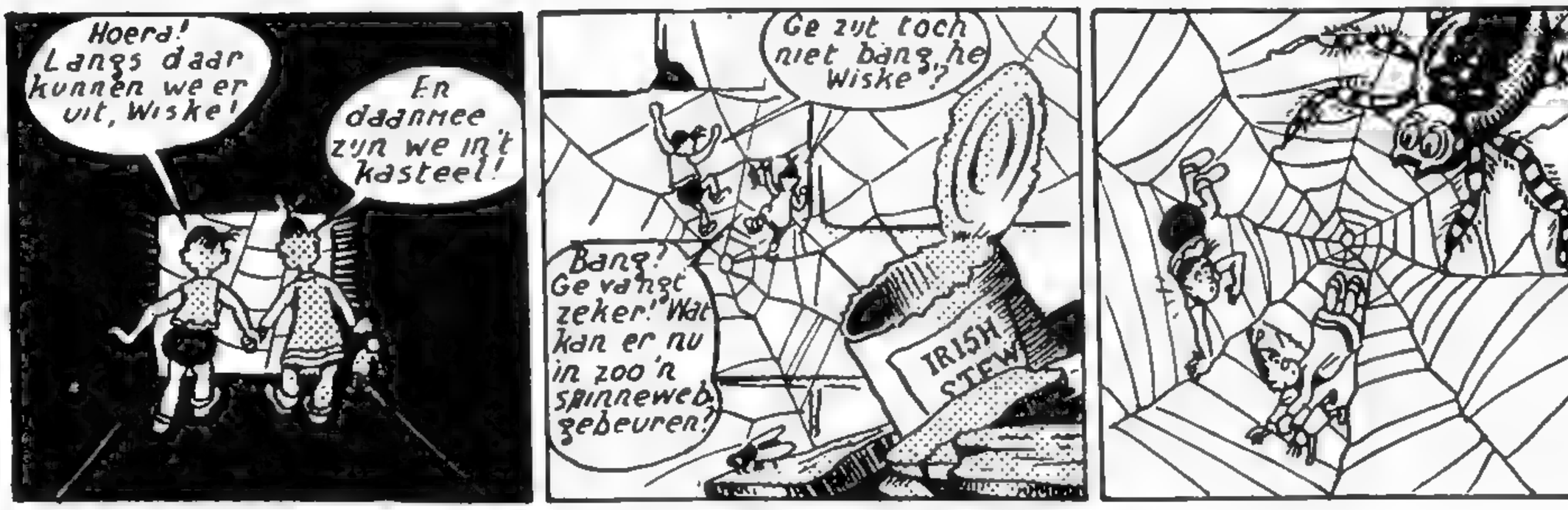
Hoera! Langs daar kunnen we er uit, Wiske!
En daarmee zijn we in 't kasteel!
Ge zijt toch niet bang, he Wiske?
Bang? Ge vraagt zeker! Wat kan er nu in zoo 'n spinneweb gebeuren?
IRISH STEW

10

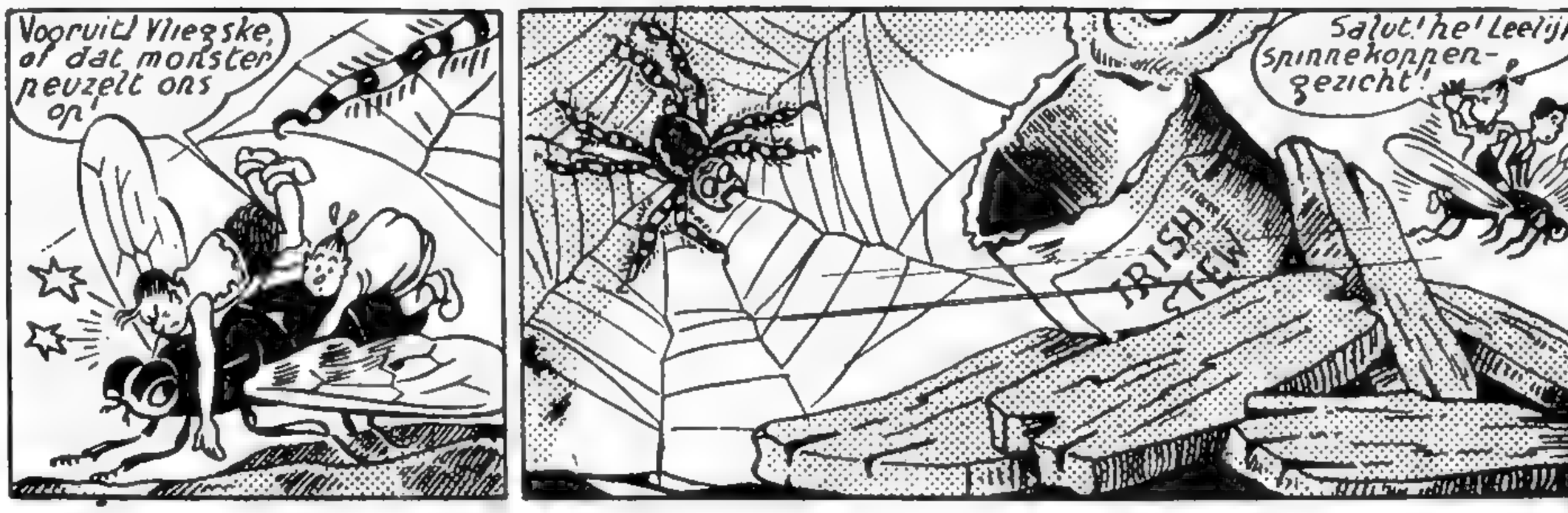
Vooruit! Vliegske, of dat monster peuzelt ons op!
Salut! he! Leelijk spinnekoppen-gezicht!
IRISH STEW

11

door Hans Matla

Stripfiguren in steen vereeuwigd

Stripfiguren die zo belangrijk worden geacht dat zij geëerd worden met een standbeeld, zijn bijzonder dun gezaaid. En stripfiguren die meer dan één standbeeld krijgen, zijn natuurlijk helemaal schaars. Toch worden Suske en Wiske in België en Nederland kennelijk als een zo grote bijdrage aan de kultuur beschouwd dat hun die eer te beurt is gevallen. Het eerste standbeeld van Suske en Wiske werd op 8 juni 1965 onthuld in Zuiddorpe (Zeeuws-Vlaanderen) ter gelegenheid van de opening van de nieuwe vleugel van het bejaardencentrum van de stichting O.L.V. van Lourdes (tegenwoordig de stichting De Lindenhof, Zuiddorpe). Naar een idee van de moeder-overste van het klooster in Oudenbosch ontwierp en vervaardigde zuster Concepta het Suske en Wiske-standbeeld (zie foto's 1 en 2).
Het tweede standbeeld staat in Antwerpen in de Zoo (neven de statie, u weet wel) en werd ontworpen door René Rosseel ter gelegenheid van de 65e verjaardag van Willy Vandersteen. Op 19 mei 1979 is het feestelijk onthuld (zie foto's 3 en 4). Twee standbeelden van dezelfde stripfiguren, één in België en één in Nederland, de kroon op de karrière van nenzelf en van hun schepper.

• *Na de opening van het bejaardentehuis te Zuiddorpe door de commissaris van de koningin mr. J. van Aartsen, onthulde Willy van der Steen het beeldengroepje Suske en Wiske van zuster Concepta, dat een plaats in de tuin van het tehuis heeft gekregen. De genodigden, waaronder men o.m. de commissaris, mr. Van Aartsen, de gedeputeerden A.J. Kaland en mr. dr. A.J.J.M. Mes, burgemeester A. J.M. Kesbeke van Zuiddorpe en Willy van der Steen herkent, bewonderen hier het beeldengroepje.*

De familie van

Samengesteld door Joan van der Wyck

SUSKE EN WISKE

Hoewel Suske, Wiske, Tante Sidonia, Lambik en Jerom doorgaans als een min of meer hecht gezin naar buiten treden, bestaan er tussen hen nauwelijks enige familierelaties. Alleen Wiske en Tante Sidonia zijn aan elkaar verwant, terwijl de rest als los zand aan elkaar hangt. Toch duiken er in de verhalen af en toe familieleden op, in heden en verleden, maar vrijwel geen enkele lezer zal een duidelijk overzicht hebben van de juiste relaties binnen de grote Suske & Wiske-familie. Om orde in deze chaos te scheppen heeft Joan van der Wyck de stambomen opgesteld van alle hoofdrolspelers en van al hun verwanten, zoals die in de verhalen van Suske & Wiske ten tonele gevoerd of genoemd zijn.

STAMBOOM VAN SIDONIA & WISKE

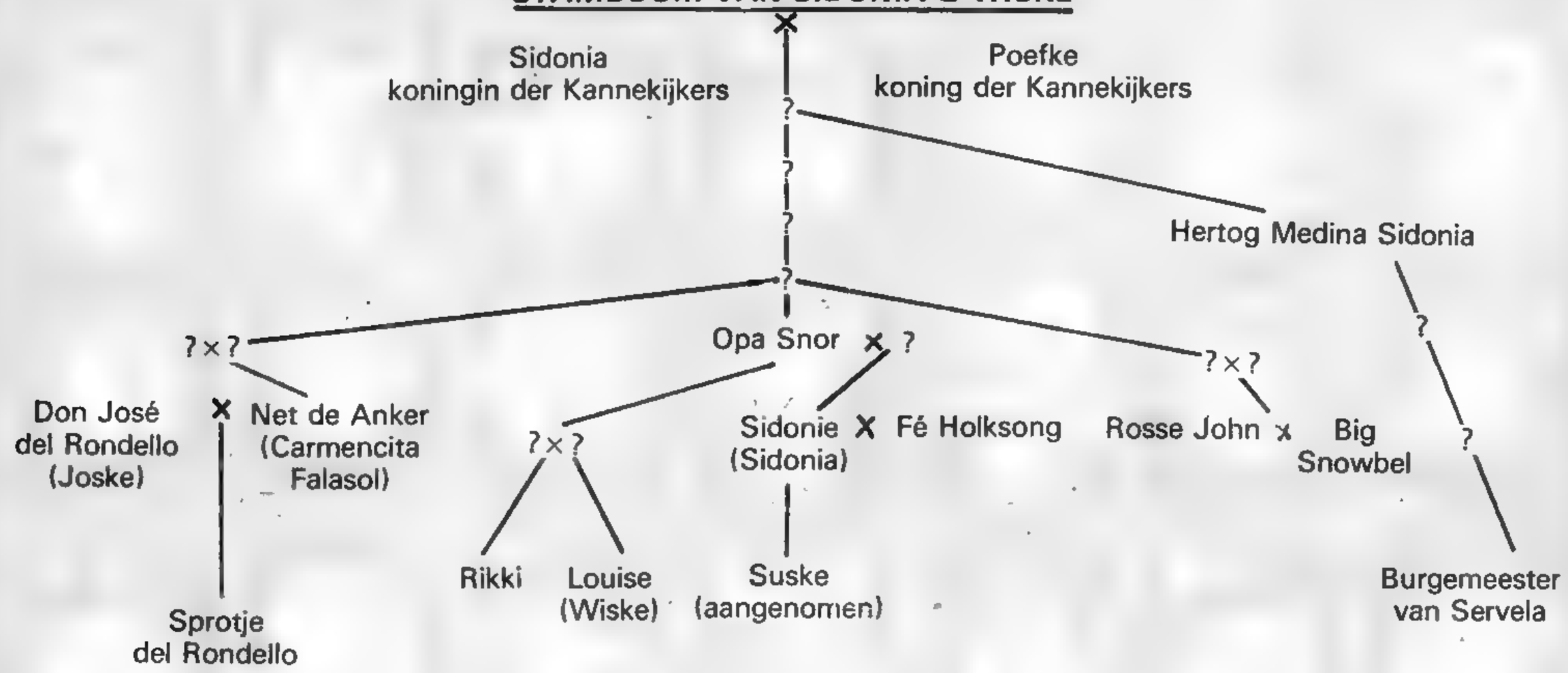

STAMBOOM VAN JEROM

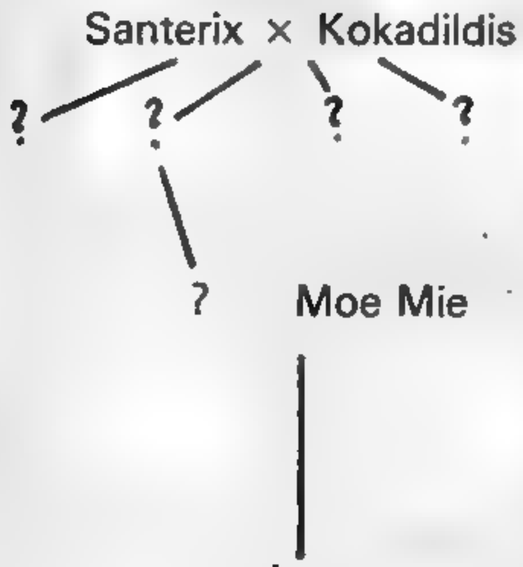

STAMBOOM VAN LAMBIK

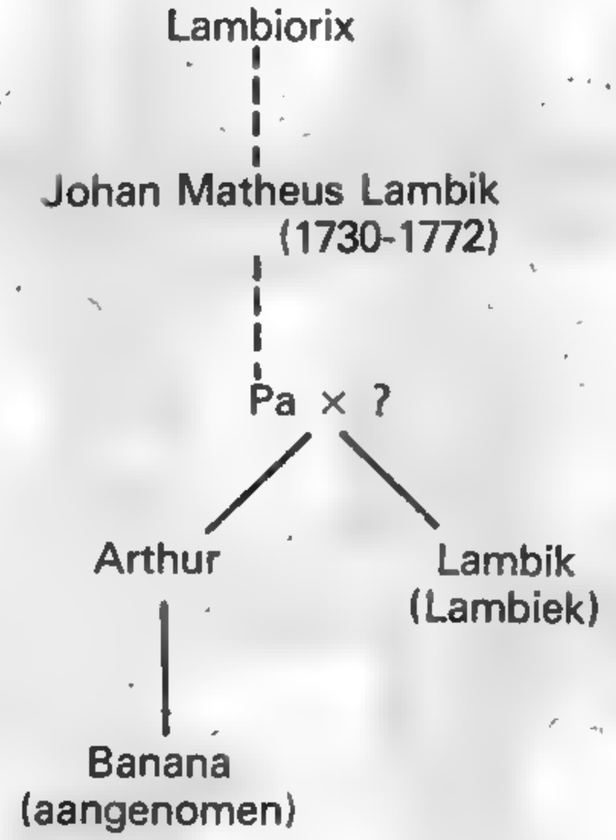

STAMBOOM VAN SUSKE

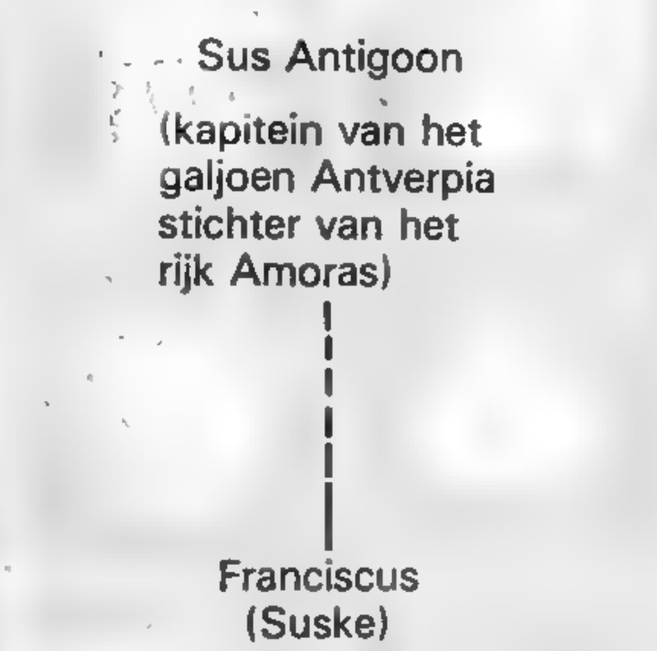

SUSKE EN WISKE WEGWIJZER

deel 2

door Hans van den Boom, Har Brok en Rob van Eijck, m.m.v. Hans Matla

Hieronder treft u het vervolg aan op de *Suske en Wiske Wegwijzer* die gepubliceerd werd in *Stripschrift nr. 122/123* (1979), blz. 26-30. Te beginnen met album 122 wordt hier op dezelfde wijze een inventaris geboden van de niet eerder geëkserpeerde verhalen, terwijl zo volledig mogelijk ook komplete en/of korte verhalen buiten de albumreeks meegenomen worden (met uitzondering van al te korte verhalen als K1, K10, K13-18). Uitgangspunt daarbij vormt inmiddels de *Stripkatalogus 1979* van Hans Matla, met voorkeur voor de oudste albumversies. Ook voor de gebruikte koderingen verwijzen we nadrukkelijk naar Matla en in verband daarmee naar de reaktie van dhr. Bruinsman op het eerste deel van de *Wegwijzer* in *Stripschrift 126/127* (1979), blz. 53. Dat het gebruik van deze koderingen niet geheel zonder problemen verloopt, bewijst de volgende reaktie van Hans Matla, die tegelijk een antwoord bevat op de vraag van dhr. Bruinsman:

Naar aanleiding van uw interessant artikel Suske en Wiske Wegwijzer *in* Stripschrift 122/123 *(mijn complimenten overigens voor het gehele nummer!) en als reaktie op de brief van de heer J. W. Bruinsman uit Groningen* (Stripschrift 126/127) *de volgende opmerkingen:*

1) Het is mij niet duidelijk, waarom u als chronologie hebt gekozen voor de niet meer in handel zijnde oude Rode Reeks. *Het ware beter geweest indien u gewoon de verhaalvolgorde zoudt hebben aangehouden; dus de volgorde waarin Willy Vandersteen en zijn medewerkers de verhalen hebben geschreven/getekend, resp. hebben doen publiceren. U nummert de verhalen volgens de boeknummering, zoals vermeld in de* Stripkatalogus 1978, *terwijl u wel de verhaalvolgorde achter de titels vermeldt, zoals gepubliceerd in de* Stripkatalogus 1979).

2) Zoals de heer Bruinsman terecht opmerkt, ontbreken er drie verhalen, t.w. V11, V14 en V17. Deze verhalen waren op het moment van verschijnen van Stripschrift 122/123 *nog niet in boekvorm uitgegeven, hetgeen vermeld is op pagina 425 van de* Stripkatalogus 1979. *Echter, hier heb ik een fout gemaakt: door het bekend worden van het bestaan van drie min of meer afgeronde verhalen van Lambik, Suske & Wiske en Tante Sidonia moest ik op de valreep de nummering van de Suske en Wiske-verhalen omgooien. En toen heb ik mij vergist! Ik nummerde de bewuste verhalen namelijk V10, V13 en V16... Het moest natuurlijk zijn: V11, V14 en V17.*

Het was het Vlaamse stripfanzine Kartoen, *dat in 1978 voor het eerst gewag maakte van het bestaan van deze verhalen. De redaktie gaf ze een voorlopige werktitel mee, die door mij ook werd gebruikt: V11* Lambik miljonair, *V14* De valsmunters *en V17* De onzichtbare generaal.

Maar het wordt nog veel ingewikkelder! Toen er eenmaal een boekuitgave van deze verhalen verscheen, kon ook ik ze lezen. Ik kwam na het lezen tot de conclusie dat het veel juister zou zijn, deze verhalen tot één verhaal te bombarderen. Argumentatie: ze verschenen, als hoge uitzondering, niet in een dagblad (1948-1950), doch in een ander tijdschrift: Kerkelijk Leven. *De verhalen, als je het al verhalen kunt noemen, lopen zodanig in elkaar over dat het niet mogelijk is om een scheiding aan te geven, ander dan midden in een strook. Het is vaker voorgekomen dat verhalen van Suske en Wiske, vooral de eerste, zoals bijvoorbeeld* De Zwarte Madam, *van dag tot dag verzonnen werden en daardoor een aaneenrijging vormen van losse gebeurtenissen. Door deze – illegale – uitgave in boekvorm werd ook een titel gegeven aan het geheel:* De gekalibreerde kwibus. *Deze uitgave wordt in* Stripkatalogus 1980/1981 *(verschijnt op de Stripdag in september) opgenomen als SUSK 10.4.*

Overigens: als er ooit eens een (Strip schap-)prijs zou worden uitgereikt voor de best verzorgde boekuitgave, dan zou die als eerste moeten gaan naar de snoodaard die dit heeft aangedurfd. Hier is duidelijk sprake van een echte liefhebber. Om een Suske en Wiske-album te vervaardigen, dat volkomen identiek is aan de oude ongekleurde albums van rond 1950, waardoor het lijkt alsof het gewoon uit die tijd stamt, dat is een pluim waard! En dat deze uitgave van vijftig genummerde exemplaren slechts, van elk commercieel aspekt gespeend is, kan zelfs een blind paard op

zijn hoeven narekenen. Dat iemand met zoveel liefde zo'n uigave weet te realiseren, is een prachtig huldebetoon aan Willy Vandersteen, hoewel zo'n uitgave zonder toestemming van de auteur en andere rechthebbenden natuurlijk bij de Auteurswet verboden is! – (N.v.d.r.: De redaktie van Stripschrift distantieert zich met nadruk van deze positieve benadering van een illegale uitgave).

Wanneer deze drie verhalen nu tot één worden teruggebracht, houden we twee verhaalnummers over. Dus moest ik de nummering van de Suske en Wiske-verhalen herzien. In de volgende Stripkatalogus *(1980/81) zal de nummering dan ook aangepast zijn. De eerste tien verhalen houden hun oude nummer.* Het Spaanse Spook *blijft dus V10,* De gekalibreerde kwibus *wordt V11, vervolgens V12* De mottenvanger, *V13* Bibbergoud, *V14* Lambiorix, *V15* De stierentemmer, *V16* De bronzen sleutel, *V17* De stalen bloempot, *V18* Het zingende nijlpaard, *enz. Dus hierna (V18) schuiven alle verhaalnummers twee plaatsen terug. Het verhaal* De raap van Rubens *wordt hierdoor V100 (was V102). Als u zin heeft, kunt u dus 229 V-nummers veranderen! Of nog even wachten tot de Strip-2-daagse.*

Hans Matla

Zo, dat weet u nu dus: de verhaalnummering (niet de albumnummering natuurlijk) van het eerste deel van onze *Wegwijzer* zal in de toekomst niet meer overeenstemmen met de nummering die algemeen gehanteerd zal gaan worden. Voor wat betreft de nummering van dit tweede deel stonden we voor de keuze: gewoon doornummeren waar we gebleven waren en dus de oude verhaaltelling handhaven (met het risiko van de nodige verwarring in de komende jaren met de afwijkende verhaalnummers), ofwel in het tweede deel van de *Wegwijzer* de nieuwe nummering hanteren (en daarmee de lezer een hoop werk op de nek schuiven, omdat hij dan zelf het eerste deel moet hernummeren).

De komplikaties die twee verschillende verhaalnummeringen in de toekomst zouden geven, hebben zwaarder gewogen dan het stimuleren van de zelfwerkzaamheid van de lezer en dus hebben we gekozen voor de nieuwe nummering. Dit betekent dat het eerste deel van *Wegwijzer 2* niet V82 is, maar V80.

Tot slot nog enkele opmerkingen: wat betreft punt 4 (belangrijkste stripfiguren) kunnen we inmiddels verwijzen naar *Strip Pers* nr. 19 (1979), blz. 12-21, waarin per album ook minder belangrijke figuren genoemd worden, maar anderzijds bepaalde hoofdfiguren over het hoofd gezien zijn. Uiterste volledigheid beoogt dit vervolg op *Suske en Wiske Wegwijzer* niet, omdat figuren uit deze reeks incidenteel overal kunnen optreden. Men denke aan de twee platen in *Billie is verdwenen!* in *Robbedoes* jg. 42 (1979) nr. 49. Maar wat het gros van de verhalen van Suske en Wiske betreft, hopen we u hiermee nuttig wegwijs gemaakt te hebben.

SW 122: De kale kapper (V 80)
1. Oudheid
2. Midden-Oosten
3. Avontuur
4. S, W, TS, L, J, B, Elvisius, Humperbram & Ringorias, Dilijla.
5. Het verhaal van Samson en Delilah
6. Popgroepen en langharigen
7. Teletijdmachine

SW 128: Het brommende brons (V 81)
1. Heden
2. België
3. Sprookje
4. S, W, TS, L, Gabriël, Feesles & Jatter, en de standbeelden Mira en Amadeus.

SW 130: De steensnoepers (V 82)
1. Heden
2. Tunesië
4. S, W, TS, L, J, B, Toko de toeketoe, Poweril.
6. Honger in de wereld
7. Gyronef

SW 135: De gekke gokker (V 83)
1. Heden
2. Ardennen
4. S, W, TS, L, J, Jack Potfees en 'n Spaarvarken
6. Anti-gokautomatenverhaal

SW 139: De boze boomzalver (V 84)
1. Heden/ 1e eeuw v. C.
2. België/Frituria
3. Geëngageerd avontuur
4. S, W, TS, L, J, B, G.Roenvreter, Robur de heilige eik, Frikadellis
6. Anti-milieuvervuiling
7. Teletijdmachine
8. Terugkeer van autootje Vitamietje

SW 143: De malle mergpijp (V 85)
1. Heden/ pseudo-prehistorie
2. Onderaardse verloren wereld op IJsland
4. S, W, TS, L, J, B, Krimson, Moe Mie
7. Hovercraft 'De Stalen Tor'
8. Jeroms afkomst eindelijk onthuld!

SW 147: De poppenpakker (V 86)
1. Heden/ 16e eeuw
2. België/Bohemen
3. Sprookje
4. S, W, TS, L, J, Sch, Mefisto, Patske
7. Teletijdmachine
8. Schanulleke beleeft kortstondig een verhouding met een Pierrot

SW 149: De gladde glipper (V 87)
1. Heden/ 18e eeuw
2. België
3. Historisch avontuur
4. S, W, TS, L, J, B, Van Zwollem en zijn dochter Annemarie, Glipper
5. Het verzet van Vlaamse boeren tegen Franse overheersing
7. Teletijdmachine

SW 150: Het Spaanse Spook (V 10)
1. 16e eeuw
2. Brabant
3. Historisch avontuur
4. S, W, L, Don Persilos y Vigoramba, Alva, Pieter Breughel, Van de Molenburg
5. Begin 80-jarige Oorlog
8. Jacques Laudy als doedelzakspeler op de wallen van Kriekebeek

SW 151: Het ros Bazhaar (V 88)
1. Heden
2. België
3. Magie
4. S, W, TS, L, J, Troela, het paard Bazhaar
5. Enigzins geïnspireerd op de legende van het ros Beiaard

SW 152: De bevende baobab (V 89)
1. Heden
2. Het Afrikaanse eiland Bosambik
4. S, W, TS, L, J, B, de leeuw Sleffer, Kola, Arthur de Vliegende Aap
5. Gebaseerd op de Tarzan-figuur, met Lambik als Tarzan en Jerom als Cheetah
7. Gyronef

SW 153: De nare varaan (V 90)
1. Heden
2. Het Indonesische eiland Komodo, Bali
4. S, W, TS, L, J, B, Willy Vandersteen, de varaan Komo, tovenaar Djaja
5. Sprookje van betoverde prins

SW 155: De poezelige poes (V 91)
1. Heden/Oudheid
2. België/Egypte
3. Magisch avontuur
4. S, W, TS, L, J, B, de poes Maroef, hogepriester Aboe-Simpel, de Grote Klep
7. Teletijdmachine

SW 156: Beminde Barabas (V 92)
1. Heden, 17e eeuw
2. België
4. S, W, TS, L, B, J, Lotje het naaistertje, bendeleider Massakker
6. Emancipatie
7. Teletijdmachine
8. Een jonge Barabas blijkt verliefd te zijn geweest op een 17e eeuws meisje, dat naderhand tot paspop omgetoverd werd

SW 157: De Mollige Meivis (V 93)
1. 1541
2. België (Rupelmonde), Duisburg
4. S, W, TS, L, B, J, Mercator, de alchemist Chemismos, Artolius en dochter Veerle (die omgetoverd wordt tot Meivis), Hertog van Gilluk
6. Milieuvervuiling
7. Teletijdmachine, 16e eeuwse helicopter, duikklok

SW 158: De Vinnige Viking (V 94)
1. Heden, fictieve tijd
2. België, Noorse Godenrijk (ergens in Noorwegen)
4. S, W, TS, L, B, J, Vrouwe Justitia, Thuborg de Viking, diverse Goden (Thor, Odin, etc.), trollen, Prinses Sigrid
5. Noorse mythen en sagen
7. Teletransfer, teletijdmachine

SW 159: De Minilotten van Kokonera (V 95)
1. Heden
2. België, planeet Kokonera
3. SF
4. S, W, TS, L, B, J, Krimson, Minilotten (van honing levende dieren)
7. Kokon (ruimteschip)
8. TS gaat niet mee naar Kokonera; Het verhaal is oorspronkelijk geschreven door een TV-poppenfilmserie van Wies Anderson.

SW 160: De Bokkige Bombardon (V 96)
1. Heden
2. België
4. S, W, TS, L, B, J, Fanfaron, de Baffelkassen, Hulltrasson, Theofiel
5. Rattenvanger van Hamelen
7. Klankentapper

SW 161: De Blinkende Boemerang (V 97)
1. Heden
2. België, Australie
4. S, W, TS, L, B, Prof. S. Kinknook, Ghun, Smook (2 boeven), Koala's, Tjoeringa's, Bebeba's
7. Gyronef
8. Het verhaal draait om een blinkende boemerang, die iedereen een jaar jonger maakt.

SW 162: De Gouden Locomotief (V 98)
1. 1875
2. Wilde Westen
3. Cowboyverhaal
4. S, W, TS, L, B, J, Krimson, Lichte Veder van de Papache-Indianen
7. Teletijdmachine
8. Verhaal lijkt tamelijk sterk op het oude S en W-verhaal Bibbergoud.

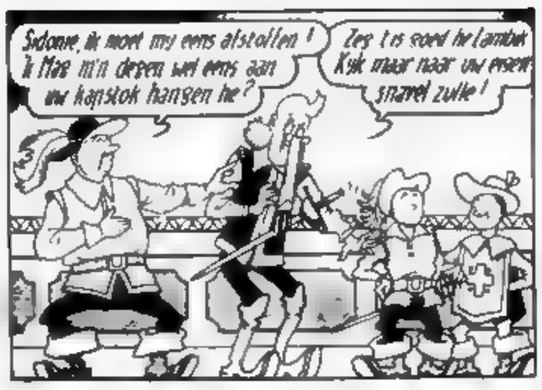
Sidonia, ik moet my eens afstoffen !
Ik hoop m'n degen wel eens aan uw kapstok hangen he ?
Zeg t is goed he Lambik Kijk maar naar uw eigen snavel zulle !

SW 163: De Vlijtige Vlinder (V 99)
1. Heden, onduidelijke periode uit de Chinese geschiedenis
2. België, China
4. S, W, TS, L, B, J, Sch.
6. De tegenwoordige contactarme maatschappij
7. Teletijdmachine
8. Dankzij vleugels uit het oude China kan Schanulleke tijdelijk vliegen.

SW 164: De Raap van Rubens (V 100)
1. 1620
2. Omgeving Antwerpen
4. S, W, TS, L, B, J, Rubens, Kosjon
6. Rubensjaar (1977)
7. Teletijdmachine
8. Dit verhaal werd getekend ter gelegenheid van het Rubensjaar en is een stuk langer dan normaal. Ook zijn de tekeningen iets beter verzorgd. Qua plot is nogal wat ontleend aan o.a. Het Spaanse Spook.

SW 165: De Sputterende Spuiter (V 101)
1. Heden
2. België, Frankrijk
4. S, W, TS, L, B, J, Boris Borrel, Sch.
6. Natuurgeneeswijzen
7. Gyronef
8. Door een plantenaftreksel komen allerlei voorwerpen tot leven.

SW 166: De Maffe Maniak (V 102)
1. Heden
2. België, Moerenië
4. S, W, TS, L, J, Sus Antigoon, De Zwarte Madam, Mr. Bigshot, Voddeventen
6. Zakenwereld

SW 167: De Zingende Kaars (V 103)
1. 16e eeuw
2. Mispelbeke en omstreken
4. S, W, TS, L, B, J, Sus Antigoon, Krawaat (vogel als in Tuftufclub)
7. Teletijdmachine.

SW 168: De Efteling-elfjes (V 104)
1. Heden
2. Omgeving Antwerpen en Kaatsheuvel (Efteling)
4. S, W, TS, L, J, B, Krimson en allerlei sprookjesfiguren
5. Het sprookje van de Indische waterlelies
6. Aktie voor Fabiola-dorp (voor gehandicapte kinderen)
7. De klankentapper, levende sprookjesfiguren
8. Bevat veel realistische tekeningen van het sprookjesbos in de Efteling.

SW 169: De Amoureuze Amazone (V 105)
1. Heden

2. België, planeet Meem-sjoos
4. S, W, TS, L, B, J, Sjenoffel, B. Igmoney
6. Benzineschaarste
7. Teletijdmachine

SW 170: De Olijke Olifant (V 106)
1. Heden, 218 voor Christus
2. België, Alpengebied
4. S, W, TS, L, B, J, Hannibal, Surusus de olifant
7. Teletijdmachine
8. Wiske zoekt haar 'ik' en doet mee met Hannibal's trektocht over de Alpen

SW 171: Walli de Walvis (V 107)
1. Heden
2. Antartica
4. S, W, TS, L, B, J, Waggel de pinguin, Bonzaï (walvisjager), Neptuna, Walli de walvis, Frigotunus
6. Strijd tegen walvisjacht
7. Gyronef, Strijkijzer.

SW 172: Het laatste Dwaallicht (V 108)
1. Heden
2. België
4. S, W, TS, L, B, J, Krimson, Pyronella het laatste dwaallicht
7. Terranef, Mini-ondergronder.

SW 173: Het drijvende dorp (V 109)
1. Heden/1538
2. Stokkentoet, in België
3. Sprookje
4. S, W, TS, L, J, B, Barloef, de schout en zijn dochter Annemie
5. Vrijschutterverhalen
7. Teletijdmachine
8. J is het grootste deel van het verhaal omgetoverd in een boom.

SW 174: Het statige standbeeld (V 110)
1. Heden
2. Belgische kust, Azoren, Atlantis
4. S, W, TS, L, J, goeverneur Sardinas, Verdello, de Pico, prinses Atlanta
5. Het verzonken rijk Atlantis
7. Gyronef
8. Naar aanleiding van het Suske en Wiske-standbeeld wil L er ook een hebben.

SW 175: De Kadulle Cupido (V 111)
1. Griekse Oudheid
2. Griekenland
3. Gefingeerde geschiedenis
4. S, W, TS, L, B, J, de centauren Amedeesios en zijn vrouw Sjoeke, Poni en Donki, de Amazonen en tegenstander Komplexios, Cupido (of Amor), de beeldend kunstenaar M. Odernart
6. Vrouwenemancipatie
7. Tijdmachine, menselijk dieren

SW 176: De Pompenplanters (V 112)
1. Heden
2. Bolivia
4. S, W, TS, L, B, J.
6. Problematiek in de ontwikkelingslanden, jaar van het kind
7. Gyronef

SW 177: De adellijke ark (V 113)
1. Heden/Oudheid
2. België/Babylon
4. S, W, TS, L, B, J, Ut Napishtim, P. Huttekens, Stoemper, Pitser
5. Bijbel
7. Gyronef, Teletijdmachine
8. S, W, L en J maken het bouwen van de ark mee

De Gekalibreerde Kwibus (V 11)
1. Heden
2. Omgeving Antwerpen, een verlaten eiland op zee, de IJszee, de Noordpool
3. Humoristische speurtochten
4. S, W, L, TS, de agent Charel, diverse spoken zoals de Directeur en Peerke, de schurk Brutos en de generaal zonder kop
6. Belastingddruk en uraniumspeurtochten
7. Gyronef; gekmakend serum en onzichtbaarmakende verf
8. Dit verhaal is een versmelting van de verhalen 'Lambik miljonair', 'De

Heb op spiegelbeeld geschoten. Kan mezelf niet meer zien
Wat is er van mij na al die jaren geworden ? Ben hetzelfde
Jerommeke niet meer.

Valsemunter' en 'De Onzichtbare Generaal', in de Stripkatalogus van H. Matla anno 1979 genummerd V 10, V 13 en V 16).

Het Vliegende Hart (V 26)
1. Heden
2. Voornamelijk het eiland Amoras
4. S, W, L, TS, Prins Koenhart, zijn dochtertje het Prinsesje-zondernaam en haar oom de notaris Kopblaas
5. Heksenverhalen
7. Gyronef, toverdranken waardoor mensen in dieren veranderen
8. Op het eiland Amoras staat een kopie van de kathedraal van Antwerpen. In strook 22 is te zien het monument van Sus Antigoon

Komplete verhalen buiten de 'rode reeks'

De Rammelende Rally (K 2)
1. Heden
2. Provincie Antwerpen
3. Informatief
4. S, W, TS, L, J.
8. Toeristische propaganda voor de provincie Antwerpen. Bevat talloze realistische landschappen en bezienswaardigheden.

De Snoezige Snowijt (K 3)
1. Heden (rond Kerstmis) en 16de eeuw
2. Voornamelijk het Brabantse fiktieve dorpje Kerstebeek
3. Kerstverhaal
4. S, W, L, J, B, Hiverna en haar dochtertje Snowijt, Flip de Winterkoning, de 3 IJskoningen Hagel, Wind en Sneeuw en op één plaat aan het einde TS.
5. Geaktualiseerde versie van het Kerstverhaal kompleet met Onozele Kinderen, Driekoningen, de vlucht naar Egypte, enz.
7. Teletijdmachine, sprekende dieren en sneeuwmannen.

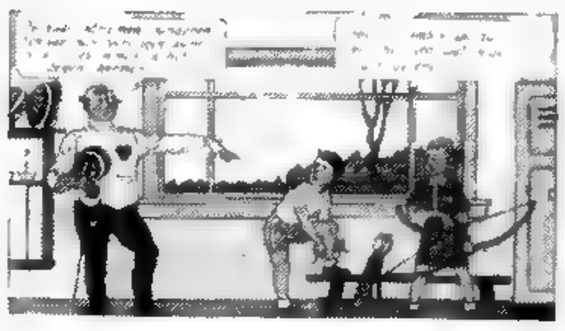

De Vergeten Vallei (K 4)
1. Heden en (in droom?) de Middeleeuwen
2. Ardennen
4. S, W, L, J, Graaf Abatwoir en zijn zoontje Colmarin, Dokus de geitenhoeder en even aan het begin en eind TS
7. Sprekende dieren.

Toffe Tiko (K 5)
1. Heden (rond Nieuwjaar)
2. Chalet in 'de bergen' en het Tijd rijk, een eiland in de wolken
4. TS, S, W, L, J, Mevr. Dobrefsko, Nina, Tiko (alleen 'in grote nood' zichtbaar), Vader Tijd, de Tijdstipjes en hun tegenstanders de Tijdrovers
5. Nieuwjaarsverhaal
7. Vliegende hoofdkussens.

Hippus het Zeeveulen (K 6)
1. Heden
2. Spanje (Costa Brava)
4. S, W, J, L, TS, Hippus het Zeeveulen, Neptunus
8. W noemt zich in strook 22 Louise.

De Gouden Bloem (K 7)
1. Heden
2. Omgeving Antwerpen
4. TS, S, W, J, L, B, de eend Kwak en de menselijke plant Fleurine van de planeet Flowurnus
6. Zinspelingen op natuurbehoud
7. Sprekende dieren en planten
8. W noemt zich in strook 22 Louisa; S wordt in strook 13 Frans genoemd en in strook 22 Franciscus. Op diverse plaatsen is zichtbaar dat dit verhaal voor het wasmiddel Dash vervaardigd werd.

De Vliegende Klomp (K 8)
1. Heden
2. Provincie Noord-Brabant
3. Informatief
4. TS, S, W, J, L, B
7. Vliegende Klomp
8. Toeristische propaganda voor de provincie Noord Brabant. Bevat talloze realistische landschappen en bezienswaardigheden en sluit kwa opzet aan bij K 2 (De Rammelende Rally).

Het Verborgen Volk (K 9)
1. Heden
2. Noorwegen
4. S, W, L, het verborgen Volk met onder andere de Oskorei onder leiding van Guro Rysserova, Fossegrim, de Nisse Nils, Olav en zijn dochter Elise
5. Noorse sagen

De Lollige Lakens (K 11)
1. 200 v.C.
2. Mallorca
3. Legende
4. S, W, TS, L, J, B, de Moorse piratenhoofdman Sakreldar, een pottenbakker en een draak
5. Mallorcaanse legende over drie dochters van een oude wijze tovenaar
7. Teletijdmachine
8. Toeristisch klank- en lichtspel in de grotten van Porto Cristo: de Cuevas del Drach; Lambik als karateka

De Heikneuters (K 12)
1. Heden
2. Natuurreservaat De Kalmthoutse Heide
4. S, W, TS, L, J, B, De Heikneuters, Kwiet de stroper, kermisklant A. Traksie, agent Klungeleer, Soerieke de veldmuis
6. Gevaar van bosbranden door onvoorzichtigheid
7. Verkleinmachine van Barabas en een batterijgevoede speelgoed buggy
8. Opmerkelijk: hier leggen woorden eieren!

Het monster van Loch Ness (K 19)
1. Heden
2. Schotland
4. S, W, TS, L, J, B, Dedshoeter, Mac Mussels, Nessie & Lessie
7. Gyronef

DE GEKALIBREERDE KWIBUS

Een volstrekt onbekend verhaal van Suske en Wiske, dat hield niemand toch meer voor mogelijk in een tijd waarin een grote menigte stripfanaten al jaren overal snuffelend bezig is en alles onderste boven keert. Toch is het waar: enige tijd geleden werden er drie in elkaar overlopende verhaaltjes ontdekt, die onder de titel 'De avonturen van Lambik' van 1948 tot 1950 in Kerkelijk Leven verschenen.

In die verhaaltjes doet Lambik, geholpen door Suske en Wiske, eerst alle mogelijke moeite om zijn bolhoed, waarin een winnend loterijbriefje zit, te pakken te krijgen, vervolgens rolt hij een bende als spoken vermomde valsemunters op en tenslotte raakt hij betrokken bij een bende die op de Noordpool uranium wil gaan zoeken om er atoombommen van te maken. Erg goed zijn deze verhalen niet. Er zit nauwelijks een plot in, ze zijn onlogisch opgebouwd en zitten vol tegenstrijdigheden. Je kunt er duidelijk aan merken dat ze van dag tot dag verzonnen en getekend zijn. Het enige dat deze verhaaltjes nog overeind houdt zijn de ouderwetse tekeningen en het sappige recht-voor-zijn-raapse Vlaams.

De rechten om *De avonturen van Lambik* uit te geven zijn al enige tijd in handen van Cees Coenders, die ze volgend jaar in zijn Ciso-reeks zal publiceren. maar ondanks dat zijn er enige lieden geweest die zich aan de verhalen vergrepen hebben door ze in enkele piratenuitgaven te verspreiden. De eerste editie schijnt vijftig genummerde exemplaren te hebben omvat, daarna schijnt er een gefotokopiëerde versie de ronde te hebben gedaan, en tenslotte heeft weer iemand anders de eerste piratenversie in een veel grotere oplage laten verschijnen. 'n Heel gedoe dus rond dit oude werk van Willy Vandersteen.

Dit soort uitgaven zijn verboden bij de wet, die het geestelijk eigendom van auteurs probeert te beschermen. Iedereen in de stripwereld weet dat. Toch hoor je in een gesprek over illegale uitgaven dit punt door stripliefhebbers maar zelden naar voren brengen. Iedereen heeft het over de kwaliteit van een illegaal werkje, over de leemte die het opvult in verzamelingen of over de prijs die het gekost heeft. Het schijnt stripliefhebbers geen moer te kunnen schelen dat zo'n strip doodgewoon geroofd is.

Verklaarbaar is dat wel, omdat de meeste illegale uitgevers zich laten leiden door 'idealistische' motieven en niet door financieel gewin. Zij willen verzamelaars de gelegenheid geven in het bezit te komen van felbegeerde strips die reeds lang onvindbaar of alleen tegen idioot hoge prijzen gekocht kunnen worden. De illegale uitgaven van Tom Poes, waarmee de stripwereld een jaar of zes, zeven geleden werd overspoeld, waren eenvoudige, vaal dilettantistisch vervaardigde boekjes, die maar een paar gulden hoefden te kosten. Rijk werd zo'n illegale uitgever er dus niet van.

Met de uitgave van De avonturen van Lambik, bijeengebracht onder de titel *De gekalibreerde kwibus*, liggen de zaken heel anders. Ik heb zeer prijzende woorden gehoord over de vorm van dit illegale werkje, omdat het volkomen identiek is aan de delen van de oude *Rode Reeks*. En ik moet toegeven: het is schitterend gedaan. Maar het blijft een illegale uitgave en dus roof. En de gebruikelijke argumentatie om dat feit te verdoezelen gaat in dit geval niet op. Want wat blijft er over van de 'idealistische' motieven van de uitgever van *De gekalibreerde kwibus,* wanneer hij zijn fraaie boekje uitbrengt in een oplage van vijftig exemplaren tegen een prijs van elk honderden guldens per stuk? Men kan me honderd keer duidelijk proberen te maken dat een boekje in deze uitvoering echt wel een paar honderd gulden moet opleveren om uit de kosten te komen met zo'n kleine oplage. Misschien ben ik nog wel bereid dat te geloven ook, want van drukkosten e.d. heb ik niet veel verstand. Maar er wordt hier een afschuwelijk schijnargument gebruikt. Want wie haalt het nu in zijn hoofd om – als hij dan toch al besloten heeft de wet te overtreden door een illegale uitgave te verzorgen – maar vijftig eksemplaren te laten drukken?

Iedereen weet dat je van zo'n album gemakkelijk twee- of drieduizend eksemplaren kwijt kunt raken, en dan hoeft zo'n boekje, zelfs als je het prachtig verzorgt, echt geen twee- of driehonderd gulden te kosten. Degene die *De gekalibreerde kwibus* op de markt heeft gegooid is niet alleen wettelijk over de schreef gegaan, maar ook moreel (voor zover deze wettelijke overtreding niet gelijk staat aan een morele). Hij heeft kennelijk een uiterst elitaire uitgave willen verzorgen, die slechts voor enkele rijke of uiterst fanatieke verzamelaars bedoeld is. En dat is dubbel verwerpelijk, omdat het enige argument (hoewel juridisch niet geldig) vóór illegale uitgaven altijd was, dat voor weinig geld veel verzamelaars aan hun zo fel begeerde strips geholpen konden worden. Zelfs dat argument gaat hier niet op. En het stemt droevig te weten dat de vijftig genummerde eksemplaren binnen de korste keren verkocht zijn, in sommige gevallen zelfs nog voor aanzienlijk hogere prijzen dan de hierboven vermelde twee- à driehonderd gulden. En hoewel deze kopers, die zichzelf kennelijk als een elite wensen te beschouwen, zeer snel afgestraft zijn door het verschijnen van een illegale versie, identiek aan de eerste maar veel goedkoper, moeten we helaas konstateren dat de stripwereld toch wel ernstig ziek is geworden...

Rob van Eijck

SPRINT

Robbedoes' jonge broertje in de wieg overleden

Weekblad. - 17e Jaargang.
Nr. 817. - 24 November 1955. - 24 blz.

Rob van Eijck

'Hé, vrienden! Ik heb een KLEIN BROERTJE! Jullie zullen hem spoedig zien!' roept Robbedoes de lezers toe vanaf de omslag van nr. 817, en binnenin laat Snuffeltje o.a. de volgende woorden horen: *'...Eindelijk hebben we dan de grote Sprint genomen. En een flinke! Hij heeft nu zijn grote broer Robbedoes niet meer nodig, maar vliegt op eigen wieken.'*
Met deze wervende teksten probeerde het weekblad Robbedoes op 24 november 1955 de start te propageren van het nieuwe blad *Sprint,* voortgekomen uit en ingeleid door het klubblad *'De vrienden van het avontuur',* dat een paar weken lang in opgevouwen toestand het middengedeelte van Robbedoes had gevuld.
Sprint had eigenlijk niet zozeer de opzet een *blad* te zijn, maar veeleer een *krant;* weliswaar geen dagblad, maar toch bijna op het formaat van een krant (A3).

De eerste 23 nummers van Sprint bestonden uit twee duidelijk onderscheiden delen. De buitenste acht pagina's werden geheel gevuld met strips; de eerste vier door een volledig verhaal, de tweede vier door vervolgverhalen, alle door tekenaars die al voor Robbedoes werkten of ervoor zouden gaan werken: Hubinon, Franquin, Will, Morris, Remacle, Tillieux, Forton, om even wat beroemde namen te laten rollen.

Om het middenkatern te kunnen lezen, moest men het uitnemen en uitvouwen, waardoor men een enkel vel kreeg, dat aan beide zijden bedrukt was met allerhande nieuws en wetenswaardigheden, rijk geïllustreerd en met forse koppen. Dit was de eigenlijke 'krant', voor, maar ook dóór, jonge lezers, want het publiek werd met grote regelmaat opgeroepen zelf bijdragen te leveren. Daarmee in samenhang werden ook eenvoudige lessen in de journalistiek verschaft, waarbij men zich niet ontzag inzendingen van lezers die niet deugden (d.w.z. inzendingen, niet de lezers) te gebruiken als voorbeelden van hoe het niet moest, waarmee Sprint zijn eigen lezers af en toe danig te kakken zette.
Een uitgebreide en enige malen herhaalde enquête wees duidelijk uit dat de lezers het krantedeel verre prefereerden boven het stripdeel (?!?; totaal onverwacht, iets dergelijks; zou de redaktie, die duidelijk de krantekant op wilde, de uitslagen vervalst hebben?). Daarom veranderde Sprint vanaf nr. 24 zijn formule. Groter formaat, meer nieuws en wetenswaardigheden, en minder strips, die steeds verder naar de hoeken gedreven werden.
Blijkbaar was dit niet de juiste formule: na 49 Nederlandstalige en 50 Franstalige afleveringen gaf het blad de geest, middenin enkele vervolgstrips, zoals het tweede deel van *Paul Panter* door Tillieux en de avonturen van *Dirk Sterk* door Paape.
De afleveringen van deze bijnajaargang van Sprint zijn sindsdien steeds schaarser geworden en dus ook een gewild verzamelaarsobjekt, nog afgezien van het feit dat beroemde Robbedoestekenaars er hun helden in hebben laten optreden. Omdat er dus weinig verzamelaars zijn die over Sprint beschikken, volgt hieronder een volledige bibliografie, zodat men enerzijds kan zien wat men mist, en anderzijds wat men heeft via herdrukken in fanzines en albums. Daarna volgen enkele verhalen van nog niet herdrukte Robbedoeshelden, die, naar wij hopen, het meest in de belangstelling staan bij het grootste deel van de lezers.

SPRINT BIBLIOGRAFIE

(door Hans Matla)
Sprint nrs. 1-49 en Risque Tout nrs. 1-50.

KOMPLETE VERHALEN:

1	Buck Danny: Duel in de lucht	Victor Hubinon
2	Johan en de groene draak	Peyo
3	De marsupilami zet de stad op stelten	Franquin/Peyo
4	De Baard en de Kale: Een bom op het station	Will/Rosy
5	Lucky Luke: Herrie	Morris
6	Kim Devil: Het onbekende roofdier	Gerald Forton
7	Dertig meter onder water	Romano Salino
8	Timoer en de gouden afgod	Sirius
9	Johan: Koenraad de dappere	Peyo
10	Kim Devil: Het goud van de Rio Sacramento	Gerald Forton
11	Lucky Luke en Androcles	Morris
12	De Beverpatroelje: De onzichtbare man	Michel Tacq
13	De Baard en de Kale: Het avontuur loert bij de pomp	Will/Rosy
14	De Musketier	Remacle
15	De Beverpatroelje: Het ravijn in de Duivelsvallei	Michel Tacq
16	Buck Danny: Speciale zending	Victor Hubinon
17	/18 West-Afrika in rep en roer	?
19	Pukjes avontuur	Remacle
20	De Baard en de Kale: Inbraak met muziek	Will/Rosy
21	De mijn onder de sneeuw	Brisson?
22	Johan: Toverij op het kasteel	Peyo
23	De Beverpatroelje: De Bevers schieten te hulp!	Michel Tacq
24	Alain Cardan (=K1)	Gerald Forton
25	Johan: Bij de Galgewaard	Peyo
26	Dirk Sterk	Eddy Paape
27	Buck Danny: Een proefmodel gestolen	Victor Hubinon
28	Timoer: De valstrik van de Rode Kreek	Sirius
29	/30 Operatie 'Peter'	Polese?
31	Ouwe brombeer	A. Sciotti
32	/33 Serum per luchtpost	Buffelente
33	De koekoeksklok	Buffelente & A. Sciotti
34	Het arendsnest	?
35	De muiters	Buffelente
36	/37 Windekind en de Achilles van Hanko	D'Antonio
38	Wim Bal en de Mars-bewoners	?
39	De duivels van MZAB	Macabich
40	Het ultra-sonore fluitje	Raymond Reding
41	De leeuwenkooi	Jean Mortier
41	Inspecteur Genin van de Vliegende Brigade	Gerald Forton
42	Prosper, de grappige planeetbewoner	Nikita Mandryka
42	Een enquête van Jan de Wit	Motar
43	Het geheim van de grot	Hermann
43	Inspecteur Genin: Schoten in het college	Gerald Forton
44	De verdwenen erfgenaam	?
45	De schat van de Chuambca's	G. Arakelian
45	Inspecteur Genin: Hold-up in het transportbedrijf	Gerald Forton
46	Tussenlading in Panama	?
46	Een enquête van Jan de Wit: de postzegelverzameling van Lord Bever	Motar
47	Het monster van de Rode Vallei	Casarrubio
47	Een enquête van Jan de Wit: De klok wees 5 uur 05	Motar
48	Een enquête van Jan de Wit: 50 graden onder nul	?
49	Lucky Luke: Paardendieven	Morris
49	Een enquête van inspecteur Genin	?

Risque Tout 50 bevat geen kompleet verhaal

DE WERELD DRAAIT OM... (Geïllustreerde rubriek)

32	Kikvorsmannen	Eddy Paape
33	De Zuidpool	F. Bielsa
34	Petroleum	Eddy Paape
36	De Davis-beker	Carlos Laffond
37	Stuwdammen	Eddy Paape
38	De tunnels	Eddy Paape
39	De rugby	Eddy Paape
40	Dierentemmers	Eddy Paape
41	Speleologie	Eddy Paape
42	De pers	Carlos Laffond
43	Reclame	Carlos Laffond
44	De automatie	?
45	Atoomenergie	Eddy Paape
46	Tibet	J. Montanès
47	Gevaarlijke beroepen	?
48	De presidentsverkiezing	F. Bielsa
49	Menselijke proefkonijnen	Cas(arrubio)?

VERVOLGVERHALEN:

			Sprint nrs.:
De blauwe garage (V1)	Gerald Forton	1 t/m 44
De kaper der wereldzeeën	?	1 t/m 23
Paul Panter: Het Dodenmeer (V1)	Maurice Tillieux	1 t/m 42
Het Arendsjong	R. G. Giovannini	1 t/m 25 1)
Tom en Nelly: zonder titel (V1)	Uderzo/Joly	1 t/m 44
Kapitein Bibobu	René Goscinny	1 t/m 22
Allan Cardan: (V1; plaat 1-24)	Gerald Forton	27 t/m 50 2)
Dirk Sterk: Het raadsel van de gouden diadeem*)	Eddy Paape	29 t/m 50
Paul Panter: De duivelswagens*) (V2)	Maurice Tillieux	43 t/m 50
De blauwe garage: De bangerik*) (V2)	Gerald Forton	45 t/m 50
Tom en Nelly: Rijzende Zon tegen Zwarte Adelaar (V2)	Uderzo/Joly	45 t/m 50 3)

1) Voortgezet in Robbedoes 852-867
2) Voortgezet in Robbedoes 996-1006; platen A, B, C, en 25 t/m 38 en 40 t/m 44.
3) Voorgezet in Robbedoes 994-1019, door Bielsa/Joly; platen 1, 2, 3 (nieuw) en 7 t/m 45.
*)Deze verhalen zijn niet afgemaakt.

SPRINT
HET BLAD VOOR JONGENS U WAAR PIT IN ZIT
1e Jaargang - Nr. 2

Een super-verrassing:
WIN EEN LUCHTREIS
OM DE WERELD !
20

de Marsupilami zet de stad op stelten

JULLIE KENT DE MARSUPILAMI MISSCHIEN WEL. HIJ WAS HET GEHEIMZINNIGSTE DIER VAN HET OERWOUD, VOOR HIJ DOOR ROBBEDOES EN KWABBERNOOT ONTDEKT WERD, IN HET HARTJE VAN DE JUNGLE VAN PALOMBIE.

HIJ IS OP HET OGENBLIK TE GAST IN HET GROTE PARK VAN HET KASTEEL TE ROMMELGEM, MAAR ZIJN NIEUWS-GIERIGHEID DRIJFT HEM SOMS TOT KLEINE SLIPPERTJES...

HOEBA HOEBA HOP!

?

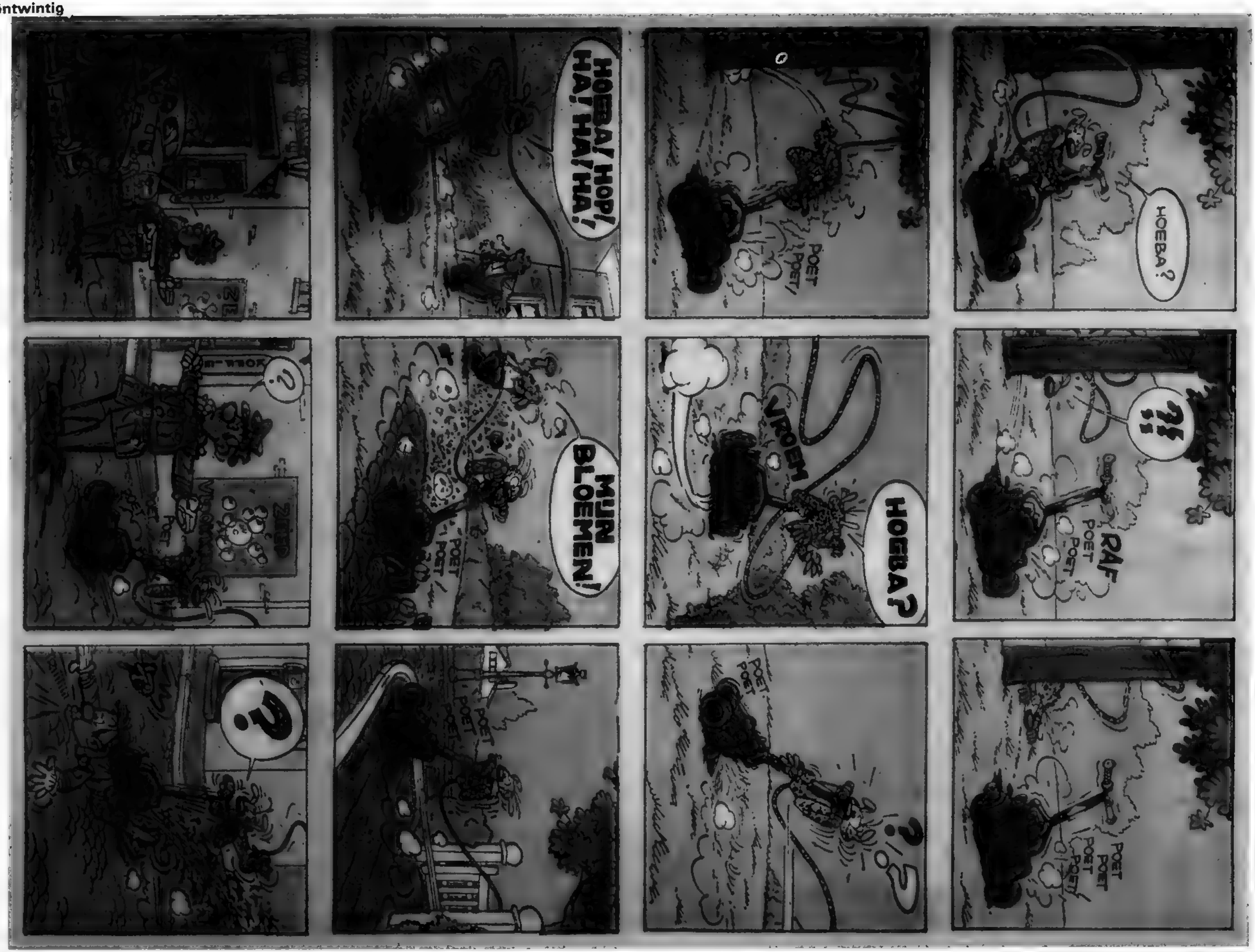
HOEBA?
?!
RAF
POET
POET
POET

POET
MOD
?!
KLEEDJES KOPEN? MOOI/NIET DUUR!
HELP!!/HELP!!
TWEE MOOIE KLEEDJES VOOR DEZELFDE PRIJS.
HOEBA?
....JA! BREUG ME EEN UNIFORM!!...

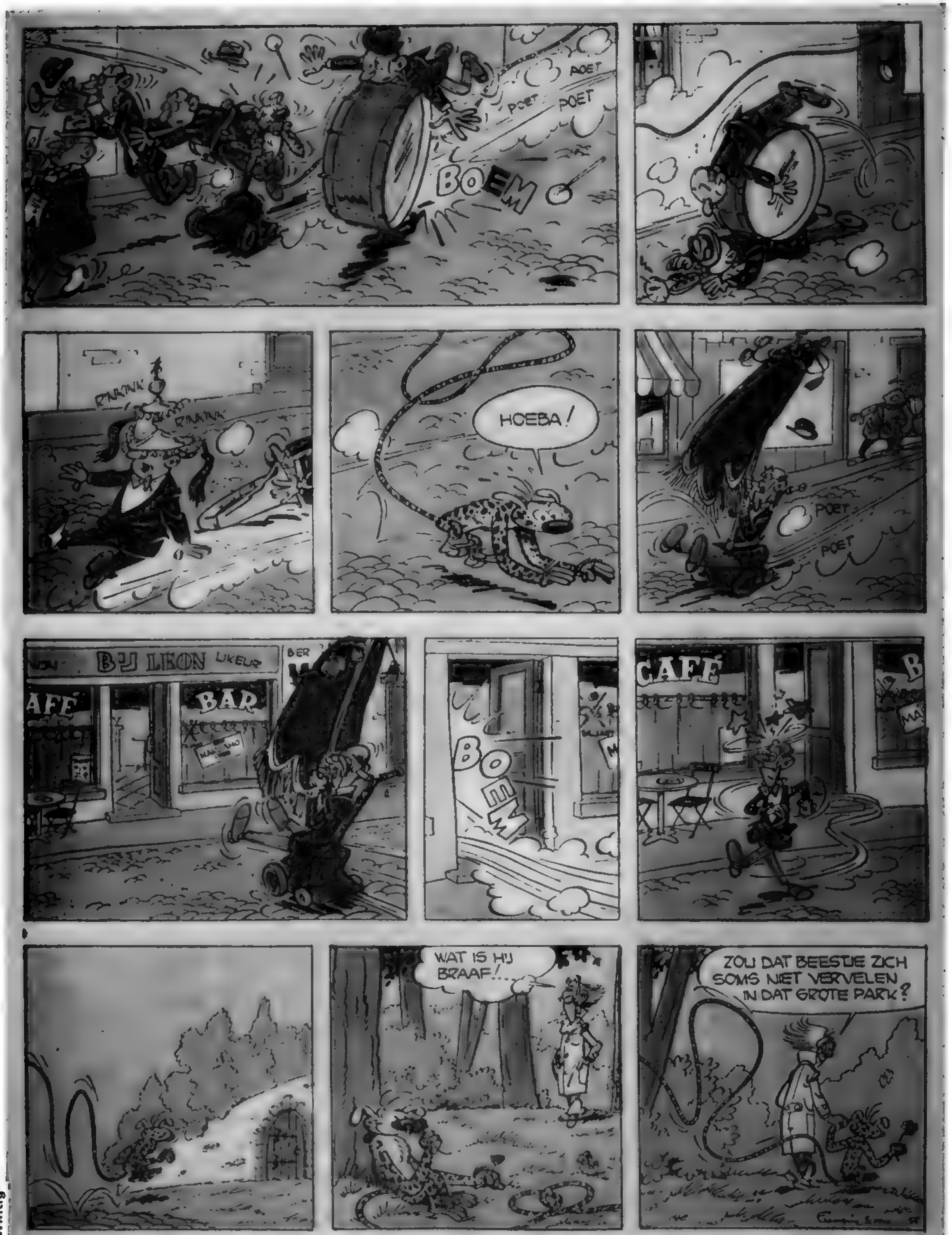
POET
POET
BOEM
RINK
RINK
HOEBA!
POET
POET
BJ LEON
BAR
BOEM
CAFÉ
WAT IS HIJ BRAAF!...
ZOU DAT BEESTJE ZICH SOMS NIET VERVELEN IN DAT GROTE PARK?

SPRINT

Een super-verrassing:
WIN EEN LUCHTREIS
OM DE WERELD !

20 Ct

Weekblad. - HET BLAD VOOR JONGELUI WAAR PIT IN ZIT. - 1e Jaargang. - Nr. 4. 15 December 195[illegible]

IK GELOOF DAT WE TE VROEG ZIJN.

DE TREIN VERTREKT PAS OVER EEN UUR MAAR WE HEBBEN NOG GEEN KAARTJES

GLÖTZ CENTRAL

WAT IS HIER AAN DE HAND? ER ZIJN GENDARMEN!

IK HEB IN HET HOTEL GEHOORD, DAT HERTOG WLOGOMIR MET ONZE TREIN REIST.

PFF! WAT IS DIE KOFFER ZWAAR! BEDOEL JE WLOGOMIR, DE DIPLOMAAT?

JA, HIJ HEEFT EEN BELANGRIJKE OPDRACHT VOOR PARIJS. ZIJN ZENDING ZAL OPZIEN BAREN HEB JE JE PAS?

IN MIJN KOFFER... GA VLUG OM DE KAARTJES... WEET JE HET LOKET?

HET DERDE GELOOF IK. ER STAAT EEN HELE RIJ... WACHT HIER OP MIJ.

OEF! WAT IS HET WARM!

WEET JE ZEKER, DAT ZIJ NAAR ROME GAAN?

HEEL ZEKER IK HEB HET GEHOORD DIE MET ZIJN BAARD STAAT AAN HET LOKET, WAAR ALLEEN KAARTJES VOOR ROME VERKOCHT WORDEN

EN ALS ZIJ DE VERWISSELING ONTDEKKEN?

DAT GELOOF IK NIET. JE KOFFER IS NET EENDER ALS DE ZIJNE. GA NU HIJ HEEFT ZIJN RUG GEKEERD

SPRTCH (VEEL SUCCES!)

6

6

GRÖMEKO

HET IS GEBEURD

JE HAD VLUGGER MOETEN ZIJN. DE GENDARMEN KUNNEN ONS HERKENNEN. VLUG HIER WEG...

2A

IK HEB DE KAARTJES ZULLEN WIJ WAT GAAN DRINKEN?

GOED IDEE IK STERF VAN DE DORST

WAT IS MIJN KOFFER INEENS LICHT!!

DAT DENK JE MAAR, OMDAT JE UITGERUST BENT.

MIJN KOFFER IS VEEL LICHTER... ER MOET IETS UIT GESTOLEN ZIJN... MIJN MOOIE ENCYCLOPEDIE!

DAN ZOU JE KOFFER TOCH WEG ZIJN...

EEN BOM!

MIJN BOLDOFLORIJNSE ENCYCLOPEDIE IS GESTOLEN!

TIK TIK TIK

DAT GAAT ZO MAAR NIET! WAAR ZIJN DE GENDARMEN? IK ZIE ER NIET EEN MEER!

DAARNET WAS DE ZAAL NOG VOL!

DAT IS AFGESPROKEN WERK!... MIJN MOOIE ENCYCLOPEDIE!... DAT GAAT ZO MAAR NIET!

BEDAAR TOCH! JE ZOU TOCH NOOIT IN DE ENCYCLOPEDIE GELEZEN HEBBEN! JE KENT GEEN BOLDOFLORIJNS. KOM MEE, ER MOET ERGENS EEN POLITIEBUREAU ZIJN.

18

WAT?! HET IS TE LAAT.. HET IS AL GEDAAN!.. TERUGNEMEN? ZAL NIET GEMAKKELIJK ZIJN, GOED!

DE GENDARMEN HEBBEN HET STATION VERLATEN!

GEEN WONDER! DE HERTOG VERTREKT PAS MET DE AVONDTREIN. WIJ MOETEN DE BOM GAAN HALEN.

HET ZAL NIET MOEILIJK ZIJN NU DE GENDARMEN WEG ZIJN.

JA, MAAR DE TWEE KERELS?

HET GELUK IS MET ONS. ZIJ ZIJN ER NIET MEER!

DAAR STAAN DE KOFFERS

EN ALS ZE EENS ONTPLOFT?.. EEN BOM IS GEMAAKT OM TE ONTPLOFFEN!

WEES MAAR GERUST DEZE BOM MOET ZEKER PAS IN DE TREIN SPRINGEN

3A

WAT!

DAT IS STERK!

ER ZIT GEEN BOM IN!

MIJN ENCYCLOPEDIE!

IK ZWEER U DAT IK DE BOM GEZIEN HEB

GEEN TWIJFELACHTIGE GRADEN, HEREN!

TEGENWOORDIG LOGEERT HEEFT HET HOTEL VERLATEN. HIJ NEEMT DEZE TREIN

WIL DAT ZEGGEN DAT IK DE KOFFERS WEER NIET VERWISSELEN?

DE KERELS DIE NU ONS GELAAT HEEFT ZAL 'T DUUR BETALEN

KOM DE GENDARMEN KOMEN TERUG

NATUURLIJK, OMDAT ZIJ NIET MEER LOOS ZIJN

DIEVEN!

ER IS EEN BOM IN ZIJN KOFFER!

IK HOU HEM.

EEN AANSLAG?

SAMENZWEERDERS!

58

EEN BOM!

HET STATION WORDT OPGEBLAZEN!

HET IS GOLO DE GANGSTERZENZMEERDER.

HOLD HEM, HOLD HEM!

HOU JIJ HET BINNEN SPELEN?

ZIJN WEDEROPLICHTIGE ONGESLAPT HOL HEM TEGEN!

NAT GEBEURT HIER? EEN ONGELUK?

SAMENZWEERDERS, HOOGHEID. ZIJ HADDEN EEN BOM IN EEN KOFFER VERSTOPT NU HEBBEN ZE GELUKKIG KUNNEN ARRESTEREN DAN ZIJ TWEE MEEDOEN!

SAMENZWEERDERS? ... DACHT HEL DAT IEMAND WIJ NAAR HET LEVEN ZOU STAAN. HET IS NET DE EERSTE KEER. NAAR ZIJN DE KREEKOELINGEN?

DAAR STAAN ZIJ HOOGHEID.

DANK ZIJ U IS DE AANSLAG OP UW LEVEN MISLUKT. HOE KAN IK U DANKEN?

DOOR ONS OUDE TREIN TE LATEN LEVEN DE 5 LET BINNENGEKOMEN, MIJNHEER

EH... HOOGHEID.

HOOGHEID, WIJ ZITTEN HEEL GOED

OVER TWEE DAGEN ZIJN WIJ IN PARIJS. ZIT U GEMAKKELIJK? HEBT U NETS NODIG? IK KAN MIJN KNECHT BELLEN

DANK U HOOGHEID. WIJ ZITTEN HEEL GOED

WAT? GAAT U NAAR ROME? WAS IK NIET DAN EEN PLAATS IN UW PARTICULIERE RIJTUIG AANBIEDEN?

NEE PLEZER, HOOGHEID.

DE EER IS TE GROOT!

AS U HET GOED VINDT ZAL IK U DE BOMORGANISE ENCYCLOPEDIE LATEN ZIEN, DIE IK HIER GEVONDEN HEB

GROSKÖ VAL IST BEK BOLDÖRLA? LEEST U BOLDORLOPENS?)

EH... PARDON... IK KEN GEEN GRIEKS

GOD HEM DOOR HET RAAMPJE, VLUG!

BE BOM!

IK HEB DE VERZEERDE KOFFER GENOMEN.

TIK TIK TIK

EINDE

SPRINT

Weekblad. - HET BLAD VOOR JONGELUI WAAR IT IN ZIT. - 2e Jaargang. - Nr. 13. 16 Februari 1956.

Prijs : 20 ct.

In dit nummer :
De CinemaScope 55, een revolutie op filmgebied.

HET AVONTUUR LOERT BIJ DE POMP

BELEEFD IS ANDERS!

BOEM

HE! ... WAT IS DAT?

DE KALE IS MET DE WAGEN WEG! WAT 'N FLAUWE MOP!!!

WELNEE! ZO'N LELIJKE POETS BAKT HIJ MIJ NIET! HOE HEB IK DE AUTO NIET HOPEN WEGRIJDEN? ONBEGRIJPELIJK!.. NU DAN MAAR NAAR DAT HUIS TERUG EN ALS DIE BROMBEER MIJ NIET LAAT OPBELLEN, ZAL IK HEM EENS DE WAARHEID ZEGGEN!

GEEN GEHOOR... EN DE DEUR STAAT OPEN. IK GA NAAR BINNEN.

HMM! NAT EEN LUXE!

WAT!... BEN JIJ HIER?!!

BAARD!!!

HET SPIJT MIJ, HEREN, U BENT IN DE VAL GELOPEN EN U BLIJFT ER IN!

DE VAL? WAT IS ER DAN GEBEURD, KALE?

IK BEGRIJP ER NIETS VAN! TOEN JIJ WEG WAS, BLEEF IK POMPEN EN...

ER IS NIETS UIT TE KRIJGEN! IK HOOP DAT BAARD MET WATER TERUG ZAL KOMEN!

LAAT HIJ MAAR VOORT-MAKEN! MAAR WAT IS DAT? JE ZOU ZEGGEN, DAT DE GROND BEWEEGT!

?!

HELP! HELP!

HET ZIJN DE JONGENS NIET!

WIJ MOGEN DIE KEREL NIET WEG LATEN GAAN HIJ ZOU KLIK-KEN!

NOU ZE HEBBEN MIJ OVERMEESTERD EN MIJ HIER HEEN GEBRACHT. IK BEGRIJP NOG NIET, WAT ER GEBEURD IS!

U MAG HET GERUST WETEN, WANT U KAN HET TOCH NIET MEER AAN IEMAND OVERBRIEVEN...

WIJ MAKEN DEEL UIT VAN EEN GEORGA-NISEERDE BENDE. ALS DE POLITIE ONZE MAKKERS ACHTERNA ZIT, POMPEN ZIJ. DAT IS HET TEKEN! DAN GAAT HIER EEN BEL OVER EN WIJ ZETTEN EEN LIFT IN WERKING...

...WAGEN EN INZITTENDEN VERDWIJNEN ALS BIJ TOVERSLAG EN ONTSNAPPEN ZO AAN DE VERVOLGING... TENSLOTTE BELANDEN ZE HIER...

TOEN U VANAVOND POMPTE, HEBT U HET SIGNAAL GEGEVEN. WIJ DACHTEN, DAT DE JONGENS TERUGKWAMEN. WIJ ZAGEN ONZE VERGISSING IN, MAAR HET WAS AL TE LAAT, U WIST AL TE VEEL!

WAT? IS DIT SOMS HET GE-HEIM VAN DE SPOOKAUTO?

DE BANKROVEN? ALLE KRANTEN SCHRIJ-VEN ER OVER!

GOED GERADEN: EEN REDEN TE MEER OM U HIER TE HOUDEN

RIIIIIINNNG

HET SIGNAAL! NU Z'IJN HET DE MAATS! ZET DE LIFT IN WERKING! IK NEEM DEZE KERELS VOOR MIJN REKENING.

OVER EEN PAAR MINUTEN IS DE BENDE COMPLEET. DAN ZULLEN WE ZIEN, WAT WIJ MET U MOETEN DOEN.

VERROER JE NIET! HET IS NIET DE EERSTE KEER DAT IK EEN REVOLVER GEBRUIK

HÉ!

ANG

TSJING

HALLO POLITIE?... WIJ ZIJN IN GEVAAR EEN HUIS BIJ EEN KLEIN BOS... IK KEN HET ADRES NIET... WACHT, HET TELEFOONNUMMER IS 42.49... HET IS OP DE PLAATS, WAAR DE SPOOKAUTO VERDWIJNT.

KALE, NEEM HET JACHTGEWEER BOVEN DE SCHOORSTEEN EN WACHT DE POLITIE BUITEN OP... IK WACHT HIER OP DE BANDIETEN.

U IS ERIN GELOPEN, HEREN,

VERROERT U NIET DE POLITIE KOMT.

EVEN LATER.

BRAVO, WIJ HOEVEN NIETS MEER TE VREZEN VAN DEZE BAND'ETEN.

TUSSEN TWEE HAAKJES, HEBT U NET 'N BEETJE WATER ONZE RADIATEUR IS LEEG.

EINDE

een gespleten tekenaar...

Hans Frederiks

In 1975 verscheen **Angelface.** Giraud had zich in 1974 in het Humanoides Associés- avontuur gestort en had weinig zin meer in Blueberry, die hij tenslotte al veertien jaar onafgebroken tekende. Zij tweede teken-ik, Moebius, ging zich uitleven in **Métal Hurlant** en scenarioschrijver Jean-Michel Charlier maakte tv- documentaires en ruzie met Blueberry-uitgever Dargaud over contracten. Het leek erop dat de Blueberry-strip op z'n gat lag. Hoe moest het verder met deze held? Zou hij zich ooit nog kunnen rehabiliteren en die smerige commandant Vigo mores leren? Of was hij dood?
Blueberry is niet dood; er ligt een nieuw album in de winkel: **Nez Cassé.** In voorgaande albums was de spanning tot het toppunt gestegen. Onze luitenant had het zwaar te verduren: uit het leger gejaagd, op z'n bek geslagen, bij moordaanslagen betrokken, in de steek gelaten door zijn vrienden... Na zoveel jaar wachten is **Nez Cassé** een teleurstelling. We gaan met het type verhaal terug in de tijd. Naar de tijd van **Dreiging in het westen** of **De eenzame adelaar,** toen de Blueberry-verhalen nog klassiek getint waren. Cowboys en Indianen, u weet wel. In dit album heeft Blueberry zijn toevlucht gezocht bij de indianen. Hij helpt ze tegen de schurkachtige beheerder van het bureau van indianenzaken. In de stam zijn de meningen verdeeld over onze held. Natuurlijk is er weer een heethoofdige indiaan die het niet kan hebben dat Blueberry door opperhoofd Cochise tot oorlogsleider is benoemd. Bovendien zijn ze alletwee verliefd op de dochter van Cochise. Dat kán alleen maar slecht aflopen. Het Navahodorp in de bergen wordt door een stommiteit van het heethoofd door de cavalerie ontdekt, maar Blueberry laat via een slim plan alle dorpelingen ontsnappen. Onderweg naar Mexico raakt de oude Cochise in coma, Heethoofd grijpt de macht en men maakt rechtsomkeert om de "Blauwjassen" eens een goed pak rammel te geven. Blueberry voelt zich verplicht om zijn blanke broeders te gaan waarschuwen.
Tamelijk banaal en clichématig dit verhaal, je hebt 't gevoel het allemaal al eens eerder te hebben gelezen. Best spannend, maar het is niet het verhaal waar je als lezer op zat te wachten. De enige verwijzing naar de delen ervoor is een premiejager die achter Blueberry aanzit. Verder niets. Het is geen vervolg op **Angelface.** De inspiratie was er waarschijnlijk niet en dat wordt alleen maar bevestigd als je leest waarom Giraud Blueberry weer is gaan tekenen: "Charlie wilde weer graag met Blueberry aan de gang en ik wilde in die tijd net een huis kopen. Moebius levert niet zoveel op. Als er een album van Moebius verschijnt zijn er zo'n 10.000 mensen geïnteresseerd. Van een Blueberry-album worden er zeker 100.000 verkocht. Ik kreeg erg interessante voorstellen van uitgevers en ik was me ervan bewust dat veel lezers op het vervolg van **Angelface** zaten te wachten. Daarom ben ik er weer mee begonnen."
Waarschijnlijk is alleen Charlier verantwoordelijk voor dit scenario en heeft Giraud weinig zin gehad om zich ermee te bemoeien. Toch valt er wel wat goeds over dit album te zeggen: het is uitzonderlijk mooi getekend. Je zou kunnen zeggen dat Giraud niet van z'n Moebius-tekenstijl heeft kunnen loskomen. In zijn Moebius- vermomming tekent hij met de pen, zoals Giraud met het penseel.
Met een pen teken je veel fijner, maar je kunt minder makkelijk dik-dun-nuances maken, en donkere partijen moet je helemaal arceren. Met penseel werkt het wat groffer, maar je kunt wel mooie soepele lijnen maken, die van dik naar dun kunnen vloeien. Met de pen ziet er soms wat stijf uit, penseel is vaak wat losser. Met het penseel kan je donkere partijen "even" zwart kwasten.
Nez Cassé is een mengsel van z'n Moebius- en Giraud-stijl. De plaatjes zijn over het algemeen veel fijner en gedetailleerder. Hij werkt minder met grote zwarte vlakken en de lijnen zijn over het algemeen veel dunner. Ook arceert hij veel meer. Dat is duidelijk te zien aan de rotspartijen. Neem er maar een ander album van Blueberry bij, bijvoorbeeld **Het Spook van de Goudmijn,** en vergelijk de rotsen.
Deze stijl heeft een nadeel: de pagina's op zich zijn er niet duidelijker op geworden. In **Nez Cassé** zijn ze onoverzichtelijk. Bij vorige verhalen was het in een oogopslag wel duidelijk wat er op 'n pagina gebeurde. Nu ziet een bladzijde er uit als een onoverzichtelijke brij van plaatjes.
Maar wel mooie plaatjes...

Een paar maanden voor dit Blueberry-album verscheen bij uitgeverij Les Humanoides As-

JE NE LES AI JAMAIS VUES!.. LA GUERRE A ÉCLATÉ AU MOMENT OÙ JE VENAIS D'HÉRITER DE CYPRUS-LODGE, UN DOMAINE PAS LOIN DE NEW-ORLÉANS, POUR MOITIÉ, AVEC UNE COUSINE, UN BEAU BRIN DE FILLE D'AILLEURS!..

Cutlass, op een regenachtige zondagmiddag in elkaar gekwast ...

rotsen van Girand ...

rotsen van Giraud/Moubuis ...

sociés **Mississippi River**, deel een van een nieuwe westernserie van het gouden duo Charlier-Giraud. De eerste zeventien pagina's van deze strip verschenen een aantal jaren geleden als kort, afgerond verhaal in een western-special van **Pilote**. Nu is er een vervolg aangebreid en beslaat het 60 pagina's.

Het verhaal speelt vóór, tijdens, maar voornamelijk ná de Amerikaanse burgeroorlog. De held is Jim Cutlass, natuurlijk een militair. Na de burgeroorlog wordt hij weer burger en gaat hij naar zijn ranch in het zuiden, die hij samen met zijn nichtje heeft geërfd. Het loopt hem allemaal tegen, maar zijn nichtje weet hij nog uit de penarie te halen. Uiteindelijk belandt hij toch weer in het leger.

Weinig spectaculair, maar wel weer spannend; daar schijnen de twee heren patent op te hebben. Kwalijk is echter dat het er op lijkt dat Giraud dit verhaal op een paar regenachtige zondagmiddagen in elkaar heeft gekwast. Het is bijna pijnlijk om dit album naast **Nez Cassé** te leggen.
Het kan niet anders dan haastwerk geweest zijn. De tekeningen zijn grof. Het lijkt erop of ze gemaakt zijn voor de Peppocket van weleer. Toch gaat het gerucht dat Giraud de in geldnood verkerende Humanoides Associés met dit album aan een kassucces had moeten helpen. Als **Mississippi River** niet zou verkopen kon de uitgeverij wel worden opgedoekt. Het kan bijna niet anders dan een loos gerucht zijn, want als Giraud de Humanoides, waarvan hij tenslotte mede-oprichter en eigenaar is, uit de geldnood had willen helpen, was hij wel met wat beter tekenwerk gekomen...

Het enige adres in Nederland en België voor inbindmappen, o.a. Eppo (oud en nieuw model), Pep, Donald Duck, Robbedoes, Kuifje etc. Stort per map (½ jaar) *f* 7,95 op giro 4053546 t.n.v. Wout, Van Woustraat 126, Amsterdam.

Alle nieuwe en gebruikte strips en S.F. boeken uit voorraad leverbaar door geheel Nederland. Bel 020-792116 of 020-224680. Graag geven wij prijsopgave. Bestellingen van boeken en strips van meer dan *f* 25,— altijd 15% korting!!

Leo Jordaan

In april van dit jaar is op 94-jarige leeftijd de tekenaar Leo Jordaan overleden. In de traditie van Johan Braakensiek, Albert Hahn en George van Raemdonck was hij één van de belangrijkste politieke tekenaars van Nederland uit de eerste helft van deze eeuw. Hoewel duidelijk verbonden aan de SDAP, heeft hij met zijn tekeningen algemene erkenning gekregen, vooral door zijn getekende kommentaar van de jaren 1940-1945, gebundeld in een herinneringsalbum van de Groene. Ook als striptekenaar is hij, zij het op bescheiden schaal, aktief geweest.

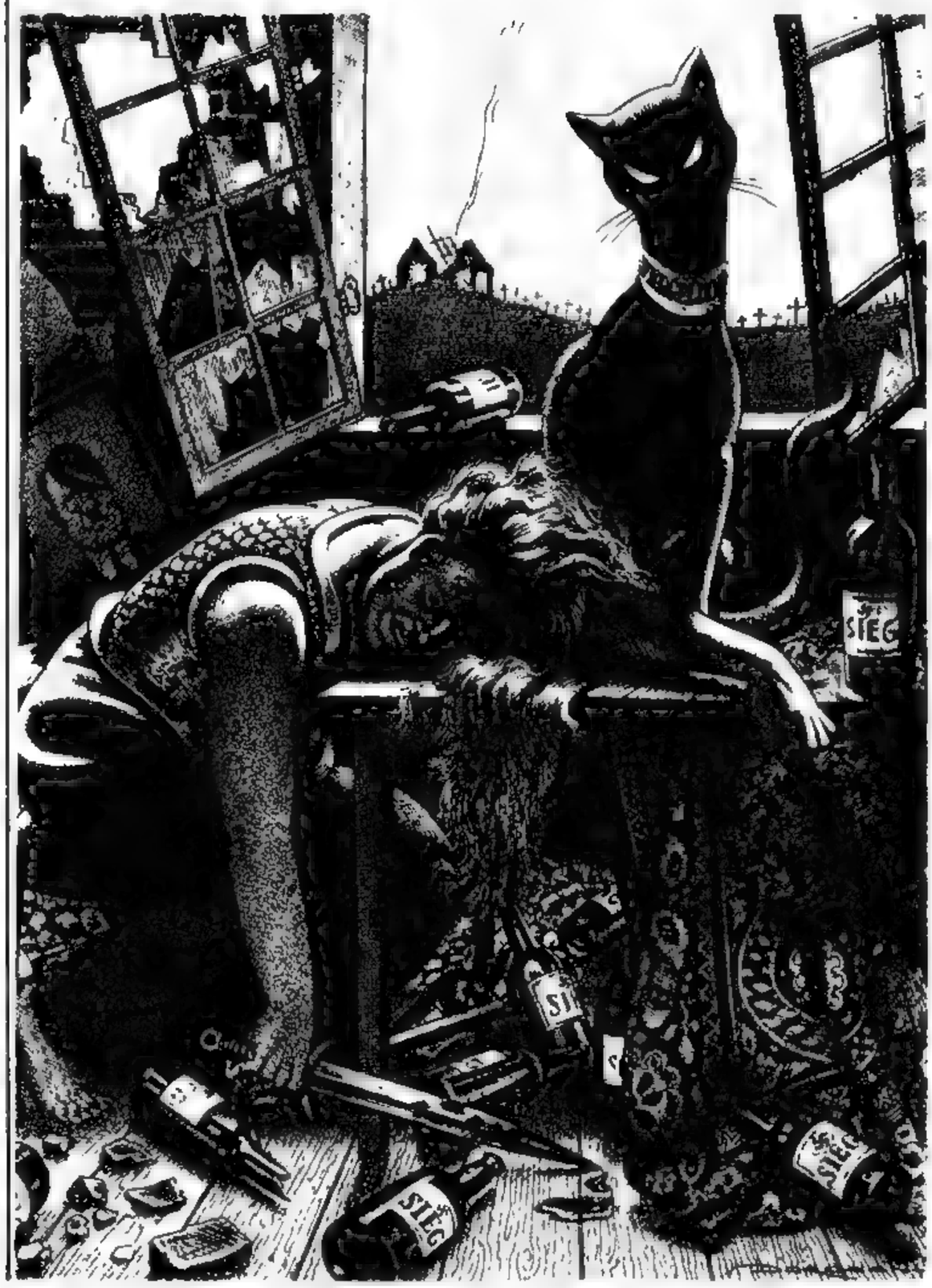

De Notenkraker

Jordaan is zijn tekenkarrière begonnen bij het Volk, het Dagblad van de Sociaal-Democratische Arbeiders Partij (SDAP). In 1902 was dit dagblad gestart met een geïllustreerd zondagsblad, waarin vooral tekeningen verschenen van Albert Hahn, die middels een prijsvraag speciaal hiervoor aangetrokken was. Hij zou in de beginjaren vooral de sfeer van het blad bepalen, en vestigde daarmee tevens een lange traditie van socialistische politieke prent. In januari 1907 kreeg het blad zijn definitieve naam: *De Notenkraker*. Al snel werden de gelederen versterkt met tekenaars als Tjerk Bottema en ook Leo Jordaan. Zijn eerste prenten voor de Notenkraker hadden betrekking op de gewapende onderdrukking van het volksoproer in Amsterdam in 1911!
Na het jonge overlijden van Albert Hahn in 1918 kreeg Jordaan een belangrijker plaats en kwamen er ook andere tekenaars bij, zoals Albert Hahn Jr., George Raemdonck, Käthe Kollwitz, Jan Rot en Funke Küpper. In juli 1936 hield de Notenkraker op te bestaan, omdat door de crisis steeds minder mensen het abonnementsgeld konden opbrengen. De ideeën voor de tekeningen in de Notenkraker werden collectief ontwikkeld. Elke week kwamen de tekenaars bij elkaar in Americain, en meestal was het Jordaan die ook de ideeën voor anderen inbracht.

De Groene

Hoewel Jordaan ook nog gewerkt heeft voor andere bladen, zoals *De Ware Jacob*, heeft hij naast voor de Notenkraker vooral getekend voor *De Groene*. Al in 1917 is hij hiermee begonnen. Hadden zijn prenten voor de Notenkraker meer het leven van alledag in Nederland tot onderwerp, en dus van de Nederlandse politieke situatie, in de Groene kwam meer de wereldpolitiek aan de orde. Jordaan schuwde ook voor de oorlog zijn kritiek op het Nationaal-Socialisme niet, maar de houding van West-Europa tegenover de opkomst van Hitler kreeg er vaak van langs. Desondanks is hij de oorlogsjaren ongestoord doorgerold. Waarschijnlijk is zijn bescheiden persoonlijkheid en optreden

„Alles gaat de hoogte in... behalve de uitkeering van het Steunkomitee."

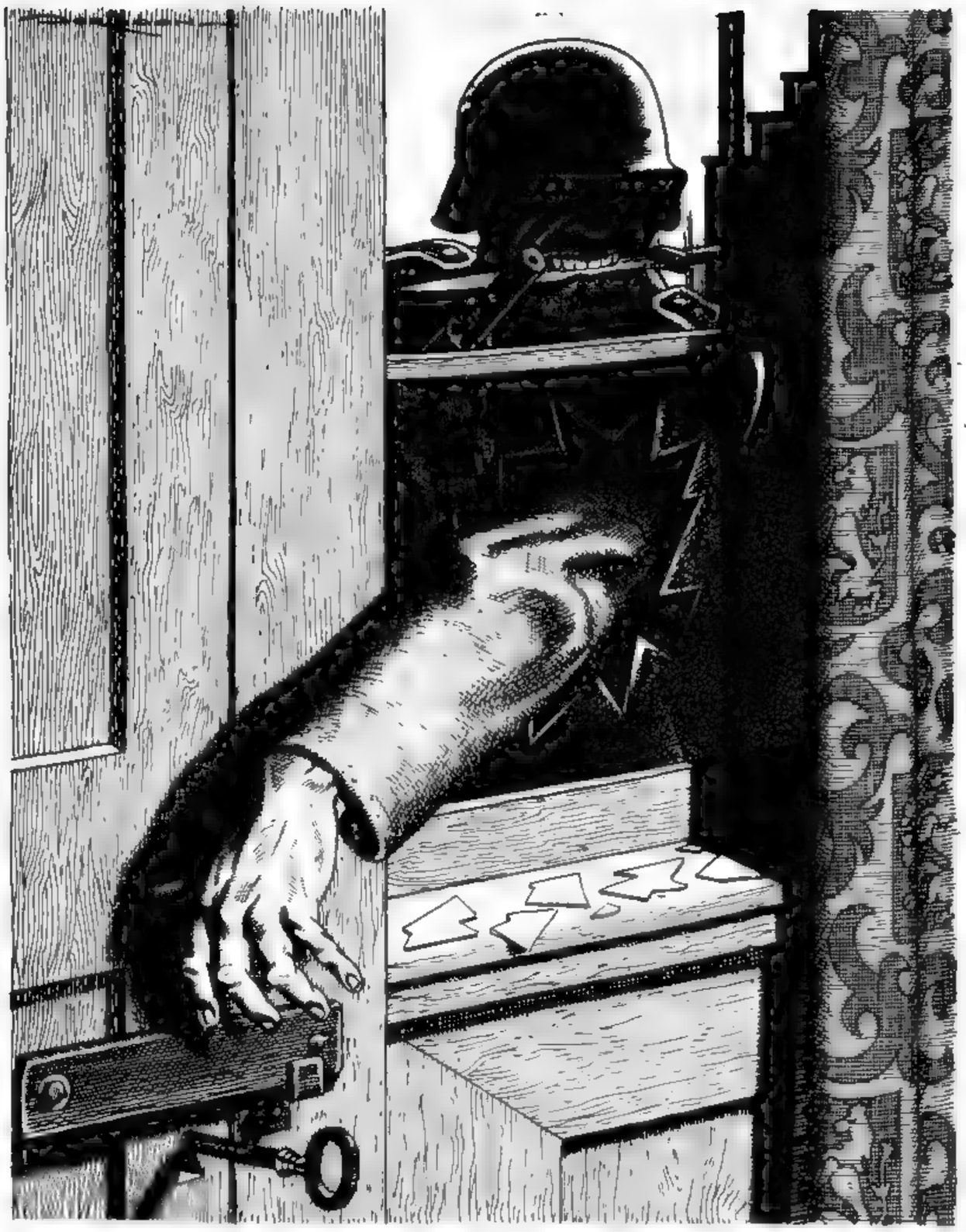

het stille verzet met de tekenpen

hier debet aan. Maar hij kon ook heel zelfverzekerd optreden. Bij een bezoek van de Duitsers, wees hij een Duitse soldaat, omdat hij gestoord werd bij zijn werk, resoluut de deur. Pas achteraf realiseerde hij zich waar het om ging.

Nachtmerrie over Nederland

Hoewel Jordaan gedurende de oorlogsperiode niet daadwerkelijk met zijn tekeningen aan het verzet heeft deelgenomen, zijn zijn oorlogstekeningen toch verreweg het bekendst geworden. In de oorlogsjaren heeft hij een dertigtal tekeningen gemaakt, die na de bevrijding tentoongesteld werden in een etalage van gebouw Hirsch. Later zijn deze tekeningen, die zo goed het verschrikkelijke van het oorlogsgebeuren weergeven, gebundeld in het herinneringsalbum: *Nachtmerrie over Nederland,* 1940-1945, een uitgave van *de Groene.* Door dit album heeft Jordaan ook voor de naoorlogse generatie de grootste bekendheid gekregen.

Ander werk

Tijdens de oorlogsjaren heeft hij zich – uit verveling? – ook met stripttekenen beziggehouden. Ook in 1945 verschijnen er twee bundelingen van korte gag-strips zonder tekst onder de titel: Aan den lopenden band, dertig drama's in zakformaat, uitgegeven door Bigot & van Rossum, Amsterdam. Behalve als politiek tekenaar is Jordaan ook aktief geweest als filmcriticus. Met Menno ter Braak en Joris Ivens was hij één van de eerste die de waarde van het medium film in Nederland onderkende. Hij is medeoprichter van de *Filmliga* geweest en was ook één van de eersten die de waarde van Eisensteins 'Potemkin' onderkende. Meer dan dertig jaar lang heeft hij ook praatjes over de film voor de radio gehouden.
Na de oorlog is hij nog enige tijd als tekenaar aktief geweest voor Vrij Nederland en het Parool, maar reeds vele jaren genoot hij van een welverdiende rust in het Gelderse Zelhem.
De veelzijdige Leo Jordaan is niet meer.

ZONDAGSBLAD VAN „HET VOLK" No. 3677 VAN 12 OCTOBER 1958.

DE NOTENKRAKER

TWAALFDE JAARGANG NUMMER 41

AFREKENING.

Tekening van Jordaan.

„Bitte – zahlen".

SIËSTA

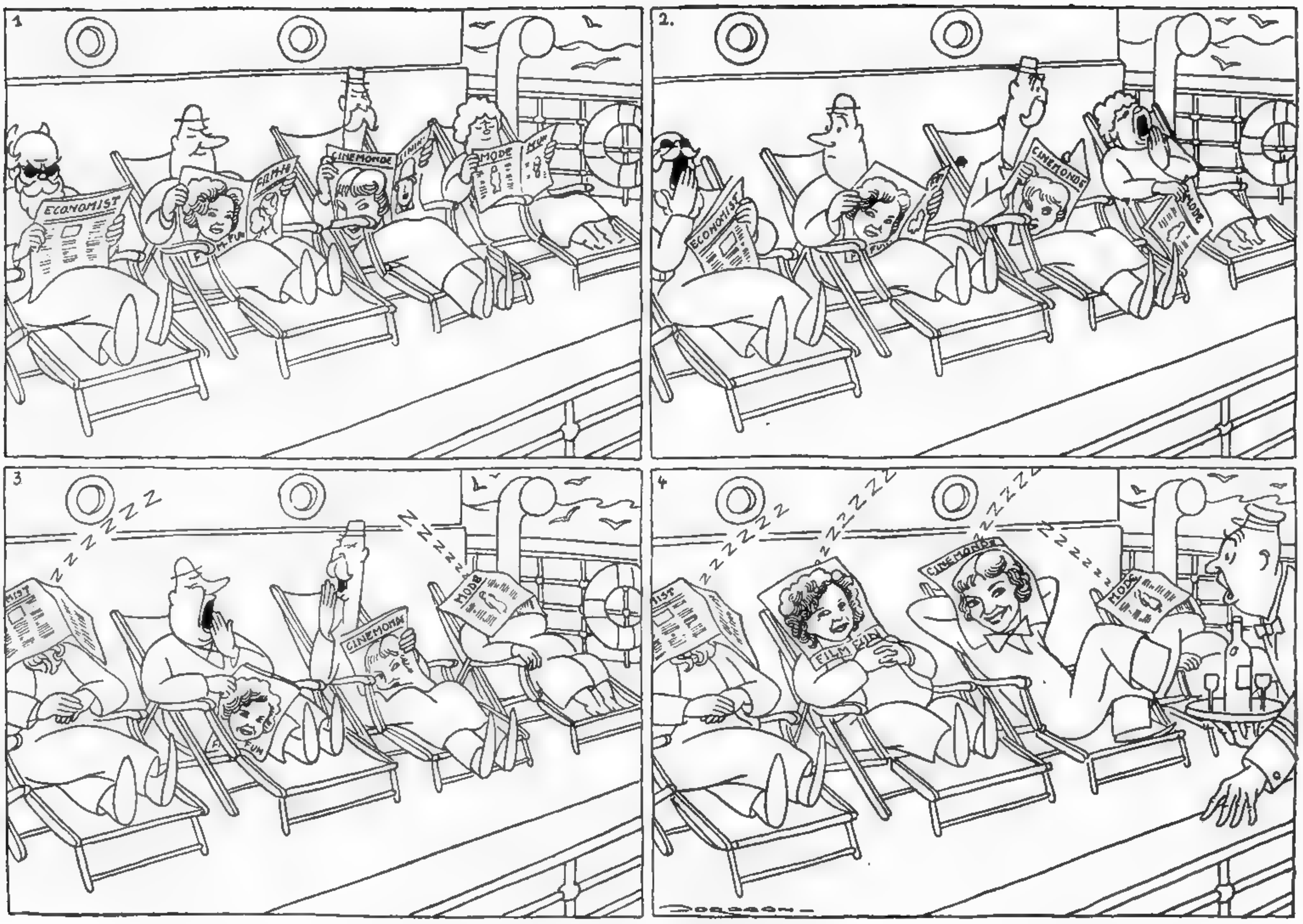

VOORBARIGE DECORATIE

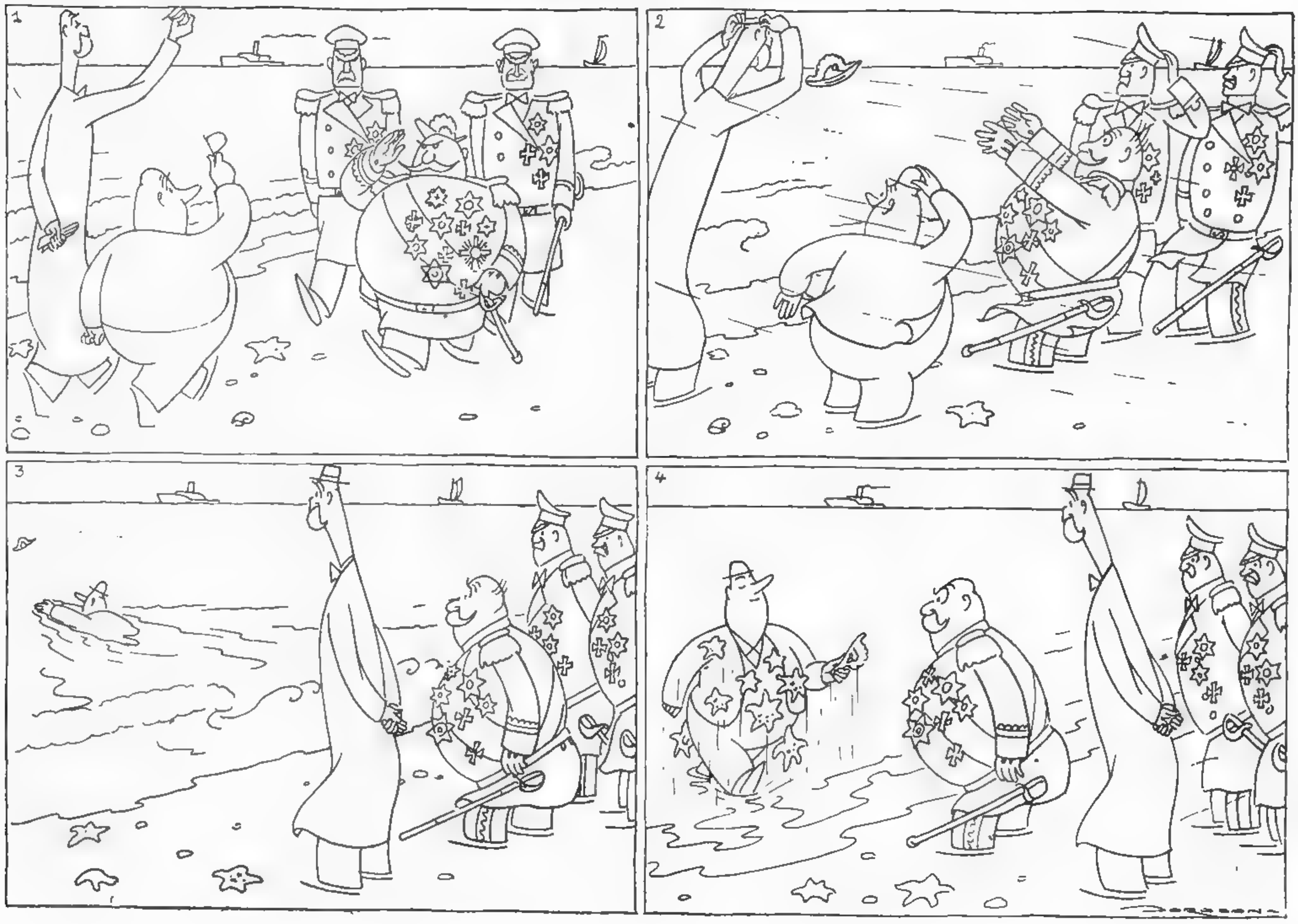

MIRROR FEATURES *present* ROMEO BROWN

VERTALING : HENNIE WESSELING
LETTERING : ERNST POMMEREL

ROMEO BROWN, OPGEFRIST NA Z'N TRIOMF OVER HET STELLETJE SCHURKEN DAT DE DIAMANTEN VAN EEN MAHARADJA PROBEERDE TE STELEN EN DAT H'J TE SLIM AF WAS, IS KLAAR VOOR ANDERE SPECIALE OPDRACHTEN... VOOR-BESTEMD OM TE WORDEN ACHTER-VOLGD DOOR MOOIE MEIDEN, WORDT DEZE MERKWAARDIGE ROMEO ALT'JD DOOR ZE OMRINGD... JUIST ALS H'J VAN EEN RUSTIGE AVOND WIL GAAN GENIETEN, WORDT EEN BUITENGE-MEEN BETOVE-RENDE BEZOEK-STER AANGEKON-DIGD...

'MR BROWN? M'JN NAAM IS MIGNON MOULIN. IK HEB VEEL OVER U GEHOORD KAN IK BINNEN KOMEN?

N232

WOW! WAT EEN MEID!

NATUURL'JK! GA ZITTEN. WAT KAN IK VOOR U DOEN?

MONSIEUR BROWN, IK HEB EEN PROBLEEM - IK HEB HULP NODIG! UW HULP! S'IL VOUS PLAÎT, IK BEN ZO ZIELIG, ZEG DAT U ME HELPT!

EN OF! WIE ZOU DAT NIET?

WILT U VOOR M'J NAAR PAR'JS GAAN EN M'JN MOOIE TOULOUSE LAUTREC PEINTURE TERUGBRENGEN? IK MIS 'ET ZO!

WAAROM DOET U HET ZELF NIET? ZO'N VERRUKKEL'JKE KIST DOET ER SLECHTS EEN UUR OVER!

ER Z'JN POLITIEKE REDENEN, VOUS COM-PRENEZ?.. IK KAN NIET GAAN, BEGR'JP JE?

IK 'DENK HET WEL...

ALS JE NAAR M'JN VRIENDIN MADEMOISELLE CLOUETTE, RUE MAZARIN 8, IN PAR'JS GAAT, ZAL Z'J JE DIE PEINTURE GEVEN...

N233

...GA JE OF NIET?.. ROMEOOTJE?

POT-VERDRIE, JA! MET HET EERSTE VLIEG-TUIG!

ROMEO VLIEGT NAAR PAR'JS EN ARRIVEERT B'J HET OPGEGEVEN ADRES.

PARDON. IK ZOEK MLLE. CLOUETTE.

WACHT EVEN. IK WEET HET. J'J BENT ROMEO BROWN. MIGNON VERTELDE ME DAT JE ZOU KOMEN.

LAAT ME JE EERST OP DE FRANSE MANIER BE-GROETEN.

'VERRUKKE-L'JK AANBOD.. WEL, VIVE LA FRANCE, NIET?

MERCI, VRIEND. DAT IS ERG SPORTIEF! EN DIT IS VOOR VIVE L'ANGLETERRE!

IK BEN OOK NOG HALF IERS! WAT DACHT U VAN ZENTJE VOOR DIE HELFT?

N234

KLEINE CLOUETTE VERVEELT JE MET DEZE PRIETPRAAT, NIET? TER ZAKE! HET SCHILDER'J.!

WAT? OH, HET SCHILDER'J!

DE ZUL HEEFT GEHAPT!

IK MOET EEN BELANGR'JK MAN ALS J'J NIET VAN ANDERE DRINGENDE ZAKEN AFHOUDEN - KOM MOR-GEN TERUG, DAN HEB IK HET SCHILDER'J - ADIEU... ROMEO...

AH, JA, HET SCHIL-DER'J. WEL, TOI-TOI, CLOUETTE..

N235

TOT NU GAAT? ALLES GOED! - WE HEBBEN KENNEL'JK DE JUISTE ZUL TE PAKKEN!

GOO! DIE KETTING LOS, OUWE VERF-SLINGE-RAAR! IK BEN GEEN DEUR-WAARDER.

JU! CLOUETTE! EN JE BENT GROF. DAT BETE-KENT DAT JE GELD HEBT. KOM BIN-NEN!

VERTEL EENS, OUWE ZWENDELAAR, HEB JE GEDAAN WAT IK JE VROEG?

SI, HO COMPRATO UNA VECCHIA CROSTA E L'HO COPERTA CON UN DIPINTO CHE HO FIRMATO TOULOUSE-LAUTREC!

HIER IS HET! EN EEN VERDOMD GOEDE VERVALSING AL ZEG IK HET ZELF...

ZONDER TW'IFEL, VRIEND! MAAR DE VRAAG IS: KAN HET DOORGAAN VOOR EEN ECHTE TOULOUSE LAUTREC!

JE BELEDIGT ME! HET IS ZO GOED DAT HET EEN VERDOMD STUK BETER IS DAN ELKE ECHTE! DIT IS MILJOENEN WAARD!

O.K HIER IS DE AFGESPROKEN TIEN POND! RUIM OVERBETAALD NAAR M'IJN MENING MAAR IK BEN ALT'JD GUL

DIT IS DE BEROEMDE TOULOUSE LAUTREC DIE JE VOOR MIGNON NAAR LONDEN MOET BRENGEN!

RISKANT SPUL, NIET?! MAAR IS DIE RUG NIET BUITEN PROPORTIE?

N237

NONSENS! JIJ HEBT NOOIT EEN VROUWENRUG GEZIEN! BLIJF WAAR JE BENT DAN ZAL IK JE EENS WAT LATEN ZIEN!

HÉ.. OH.. IK ZEG.. NIET DOEN... OH JEE, DIE FRANSE MEIDEN...

HIER BEKIJK DIT EENS! DIT IS HET BESTE BOEK OVER ANATOMIE DAT ER IS.

HET LIJKT ME BETER OM OP M'N GEMAK NAAR ENGELAND TERUG TE KEREN MET HET SCHILDERIJ..

WACHT 'ES.. DIT IS WAARDEVOLLE KUNST EN DE DOUANE ZAL JE EEN FORTUIN AFHANDIG MAKEN!

N238

..EN M'IJN VRIENDIN MIGNON HEEFT GEEN GELD - WAT ZULLEN WE DOEN?

DIT IS EEN KLEINE TEGENSLAG! MAAR WE KUNNEN MIGNON ONMOGELIJK TELEURSTELLEN - WE ZULLEN DIT DING ENGELAND BINNEN MOETEN SMOKKELEN!

WAT EEN IDEE! GEWELDIG! WONDERBAAR! IK WIST DAT JE IETS ZOU BEDENKEN, JE BENT EEN GENIE!

DENK JE DAT WERKELIJK? MAAR, HOE GAAN WE DAT DOEN?

KAN IK HET SCHILDERIJ NIET STEVIG OPROLLEN EN ALS WANDELSTOK VERMOMD DOOR DE DOUANE SMOKKELEN?

NEE, HET ZOU DE VERF DOEN BARSTEN EN HET SCHILDERIJ RUINEREN

IK HEB HET, ROMEO! JE BETAALT GEEN INVOERRECHT OP EEN SCHILDERIJ VAN EEN AMATEUR!

DAT WEET IK, MAAR JE KAN TOULOUSE LAUTREC GEEN AMATEUR NOEMEN, NIET?

LUISTER! IK SCHILDER ER ZELF IETS OVERHEEN MET MAKKELIJK TE VERWIJDEREN VERF - DAN ZIET HET ER VOOR DE DOUANE UIT ALS AMATEURISTISCH GEBROEDDEL. EN IN LONDEN HAAL JE HET ER AF! EENVOUDIG!

KLINKT REDELIJK, MAAR MAAK HET NIET TE GEK, ANDERS ZIEN ZE HET AAN VOOR EEN MODERN MEESTERWERK!

MAAR CLOUETTE, WEET JIJ GENOEG VAN SCHILDEREN, OM ZELFS MAAR AMATEURISTISCH WERK TE MAKEN?

OH JEE! IK BEN ASSISTENT-ONTWERPSTER BIJ DE BEROEMDE FIRMA 'LA PATINE', MODEONTWERPERS.

NOU, GEEF ME EEN ZOEN EN LAAT ME RUSTIG WERKEN! ALS JE BLIJFT, KAN IK NIET WERKEN! IK KRIJG DE KRIEBELS VAN JE. KOM VANAVOND TERUG, DAN HEB IK HET KLAAR.

N240

GOH, WAT EEN MOORDGRIET. BOVENDIEN EEN ENGEL. IK KAN ME NIET VOORSTELLEN DAT DIE MEID EEN VLIEG KWAAD DOET!

La Patine

...WAT ALLEEN BEWIJST HOE VER HIJ ER NAAST ZIT... CLOUETTE HEEFT EEN PLAN...

nagenoeg

N241

DUS DIT HEB JE OVER DE TOULOUSE LAUTREC HEENGESCHILDERD. ZEER MODERN! - ZULLEN WE VANAVOND SAMEN GAAN DINEREN?

ER IS NIETS WAT IK LIEVER WIL MAAR IK KAN NIET. IK HEB M'IJN MOEDER BELOOFD HAAR VOOR TE LEZEN DE VOLGENDE KEER DAT JE IN PAR'IJS BENT, ROMEO!

7 P.M... ROMEO KOMT HET SCHILDER'IJ BIJ CLOUETTE OPHALEN ..

HALLO, LONDEN? HIER CLOUETTE. WE HEBBEN HET WEER GEFIKST! H'IJ VERMOEDT NIETS! H'IJ VLIEGT MORGEN MET HET SCHILDER'IJ NAAR JOU. VERGEET NIET DE GEBRUIKEL'IJKE BETALING! AU REVOIR.

7.15 P.M.

LIEVE CLOUETTE! WAT LIEF OM HAAR AVOND OP TE OFFEREN OM HAAR MOEDER VOOR TE LEZEN. JAMMER DAT IK MORGEN NAAR LONDEN TERUGKEER

10 A.M.

TEVREDEN, LIEFSTE? [illegible] KORT HEBBEN WE WEER [illegible] GELD

JE BENT DE SLIMSTE VROUW TER WERELD!

2 A.M.

N242

JA, MET MIGNON MOULIN - OOOH. J'IJ BEN HET, ROMEOOTJE, MET M'IJN SCHILDER'IJ! BRENG HET NAAR ME TOE, IK KAN NIET MEER WACHTEN, IK WIL HET ZIEN... EN JOU, NATUURLIJK!

DUS DE SUL HEEFT HET VOOR ONS KLAARGESPEELD! WE ZULLEN DE MODEWERELD BINNENKORT WEER VERRASSEN!

VLUG! ACTIE! VERDW'IJN EEN UUR OF WAT! H'IJ MAG JE HIER NIET ZIEN!

WAAROM NIET?

DOE NIET ZO STOM! IK WIL HEM NIET LATEN WETEN DAT HIER EEN ECHTGENOOT ROND-HANGT!

ROMEOOTJE... MET M'IJN 'PEINTURE' KOM BINNEN!

IK ZEI JE AL DAT CLOUETTE ER IETS OVERHEEN GESCHILDERD HEEFT OM HET DOOR DE DOUANE TE LOODSEN

GOH, DAT IS EEN LEUKE MEID, DIE CLOUETTE! ZO GOEDIG EN VOORZIEN VAN HERSENS

JE VINDT HAAR ERG LEUK?

JA! ZE IS WERKEL'IJK VERRUKKEL'IJK, ZE IS..

N243

...ZE IS... MAAR ZE IS NIET ZO AARDIG ALS J'IJ.

HÉ, DAT IS DE TWEEDE KEER DAT IK EEN GEZICHT VOOR HET RAAM ZIE, ZAL IK...?

NEE... NEE! DAT IS EEN BUURMAN! EN NU, MON CHÉRI, MOET JE GAAN. IK HEB HOOFDP'IJN AU REVOIR... ROMEO.

JE KAN BINNENKOMEN, H'IJ IS WEG. JE VERKNALDE BIJNA ALLES DOOR JE LEL'IJKE GEZICHT TE LATEN ZIEN

IK DACHT DAT IK BETER IN DE BUURT KON BL'IJVEN, TER BESCHERMING, LIEFSTE

N244

DENK JE WERKEL'IJK DAT IK BESCHERMING NODIG HAD?

NEE, MAAR H'IJ MISSCHIEN, LIEFSTE.

N245

KOM OP, DIKKE, LATEN WE DIE AVONDJAPON GAAN KNIPPEN VOLGENS HET PATROON DAT CLOUETTE OP DAT SCHILDER'IJ HEEFT GESCHILDERD

O.K BABE WE ZITTEN MIDDEN IN EEN AARDIGE ZWENDEL! DAT ZAL ONS R'IJK MAKEN.

NIEMAND BEGR'IJPT HOE ONZE KLEINE JAPONNENFABRIEK IN STAAT IS DE MEEST EXCLUSIEVE FRANSE MODELLEN, TEGEL'IJK MET HUN 'PREMIERE' IN PAR'IJS, EN MASSE OP DE MARKT TE BRENGEN! W'IJ HEBBEN HERSENS!

ZEG DIKKE, WEET JE ZEKER DAT JE HET GOED KNIPT? IK VIND HET ER VREEMD UITZIEN.

WACHT MAAR TOT HET AAN ELKAAR GENAAID IS..

HEB JE HET NOG NIET AAN? IK BEN ZEER BENIEUWD NAAR DEZE NIEUWE CREATIE

IK BEGRIJP HET NIET! IK DENK NOG STEEDS DAT JE HET VERKEERD GEKNIPT HEBT!

IK MAAK NOOIT FOUTEN.

WOW! WAT IS DIT? EEN STRIPTEASE? ER IS IETS MIS!

DAT KLOPT! IK WOU DAT JE HET RUGPAN NIET KON ZIEN!

HOEZO?

OMDAT IK HET NIET KAN! HET IS ER NIET! ALS DIT DE NIEUWE FRANSE MODE IS, HEBBEN WE EEN ANDER KLIMAAT EN POLITIEBESCHERMING NODIG!

IK HEB DE METINGEN DRIE KEER GECONTROLEERD EN DIT IS DE JAPON VOLGENS HET SCHILDER'IJ-PATROON.

CLOUETTE HEEFT IN PARIJS EEN FOUT GEMAAKT IK BEL HAAR

EN IK ZEG JE: DAT DING IS EEN FLAUWE GRAP! JE MOET EEN FOUT GEMAAKT HEBBEN!

KLETS NIET! PROBEER JE ONDER DE BETALING UIT TE KOMEN?

HET IS EEN VERVLOEKT MYSTERIE! WAT NU?

GEEF ME DAT SCHILDER'IJ! IK GA EEN BEZOEK BRENGEN AAN MIJN ALLERLIEFSTE ROMEO! MISSCHIEN WEET H'J ER MEER VAN.

KOM BINNEN, LIEVE MIGNON. WAT EEN GEWELDIGE VERRASSING.

BEN JE ER ZEKER VAN DAT DEZE PRENT NOG NIET - ZO IS ALS CLOUETTE HEM JE GAF?

IK BEN BLIJ DAT JE HET VERSCHIL HEBT OPGEMERKT IK VOND CLOUETTE'S POGING NIET GESLAAGD EN OMDAT IK MEZELF ALTIJD ALS ARTIEST HEB BESCHOUWD, HEB IK HET VERANDERD TENSLOTTE HOEFDE HET HIER ER ALLEEN MAAR TE WORDEN AFGEHAALD, NIET?!

PRECIES, JA! GROTE, ONHANDIGE BOERENPUMMEL DIE JE BENT - IK GA HET NU TE PLETTER SLAAN!!

SLAM!

WAT IS ER GEBEURD? EEN ATOOMBOM?

MIGNON MOET EEN ZONNESTEEK OPGELOPEN HEBBEN! DAT IS HET! K'IJK, ZE HEEFT HAAR PRACHTIGE SCHILDER'IJ HIER GELATEN. IK KAN HAAR BETER EVEN OPBELLEN!

JA, MET "JOUW" MIGNON SPREEK JE IK ZEI JE DAT JE HET VERVLOEKTE SCHILDER'IJ MAG HOUDEN' JA, HOUDEN!

EEN HALF UUR LATER..

MR PINBRUSH, U BENT DE BESTE RESTAURATEUR IN LONDEN WILT U DEZE ROMMEL ER AF HALEN EN HET MEESTERSTUK ERONDER TE VOORSCHIJN TOVEREN?

LEG MAAR NEER! KOM VOLGENDE WEEK TERUG!

DE VOLGENDE WEEK...

HEEFT U MIJN SCHILDER'IJ SCHOONGEMAAKT?

JA! IK HEB DIE MODERNE ROMMEL ERAF GEHAALD EN HEB EEN SLECHTE IMITATIE TOULOUSE LAUTREC GEVONDEN!

"IMITATIE"? ALLEMACHTIG! HEILIGE TANTE - DAAROM WILDE ZE HET SCHILDER'IJ NIET TERUG! HET IS WAARDELOOS!

IK HEB DAT OOK WEGGEHAALD EN HEB EEN ECHTE DAUMIER ONTDEKT! IK KOOP HET VOOR 5000 POND VAN JE HE, LUISTER JE?

EINDE VAN DEZE EPISODE

Boeken in 't kort

Dick Matena: Amen
Yendor, Rotterdam f 19,90

Het boek 'Amen' vormt een bundeling van de strips van Dick Matena, die in Gummi zijn verschenen. Het gaat om een aantal woordloze episodes die onder tijdsaanduidingen zijn verschenen.
Deze tijdsaanduidingen zijn in het boek iets gewijzigd t.o.v. de Gummi-verhalen. Daarnaast drie episodes onder de titel 'Interlude', waarin wel met tekst gewerkt wordt. Het kernverhaal wordt gevormd door het verhaal 'Amen', een verslag van het leven na de val van een neutronenbom. Dit gegeven lijkt voor een groot deel het thema van het hele boek te weerspiegelen: de verschikkingen van het na-de-bom-tijdperk. SF niet om het mooie van de toekomst, maar om het verschrikkelijke van een leven na de bom af te beelden.
Opvallend is dat het kernverhaal op één plaats gewijzigd is ten opzichte van de Gummi-versie (plaat 6, strook 2 en 3). De incestueuze afzuigingscène is vervangen. Alleen in de tekst is de suggestie overgebleven. In de Amerikaanse versie (Heavy Metal, maart 1980) is dat ook het geval. Of het hier gaat om zelfcensuur, censuur van Heavy Metal (niet onderworpen aan de Comics Code als magazine) of censuur van Yendor is onduidelijk. Terwijl het verhaal en ook het boek toch bol staan van afgerukte, gekliefde en doorzeefde hoofden, robotsex, necrofilie, kannibalisme en andere gruwelijkheden die het leven na de bom in petto zal hebben. Carter kan tevreden zijn: al sterven vaders en dochters, met gebouwen en apparatuur blijft na de N-bom het incesttaboe overeind!

Aan het boek is ook een nieuw verhaal toegevoegd: Lazarus Stone, waarin Matena's voorliefde voor Gillons schipbreuk in de tijdserie naar voren komt (zie Stripschrift 120). Valérie is lijfelijk aanwezig in de persoon van Illya Quartsz.
Hoeveel tijd we nog hebben komt naar voren in het slotverhaal 2005, een Alice in toekomstland-verhaal. In de Gummi-versie bestond het verhaal uit twee fragmenten, maar het verhaal van de afgehapte eikel (Gummi 12) is weggelaten. Ook hier weer (zelf-)censuur? Het verhaal past inderdaad niet in een SF-boek, dus dat kan ook de reden zijn. Het boek is in zwart-wit, terwijl bijvoorbeeld het Amen-verhaal oorspronkelijk in kleur verschenen is. Aangezien het een van de duurste stripboeken is, dat ooit van een Nederlandse tekenaar is verschenen, had kleur er best afgekund. Al met al toch een gruwelijk mooi boek.

(J.D.)

Richard Appignanesi/Oscar Zarate
Lenin voor beginners
van Gennep/Kritak, Amsterdam/Leuven
f 14,50

Er is een tijd geweest, dat in bepaalde kringen het gelezen hebben van de werken van Marx, Engels en Lenin als vanzelfsprekend werd beschouwd. Anders kon je je mond niet open doen. Dat was problematisch, omdat de werken van en over deze personen bestonden uit niet te verteren dikke pillen vol moeilijke woorden.
Al eerder werd dit probleem voorzien door een gemakkelijker toegankelijke stripversie van het Communistisch Manifest (Sjaloom, Odijk, 1976). Nu is er ook een stripboek verschenen over leven en werken van Lenin, tezamen met een soortgelijk boek over kernenergie. Natuurlijk gaat het er niet om mensen, die toch al veel over Lenin zouden moeten weten hun achterstand in kennis op een vlotte manier te laten inhalen. Het boek is, zoals de titel aangeeft, bedoeld voor beginners. Lezing roept echter wel de vraag op, wie ten opzichte van Lenin als beginners beschouwd moeten worden. In het begin van het boek worden een jongen en een meisje als leerlingen van Lenin in stripvorm geïtroduceerd. Al snel echter gaat het boek over in een collage van losse tekeningen, foto's en teksten en een stripmatige aanpak komt dan nog sporadisch voor. Een groot aantal personen en diskussies uit de Russische geschiedenis en de ontwikkeling van het europese communisme passeert de revue.

Beginners zullen al snel het spoor bijster zijn, omdat enige kennis van deze historie wel vereist is. Waarmee uiteindelijk de al eerder genoemde doelgroep van vermeende Leninkenners bij dit boekje het meeste baat zal hebben. Appignanesi is een Canadees en tekenaar Zarate een Argentijn. Beiden wonen thans in Londen. In Amerika is de uitgave verschenen samen met het boekje Marx voor beginners, dat wel bij Kritak maar niet bij van Gennep is uitgekomen. De Amerikaanse uitgave is een gewijzigde versie; waarom en ook waarom deze niet voor de Nederlandse versie is gebruikt is onduidelijk.

(J.D.)

Peter van Straaten: Ken je niet 's met ze práte? Schetsen uit het bedrijfsleven.
Uitg. Van Gennep, Amsterdam 1980. f 12,90.

Deze bundel kartoens, die eerder als relativerende noot werden gepubliceerd op onder andere de financieel en bedrijfsnieuws bevattende pagina's van *Het Parool*, hekelt enerzijds – globaal – de werkgevers en relativeert anderzijds de arbeiders (pardon: werknemers), vakbonden en klassestrijd. De voortreffelijke en persoonlijke tekenstijl van Peter van Straaten mag bekend verondersteld worden uit zijn andere kartoenbundels en uiteraard zijn strip 'Vader en Zoon'.
Wat de tekst betreft voegt hij daar in deze uitgave nog een knappe karikatuur aan toe van het jargon van de zogenaamde fabrieksadel of industriebaronnen. De wrang-sarkastische ondertoon maakt deze bundel tot meer dan een lachertje.

(H.B.

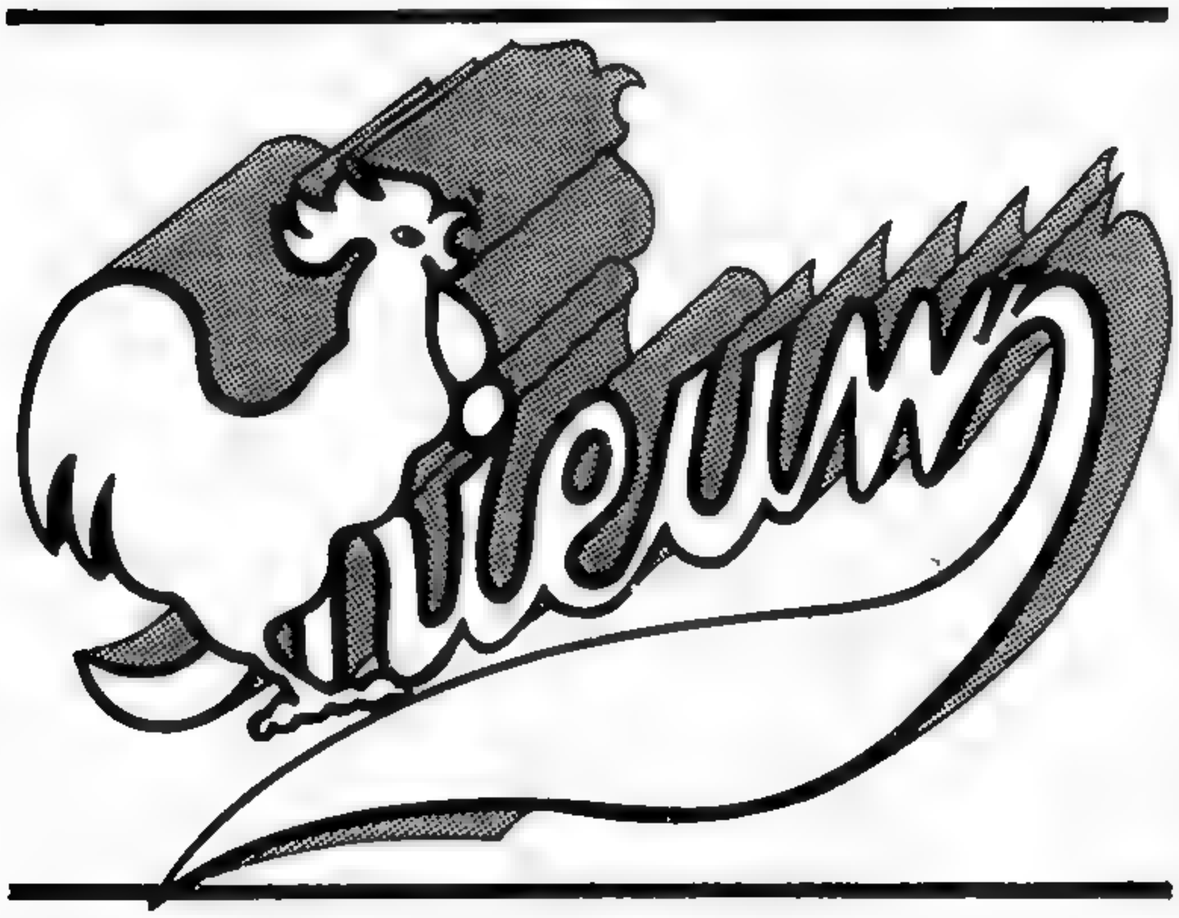

Nieuwsredaktie Har Brok en Hans van den Boom

Bijdragen voor deze rubriek in de vorm van knipsels, recensie-eksemplaren, ruilabonnementen, fondslijsten, huisorganen, aankondigingen, brieven en zichtzendingen gaarne naar het redaktiesekretariaat. De bijdragen in de Nieuwsrubriek zijn, voor zover niet ondertekend door anderen, samengesteld door de nieuwsredaktie.

Dupuis

In de reeks 'Jeugzonden' zullen dit jaar nog albums verschijnen van *Jakke en Silvester* (Walthéry), Blondie en Blinkie (*Kamiliola,* door Jijé), Joris Jasper (het oog van Kali, door Charlier en Mitacq). Verder zal de Jan Kordaat-reeks herdrukt gaan worden (ook de oude albums van Paape), terwijl er ook (weer) albums zullen komen van Flip Flink, Timoer, Snoesje, Starter en Felix. Duidelijk is dat Dupuis net als Oberon, Dargaud en anderen, bij gebrek aan genoeg materiaal, de archieven aan het uitspitten is... Bovendien is Dupuis begonnen met het in het Nederlands uitbrengen van een aantal Glenat-albums: Yann, Beatrijs en Coen, Premolaar en diverse anderen.

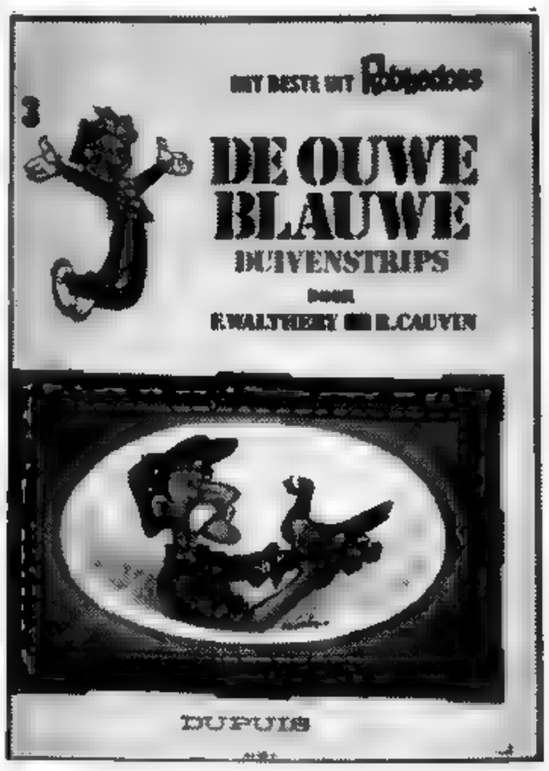

Centipress

In het tweede kwartaal van 1980 verschenen bij Centipress de volgende stripalbums:
April:
De Hulk nr. 6, *Het Topgeheim;* Ambrosius nr. 5, *Het Spook van de Murdocks,* door Banda en Brugman.
Mei:
Spaghetti nr. 3, *In Parijs/ De hiel van Achilles,* door Attanasio en Goscinny, Omvang 64 blz., prijs *f* 6,95; *Ton en Tinneke nr. 2,* door Attanasio en div. schrijvers. Bandoneon nr. 3, *Canon Verona,* door Attanasio en Delporte; De Hulk nr. 7, *Jager op groot wild.*
Juni:
Spaghetti nr. 4, *De Grote Zampone/In Venetië,* door Attanasio en Goscinny. Omvang 64 blz, *f* 6,95; De Hulk nr. 8, *De Schoonheid en het Beest; Tarzan nr. 4.* Prijs per album van 48 pagina's *f* 5,75 tenzij anders vermeld.

Oberon (1)

Bij uitgeverij Oberon verschenen de afgelopen maanden rond de 3 stripalbums per week. Het waren:
April:
- *Doornroosje,* door Walt Disney Productions. Formaat 18 × 26, omvang 40 blz., *f* 4,95;
- *Alien,* door Archie Goodwin en Walter Simonson. Omvang 64 blz., harde kaft, *f* 15,95;
- *Halmar, De zoon van de zeewolf.* Tekst onbekend, tekeningen Don Lawrence. Omvang 64 blz., prijs *f* 6,95
- *Groot Tina Lenteboek,* door div. auteurs. Omvang 192 blz., zwart/wit, *f* 6,95;
- *Familie Achterop deel 6,* door Dik Browne en Mort Walker;
- *Schipbreuk,* door Bretécher en Cauvin. Niet in kleur;
- *Flippie Flink deel 5,* door Mort Walker;
- *Noortje.* (Tina topstrip deel 16) door Patty Klein en Jan Steeman, inklusief twee pagina's informatie over de auteurs;
- *De Krijgers van het Schaduwrijk deel 2,* door Buscema e.a.
- *Goofy als Beethoven,* door Walt Disney Productions;
- *Ver van Hier,* door Bilal. Omvang 48 blz., harde kaft, prijs *f* 8,50.
- Jonatnan Cartland, *De rivier van de wind,* door Blanc Dumont en Harlé.
- De Argonautjes, *De held van Sparta/De bruid van Icarus/De zware jongens/De doos van Pandorra/Buitenspel* (Zwartwitreeks deel 37), door Matena en Hartog van Banda. Omvang 80 blz.;
- Blook, *De ruimtepiraten/De profbokser* (Zwartwitreeks deel 38), door Bakker en Matena. Omvang 56 blz.
Mei:
Donald Duck pocket nr. 7, *Mickey Mouse en het raadsel van het verdwenen halssnoer,* door Walt Disney Productions. Omvang 256 blz., 12,5 × 19 cm., *f* 5,75;
- Friese Asterix deel 2, *De Gouden Sichte;*
- *Conan deel 3, De droom van het bloed,* door Norem, de Zuiniga e.a.;
- *Exterminator 17,* door Dionnet en Bilal. Omvang 72 blz., harde kaft, *f* 15,95;
- Peggy, *Ruzie om Jeroen,* (Tina topstrip nr. 17) door Purita Campos en div. auteurs;
- Storm, *De groene hel,* door Dick Matena en Don Lawrence;
- Lowietje deel 5, *De Olympische Spelen,* door Berck;
- Trigië deel 14, *Het Purperen licht,* door Mike Butterworth en Don Lawrence;
- *Donald Duck Groot Vakantieboek,* door Walt Disney Productions. Omvang 192 blz., zwart/wit, prijs *f* 7,25;
- *De Olympische Spelen* (chronologisch overzicht in stripvorm) omvang 56 blz., prijs *f* 5,75. (is ook in weekafleveringen in *Wham!* gepubliceerd);
- *Mississipi River,* door Charlier en Giraud. Omvang 64 blz., priis *f* 6,95;
- Olivier Blunder nr. 14, *De koning van Mallotië,* door Greg.
- *Rakker deel 4,* door Walt Disney Productions;
- Blueberry deel 21, *Gebroken neus,* door Charlier en Giraud (eerder in *Wham!* gepubliceerd);
- *Scarlet Dream, Opdracht in Hong Kong,* door Moliterni en Gigi.
- *Alain D'Arcy,* door Hans Kresse. Omvang 96 blz., harde kaft, prijs *f* 14,95.
Juni:
Donald Duck Pocket nr. 8, *Een lichtgeraakte eend en vele zware jongens,* door Walt Disney Productions. Omvang 256 blz., *f* 5,75;
- *De wondersloffen van Sjakie nr. 1,* door Baker en Gillat. Omvang 56 blz., prijs *f* 6,50;
- *Groot Tina Vakantieboek,* door div. auteurs. Omvang 192 blz., prijs *f* 6,95 (zwart-wit);
- Asterix deel 25, *De Broedertwist,* door Uderzo (en Goscinny);
- *Donald Duck als avonturier,* door Walt Disney Productions (Carl Barks). Omvang 56 blz., prijs *f* 5,75:
- Tineke, *Zwemmen om de Lankmantrofee* (Tina topstrip deel 18);
- Olac 2, *De steen der koningen,* door Don Lawrence e.a. Omvang 56 blz., prijs *f* 5,75;
- Oom Dagobert, *Geld in de grond,* door Walt Disney Product ons (Barks). Omvang 56 blz., prijs *f* 5,75;
- *De Generaal vliegt eruit,* door Peter de Smet;
- *De Krijgers van het Schaduwrijk deel 3,* door Buscema e.a.
Tenzij anders vermeld is de omvang per album 48 blz., en de prijs *f* 5,75.

Oberon (2)

Het albumprogramma voor het derde kwartaal van Oberon is wat magertjes: maar net 2 stripalbums per week. Wat is dat nu? Op die manier is die cursus snellezen ook knap nutteloos geweest! Maar goed, dit zijn de titels:
Juli:
Week 27: -Willem Peper nr. 2, *De Laatste Doge,* door tekstschrijfster Adrie van Middelkoop en tekenaar Henk 't Jong;
- Bob Morane nr. 7, *Afspraak in het verleden,* door Vernes en Vance.
Week 28: -Archie, de man van staal, deel 1: *Archie als ridder/De gepanserde struikrover,* door Bus, Balm en Van Dam;
- Patty, *Het lied van de angst* (Tina topstrip deel 19) door Banda en Brugman;
- Trigië deel 15: *Laatste uur voor Elekton,* door Butterworth en Lawrence. Omvang 56 blz.
Week 29: -De Kleine Boze Wolf deel 1, *Dikkerds, Durfals en Doorzetters,* door Disney Productions.
Week 30: -De Aquanauten deel 1, *Gasalarm,* door Albert Weinberg;
- Goofy als Toetankamon, door Disney Productions;
- *De lotgevallen van Al Crane,* door Lauzier en Alexis. Omvang 48 blz., harde kaft, prijs *f* 8,50.
Week 31: -Johnny Goodbye nr. 9, *Het Ananassyndicaat,* door Attanasio en Duval.
Augustus:
Week 32: -Harry de Tophit (Tina topstrip deel 20) door ? Omvang 56 blz.;
- Agent 327, *Dossier Nachtwacht,* door Martin Lodewijk;
- *Rob van de Rovers deel 2,* door Tom Tully en David Sue. Omvang 56 blz.;
Week 33: -Tom Poes en het geheim van het nevelmoeras, door Toonder Studio's;
- De Partizanen nr. 1, *Het Konvooi,* door Lebovit en Jules.
Week 34: -Tina Herfstboelboek nr. 3, door div. auteurs, omvang 192 blz., zwart-wit, prijs *f* 6,95;
- Mac Coy deel 3, *Het gouden masker,* door Gourmelen en Palacios;
- *De jonge jaren van Mickey en Donald deel 3,* door Disney Productions.
Week 35: -Conan nr. 4, Slaaf van de Amazonekoningin, door Thomas, Buscema e.a.
September:
Week 36: -Olivier Blunder 16, *Die Bovenstebeste Olivier Blunder,* door Greg;
- *De Schat van de Daltons,* door Morris e.a.
Week 37: -Vidocq deel 2, De ratten van Parijs en andere verhalen, door Hans Kresse. Omvang 72 blz., prijs *f* 9,95;
- *De twee van Oldenhoek* (Tina topstrip deel 21) door Thé Tjong Khing (de niet gecensureerde versie).
Week 38: -Stef Ardoba, het geheim van de tempel, door Bert Bus;
- Donald Duck 18, *Donald Duck als regenmaker,* door Disney Productions (Barks);
- Ta-ar, *De Zonnesteen,* door Moliterni en Brocal Remohi.
Week 39: -1952 - de eerste 10

nummers van Donald Duck. Iets gewijzigde herdruk van het enkele jaren geleden verschenen boek. Omvang 248 blz., prijs *f* 25,–;
- *Billie Turf deel 16,* door ? (IPC-auteurs), omslag van Robert van der Kroft;
- *En toch doet het zeer,* door Claire Bretécher. Omvang 72 blz., prijs *f* 16,95, harde kaft.

Als geen andere prijs vermeld is kosten de albums *f* 5,95 en hebben ze een omvang van 48 blz. Per 1 juli worden ook alle andere Oberon-albums, die eerst *f* 5,75 kostten, verhoogd naar *f* 5,95.

Lombard/Albracht

In het derde kwartaal staan de volgende nieuwe albums op het programma:
- *De magische dolk* (Corentin nr. 3) door Cuvelier;
- *De eed van Gettysburg* (Ringo nr. 3);
- *De val met de 100.000 spiesen* (Bernard Prince nr. 14);
- *Alias Lord X* (Clifton nr. 4);
- *Domino tegen Justicias* (Domino nr. 3);
- *De Chinese muur* (Jugurtha nr. 7);
- *Douniacha, lang geleden...* (Jonathan nr. 6).

Prijs per album *f* 5,75 (46 blz.) Daarnaast zullen herdrukken uitgebracht worden van 27 albums die geruime tijd uitverkocht zijn geweest. Het gaat daarbij om herdrukken in de reeksen Luc Oriënt (de delen 1, 5, 6, 7 en 12), Rik Ringers (deel 21), Michel Vaillant (de delen 3, 4 en 24), Alain Chevallier (deel 1), Simon van de Rivier (de delen 1 en 2), Bruno Brazil (de delen 4, 6 en 7), Chick Bill (de delen 23, 33, 37, 39, 40 en 41), Bernard Prince (de delen 7 en 9) en Comanche (deel 1). In de iets duurdere prijsklasse van *f* 14,50 vallen de hardcoverherdrukken in de reeks Michel Vaillant: *Alles over autosport, Autoboek Steve Warson* en *Motorboek,* verschenen tussen 1971 en 1973.

Wham!

Nogal gemengde berichten komen uit het kamp van stripweekblad *Wham!* Zo is in Frankrijk de daar onder de naam *Super-As* verschijnende versie van dit internationale blad samengevoegd met het blad *Formule 1.* Dat is voornamelijk ten koste gegaan van de strips uit *Formule 1.* In Duitsland is men per 1 maart jl. overgegaan op weekfrekwentie (het blad verscheen daar tweewekelijks). De Duitse *Zack* en Nederlandse *Wham!* zijn nu, op enkele redaktiepagina's na, identiek. Overigens zou de verkoop van *Wham!* in Nederland tamelijk bedroevend zijn en welingelichte kringen (zoals dat zo mooi heet) houden vol dat het niet erg waarschijnlijk is dat het blad nog lang op deze manier zal blijven doordraaien.

Stripmap

Plusprodukties adverteert in o.a. het *Algemeen Dagblad* met een 'aanbod voor stripliefhebbers die de krant lezen met de schaar in de hand': een oranje plastic opbergmapje (Oblong-formaat) waarin de dagstrips verzameld kunnen worden. De prijs is echter niet misselijk: *f* 9,50.
U kunt dit stripmapje bestellen door overschrijving van *f* 9,50 plus *f* 3,– verzendkosten op gironummer 438100 t.n.v. Plusprodukties, Rotterdam of op rek. nr. 64 06 24 790 bij Slavenburg's Bank, Rotterdam. Graag het bestelnummer 379208 vermelden. Na ontvangst van uw overschrijving krijgt u het bestelde thuis gestuurd. U kunt dit stripmapje ook bekijken in de winkels van Plusprodukties. Westblaak 180, Rotterdam en N.Z. Voorburgwal 303, 3e etage, Amsterdam.

Robbedoes

Robbedoes/Spirou werkt aan een reorganisatie die zal moeten leiden tot een 'herlancering' in het najaar van 1980. De nieuwe *Robbedoes* zal onder andere een nieuwe serie van **Hermann** gaan brengen, mogelijk een serie van **Jacques Martin,** en zeker ook de serie *Franka* van **Henk Kuijpers**! *Robbedoes* start met het eerste verhaal *(Het misdaadmuseum),* waarin een paar korrekties zullen worden aangebracht ter wille van de Franse markt. Het blad *Eppo* behoudt het eerstpublikatierecht van de serie; voor Nederland is de publikatie in *Robbedoes* dus een herplaatsing. Dupuis zal ook, na afloop van de verhalen in het blad, de Franse albumuitgave verzorgen.

Eloy

Van de hand van Antonio Hernandez Palacios verscheen in Spanje het stripalbum *Eloy,* waarin vijf episodes uit het leven van een frontsoldaat uit de burgeroorlog te vinden zijn. Uitgever is 'Ikusager Ediciones' een Baskische uitgeverij. Van de oplage van 13.000 albums zijn er dan ook 3000 in het Baskisch.

Metal Hurlant

Humanoïdes Associés, uitgever van *Métal Hurlant* en een stortvloed van albums, verkeert in ernstige financiële problemen. Het bedrijf is nog niet failliet verklaard, maar men verwacht dat dit ieder moment kan gebeuren (als u dit leest is het mogelijk al zover). Mocht Humanoides Associés inderdaad over de kop gaan, dan hoeft dit nog niet het einde te betekenen van *Métal Hurlant.* Het zit er wel in dat men zal proberen het blad in ieder geval voort te zetten.

De Weekbladen

Zoals gebruikelijk volgt hier weer een resumé van wat er in de afgelopen tijd zoal in de weekbladen stond:

Donald Duck. Vermeldenswaard zijn in nr. 6 een enorm lang Donald Duck-verhaal getiteld *'Rendabele rendieren'* (Deens), het Barks-grenspatrouilleverhaal (herdruk uit *Duck* 1958-10) in 7, een erg leuke Deens Oom Dagobert-strip in 9 en het lange Meermin-verhaal (in 10, 11 en 12). In nr. 13 komt Douwe Dabbert terug met *De weg naar west,* terwijl vanaf 14 de verhalenreeks *Schipbreuk op Titania* gaat lopen van Henk van Kerkwijk en Fred Julsing. Een misser is in nr. 9 het qua tekeningen uit de reeks vallende Kleine Boze Wolf-verhaal.

Eppo. In nr. 6 een FC Knuddespel en de terugkeer van Agent 327 *(Dossier rookbom)* en Roel Dijkstra *(Thuiswedstrijd).* Vanaf 9 beleeft Johnny Goodbye avonturen met de olympische spelen. Asterix is terug in *Eppo* 13 met *De Broedertwist,* een wereldprimeur voor *Eppo* (dit verhaal wordt nergens eerder geplaatst dan in *Eppo*). In nr. 14 start een verhaal van Dandy door Dick Matena, terwijl Lowietje van Berck weer gaat lopen in 17. Korte verhalen zijn er o.a. van Stampede, Leukebroeders, De Generaal en Leonardo.

Tina. De nieuwe verhalen in *Tina* concentreren zich rond nr. 11 waarin 'Loesje' terug is *(Verdriet in Velddorp)* door Veenhoven en Comos, Eduard en Emily (Veenhoven en Redondo) en er gaat een verhaal van Angeles Felices van start, getiteld *Het betoverende ritme.* In nr. 12 begint een verhaal van Sientje, terwijl in dat nummer ook een Noortje-verhaal staat dat geschreven werd door de prijswinnares van de Noortje-scenariowedstrijd. In 15 is nieuw Corinne van Phillip Douglas en Vivas, terwijl in 17 Kelly weer begint.

Robbedoes. Nieuwe series in *Robbedoes* zijn Snoesje (in 5), Chuck Willys (in 6, erg aardig), Sammy (in 7), Khena (in 8), Bollemaar (slecht oud werk van Sirius, in 11), Joris Jasper (oud werk uit *Pilote*) en De Minimensjes (in 12). Yoko Tsuno (*De Tijdspiraal,* in 13) en de Blauwbloezen (*El Padre,* in 16). Nieuw is ook de rubriek 'De Archiefman' met nieuwe tips over strips, en de serie Rozemarijn van André Beckers in de stijl van Guus Slim van Tillieux. Weinig origineel, dat wel, maar zéér leesbaar.

Kuifje. Dupa vult in nr. 5 maar liefst 21 pagina's, met de strips 'Niky' en 'Chlorofyl'. We vinden Jugurtha terug in nr. 6, Xan (Pleyers/J. Martin) in nr. 7, Luc Orient in nr. 9 en Domino in nr. 13. In nr. 11 foto's van Kuifje op bezoek bij Hergé, in 12 een dossier Winston Churchill, en in 13 16 extra pagina's. Verder valt helaas weinig boeiends te melden.

Wham! *Wham!* verandert enigszins van formule (meer korte verhalen) en introduceert tweetal nieuwe strips: *De geschiedenis van de Olympische Spelen* (in 9), en een vervolgstrip over de voetballer Kevin Keegan (in 10). Verder blijft *Wham!* de gebruikelijke verhalen plaatsen: Silas Finn, Dan Cooper, Yalek, De Gentlemen, Brammetje Bram, Michel Vaillant, Turi en Tolk en Tony Stark.

Anita. Langzaam maar zeker verandert *Anita* van formule. Meer en meer pagina's worden met tekst en foto's gevuld in plaats van met strip. Vanaf nr. 12 bijvoorbeeld wordt de achterpagina tot poster getransformeerd, hetzelfde gebeurt vanaf nr. 13 met de middenplaat. In nr. 17 is de transformatie kompleet: Het stripblad *Anita* is nu geworden tot het jonge-meisjesblad *Anita,* met rubrieken, foto's van popsterren, fotostrips en slechts één getekende strip. Maar niet getreurd: Vanaf juni kunnen alle naar strips hongerende lezeresjes naast *Tina* ook terecht bij *Kitty,* een nieuw meisjesstripmaandblad, waarvan als test 4 nummers worden uitgebracht.

Strip Pers

In nr. 23 van dit maandelijkse stripinformatieblad naast nieuws en dergelijke aandacht voor Tibet, Turk en De Groot en Jan van Haasteren. Losse nummers *f* 3,20. Abonnementen: Strip Pers, Julianastraat 11 te 6433 GA Hoensbroek.

Stripspecial

Het dubbelnummer 5/6 van *Stripspecial,* omvang 24 bladzijden, is gewijd aan underground comics met een redaktionele inleiding en aandacht voor Kamagurka en Corben. Verder in deze aflevering de Wereldkartoenale, stripdebuten, een ruilrubriek en een korte mededeling over Eisner, die eind juni Nederland bezocht ('zal bezoeken' zou een korrektere formulering zijn, want op het moment dat dit onderdeel van de Nieuwsrubriek afgesloten wordt is het half mei!). Voor het overige citeren we om elk misverstand uit te sluiten uit het begeleidend schrijven dat ons bereikte met de toezending van deze aflevering: 'We hopen dat U in Uw Nieuwsrubriek nu eens een keer serieus op ons blad ingaat en ons niet als minderwaardig behandelt. Enkele werkelijke gegevens: *Stripspecial* 5/6 kost *f* 3,50, over te maken op postgiro 288631 t.n.v. C.R.J. van den Heuvel te Veenendaal o.v.v. *Striptijdschrift.* In dit nummer een uniek artikel over *Richard Corben,* (waar jullie misschien nog wel jalours op zouden zijn!) 12 pagina's gevuld met strips van amateurstriptekenaars en wat losse artikeltjes over o.a. *Will Eisner* en de *Wereldkartoenale. Stripspecial* verschijnt inmiddels gestencild op A-4 formaat.

(A Suivre)

In *(A Suivre)* nr. 28 nieuwe avonturen van Giuseppe Bergman in

het vervolg *Faisons le point!* (Manara), *Dead end street* van Rodolphe en J. Fernandez, *Orange blossom special* (Cabanes), het laatste deel in kleur van *Ergun l'errant* (Comes), stills uit *Le roi et l'oiseau* van Paul Grimault eveneens in kleur met een kort interview, *Partie Carrée* van Jean-C. Denis, *Les Mirabelles* (uit 1977) van Jacques Tardi, het vijfde vervolg van *La Jongue fantôme vue*

LE SECRET DE LA SALAMANDRE.
UNE NOUVELLE AVENTURE D'ADELE BLANC-SEC
DANS (A SUIVRE) N°29
... BRRR, Glut! Glut!
EN VENTE LE JEUDI 22 MAI...

de l'orchestra door Forrest en de verschillende redaktionele rubrieken. Interessant is de aankondiging op blz. 99 van een nieuw verhaal van Tardi's Isabelle Avondrood (zie afb.) dat onder de titel *Le secrèt de la salamandre* in *(A Suivre)* nummer 29 aanvangt. *(A Suivre)* kost per nummer *f* 6,50. Inlichtingen over abonnementen en verspreiding voor Nederland bij Atlantis, Blaak 18 te Rotterdam (010-331710).

Comixene

In nummer 29 van *Comixene* (72 blz., DM 5,–) als thema 'Strips en de Derde Wereld'. Een algemene inleiding uiteraard en daarnaast specifikaties voor Peru (Kagelmann/Zimmerman), de uitbeelding van figuren (Orban) en de ambiance (dmv. Andy Morgan oftewel Bernard Prince). Verder een interview met Barry Smith en aandacht voor Chester Gould, Helmut Nickel, Rob und Ben

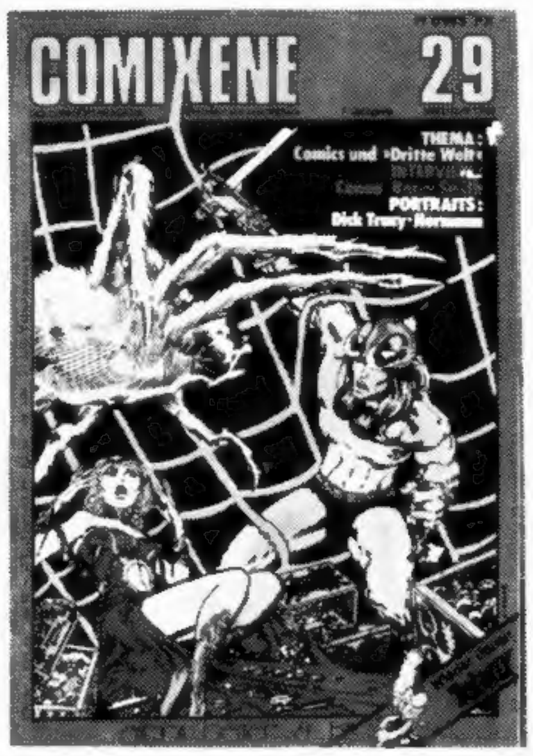

(Piccolo-reeks) en herdrukken van o.a. Asterix en Kresse's *Vidocq*. Daarnaast uiteraard en uitvoerig de vaste nieuws- en besprekingsrubrieken, ruiladvertenties en dergelijke. Inlichtingen: Edition Becker & Knigge, Pablo Neruda-Haus, Am Taubenfelde 30, D-3000 Hannover 1. *Comixene* bevat trouwens een redelijk aktuele vaste rubriek met nieuws over Nederlandse strips door Paul Burgdorf.

Oorlogsstrips

Een herdruk van de serie oorlogsstrips *Two-Fisted Tales* van Harvey Kurtzman, Wallace Wood, Jack Davis en o.a. John Severin, oorspronkelijk verschenen in het begin van de jaren '50 bij Entertaining Comics (EC) van William Gaines, verschijnt nu bij Russ Cochran, P.O. Box 469, West Plains, Mo. 65775. De prijs 75 dollar voor 4 hardcoverdelen in kassette.

Tanguy

Uitgeverijen zijn zo veranderlijk als het weer: Misschien gaan de twee nooit door Oberon herdrukte Tanguyalbums nu toch opnieuw verschijnen. Dat zou dan in 1981 moeten gebeuren.

Crepax

Binnenkort zal bij de Italiaanse uitgeverij Comics-land een *Comics-Land Portolio* verschijnen, een speciale uitgave gewijd aan Guido Crepax. Inhoud: 36 pagina's illustraties, gedeeltelijk in kleur, plus 8 pagina's (Engelse) tekst. Prijs: 4 dollars. Nog verkrijgbaar zijn uitgaven met werk van Warren Tufts *(Lance)* à 3 dollar en van Gigi (nieuw werk, gesigneerd) à 10 dollar. Te bestellen bij: Nino Bernazzali, Viale G. Modugno 5, 16156 Genova Pegli, Italië.

Casterman

Rond deze tijd nieuw bij Casterman de albums *De ruiters van de Apocalyps* (Koene Ridder), *Een kind van Athene* (Alex), *In 'De Zoete Inval'* (De Ségur), *De vier helden en de gestolen Picasso* (De 4 Helden), *De levende God* (Ergün de Dolende) en van Louis-Michel Carpentier de twee albums *Het dekselse deksel* en *Waar is Barnabas toch gebleven?* (beide De Rioolkoninkjes-serie). Eindelijk is er dan ook nog de handelseditie van de katalogus *Het imaginair museum van Kuifje* (tentoonstelling Brussel 1979), gebonden en nauwelijks duurder dan de oorspronkelijke prijs: *f* 12,90.

Cuvelier

Nieuws in verband met Cuvelier is natuurlijk de herdruk van het derde Corentinalbum bij Lombard/Albracht. In de loop van dit jaar verschijnt verder nog bij uitgeverij Magic Stryp een boek met schilderijen en niet eerder gepubliceerde tekeningen van hem. Enkele voorproeven daarvan zijn al te zien in het stripverzamelalbum *Le 9eme rêve* nr. 3. Te hopen valt dat er ook het tekenwerk van Cuvelier in *Chick* (Dordrecht) in wordt opgenomen.

Vertalingen

Volgens het zojuist verschenen overzicht *Het Nederlandse boek in vertaling 1978* ('s-Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1980), samengesteld door E. van Raan, verschenen in 1978 vertalingen van 28 Nederlandse stripalbums in het buitenland: 4 Deens, 17 Frans, 3 Portugees en 2 Zweeds. Topscorer is Studio Vandersteen met 13 (Franse) vertalingen: Jerom delen 73-76, Bessy delen 127-129, Suske en Wiske delen 167-169 en Robert Bertrand delen 23-25. Kresse slaat met de vertalingen van zijn Indianenreeks zijn vleugels wijd uit: in het Deens de delen 3 *(Ondskabens vej)* en 4 *(Ulvekaldet),* in het Frans deel 7 *(Les chausseurs de vautours),* in het Portugees de delen 2 *(Os herdeiros do vento),* 3 *(Companheiros do mal)* en 4 *(O apelo dos coiotos)* en in het Zweeds de delen 3 *(Ondskans följeslagare)* en 4 *(Prärievargarnas).* Resteren in het Frans nog de delen 56-58 van de reeks Nero (Sleen) en in het Deens *Den lumske laege* en *Porten til osten,* respektievelijk de delen 3 en 4 van Douwe Dabbert (Roep/Wijn). Aparte vermelding verdient J. D. van Exter met *Sejlerskolen,* de Deense vertaling van *Onder zeil.* Eksplisiet dus totaal geen Duitse, Engelse of Finse vertalingen (vergelijk de vorige overzichten), geen *Asterix de Goljer,* maar het komt buiten vakkringen wel meer voor dat het Fries als een dialekt in plaats van een taal gezien wordt, en ook nog geen Evert Geradts en vertaald *Tante Leny Presenteert...*-werk. We wagen het daarom toch deze 'staatsuitgave' voor wat betreft kompleetheid in twijfel te trekken.

Shadow

Binnenkort verschijnt er een nieuw Shadow-album, getekend door Mike Kaluta naar een verhaal van Harlan Ellison. Het is een vervolg op de serie, die in 1974 bij National Periodicals (DC) is verschenen en ook in het Nederlands is uitgebracht (zie ook De Schim in *Stripschrift* nr. 112/113/114). Het boek *Dragonshadow* zal worden uitgegeven door Fantagraphics Inc. met een prijs van ongeveer 6 dollar.

Star Wars

Bij Marvel verschijnt het vervolg op de Star Wars-film *The empire strikes back* in de Comicserie *Star Wars* (nrs. 38-43) en geschreven door Archie Goodwin met tekenwerk van Al Williamson/Carlos Garzon. Een verkorte versie verschijnt echter eerst in de serie *Marvel Super Special.* Net als bij *Star Wars* verschijnt daarna nog op groot formaat een zogenaamde *Treasury Edition* met daarnaast, het kan niet op, een pocketuitgave.

Corben

Ruim voor de Nederlandse editie verscheen in Amerika **New Tales of the Arabian Nights** van Richard Corben en Jan Strnad in een uitgave van **Heavy Metal** (H.M. Communications, New York). Hier bekend uit Gummi en binnenkort vertaald bij Espee. Prijs *f* 21,—.

Wallace Wood

Bij Pure Imaginations, 139 E. 45 NYC 10017 apt. 46, verscheen **The Wallace Wood Treasure** met veel stripwerk en redaktionele tekst. Prijs *f* 17,90. Eveneens van Wallace Wood is de nieuwe **Cannon** nr. 4, een uitgave van Jack Robinson, 214 Daywood Drive, Baldwinsville NY 13027, voor de prijs van *f* 15,90. Behalve de 3 eerdere **Cannon**delen verschenen bij deze uitgever al eerder 4 delen **Sally Forth** en **The Wizard King.**

Tintin Raconte...

Het vierde deel in de reeks Tintin Raconte... is getiteld **L'histoire de l'aviation des origines à 1914.** Het verscheen bij Septimus Editions en kost BF 500 (hard cover, kleur, 68 blzz.). Als laatste twee delen zijn nog te verwachten **Histoire de l'aérostation** en **Histoire de la marine de 1700 à 1850.**

Hop!

Het laatstverschenen nummer van **Hop!** (nr. 22) bevat bijdragen over Harvey Kurtzman, Albert Weinberg en diens Luc Condor (met bibliografie en herdruk uit 1952), José Luis Salinas en het Dossier Artima. Bovendien vele bladzijden vol besprekingen, nieuws en informatieve advertenties. Per nummer FF 12.— (13 Rue E. Ducleaux, 150000 Aurillac, France).

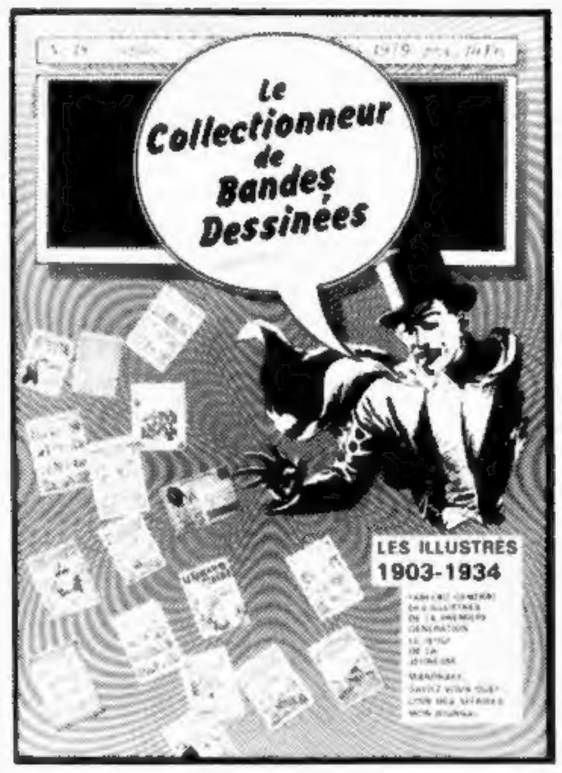

Collectionneur de B.D.

Het professioneel uitgevoerde Franse vakblad **Le Collectionneur de Bandes Dessinées** verschijnt 5 maal per jaar (abonnement FF 40.—) en bevat zeer gedetailleerde en bibliografisch uitgewerkte studies over oudere strips. Het laatstverschenen nummer 18 (alweer van eind vorig jaar) bevat een schat van gegevens over de geïllustreerde kinderbladen uit de periode 1903-1934 met uitvoerige bibliografieën van bladen als **Belles Images, Coeurs Vaillants, L'Epatant, Semaine de Suzette,** enz. Inlichtingen: Editions de l'Amateur, 6 Rue Milton, 75009 Paris.

Minitoe

Met ingang van 5 juni 1980 brengt het dagblad **Nieuws van de Dag** elke donderdag als kleurenbijlage de gratis stripkrant **Minitoe.** Het eerste nummer van 16 vierkleurenbladzijden bevat flink wat Dupuisstrips, zoals **Natasja en de Maharadja,** Agar en Zarra **(De slag om de Melkweg)**, Bollie en Billie, **Bronco Benny** van De Blauwbloezen, Guust Flater en Redeye (Roodoog). Het geheel maakt een keurig verzorgde indruk ondanks het gebruikte krantepapier. Redaktieadres: Postbus 376, 1000 EB Amsterdam.

Onderlangs Comics

Onder de hoede van Hendrik J. Vos staat de bundel beeldverhalen voor Beeldende Kunsten te Arnhem. Yvonne Kroese, H. J. Vos, Adrie Toonen, Bert Doesburg en Farrald Hol vullen de 32 bladzijden 'alternatieve' strips. De prijs bedraagt *f* 4,50. **Onderlangs Comics** verschijnt eens per kursusjaar en zetelt op het adres: Onderlangs 9, 6812 CE Arnhem.

Rats

In **Rats** nr. 2 weer gags en strips van Govert Zoethout, Sam Siahaya, Remco de Korte, Aakje (?), Ted Valkenburg en, met eervolle vermelding, Berend Jan Vonk. Dit nummer kost in de winkel *f* 1,75 en per post inklusief porto *f* 2,75, over te maken op postgiro 141862 t.n.v. P. Versluis, Langegeer 255 te Rotterdam. Men wordt abonnee voor 4 nummers door *f* 10,— over te maken. Het redaktieadres is gevestigd bij R. de Korte, W. A. Plantsoen 30 te Barendracht.

Bert Bakker

Na de Jaap Vegterstrips **Verzameld en gebundeld, Zei d'r iemand iets?** en **Jeroen** brengt uitgeverij Bert Bakker een nieuwe bundel strips onder de titel **Geniet nou'es!** In deze 56 bladzijden tellende paperback een herdruk van werk dat verscheen tussen juni 1979 en juni 1980 in **Vrij Nederland** (Kleurenbijlage). Prijs ca. *f* 12,50.

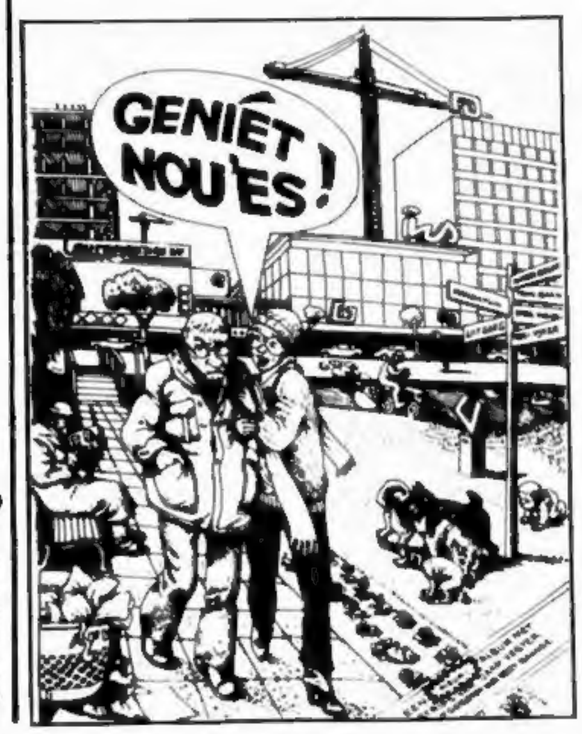

Asterix en de kokerjuffers

Het **Vakblad voor Biologen** 60/9 (1980), 177, meldt dat de bioloog Hans Malicky recentelijk 5 nieuwe Trichoptera (d.w.z. Schietmotten of Kokerjuffers) heeft weten te beschrijven. Met strips heeft dat weinig van doen, maar aardig is natuurlijk wel dat Malicky zijn 5 ontdekkingen als namen meegaf: **Ecclisopteryx asterix, Rhyacophila obelisk, Hydroptile idefix, Ermodes kakofonix** en **Plectrocnemia abraracourcix**. Een en ander zou de indruk kunnen wekken dat we te maken hebben met een zeer resistente soort.

Bob de Moor

Uitgeverij Paul Rijperman brengt inmiddels, wederom voor een selekt publiek van 1000 man, dat er *f* 24,90 voor over heeft, de prachtig uitgevoerde albumversie van Bob de Moors **Barelli en de Heer van Gonobutz** (harde kaft, vierkleuren). Het verhaal verscheen eerder in **Kuifje**-weekblad vanaf nr. 30 in 1976 en telt 30 platen.

Bij Editions Chlorophylle (148 Rue Hôtel des Monnaies, 1060 Brussel) verscheen intussen ook van Bob de Moor **La Lama de Laïbona** in de reeks Les Nouvelles Aventures de Thyl et Lamme. Het gaat hier om de reeks avonturen van Thijl Uilenspiegel, die kort vóór de reeks Snoe en Snolleke gepubliceerd werd in **'t Vrije Volksblad**. Het (derde) verhaal **De Lama van Laïnona** liep daarin van 1 jan. tot 12 mei 1951. Prijs en uitvoering onbekend.

Brussel Stripstad

Bij Editions Serge Algoet verscheen **Bruxelles B.D. Un aperçu sur les éditions Bédéscope, Chlorophylle, Jonas & M. Deligne,** waarin opgenomen **Un dossier Yoko Tsuno.** Dit handige gidsje voor stripzoekenden in Brussel telt 12 blzz. en kost B F 9 5 .

Inlichtingen bij Serge Algoet, Boul. Lambermont 93, B-1030 Brussel.

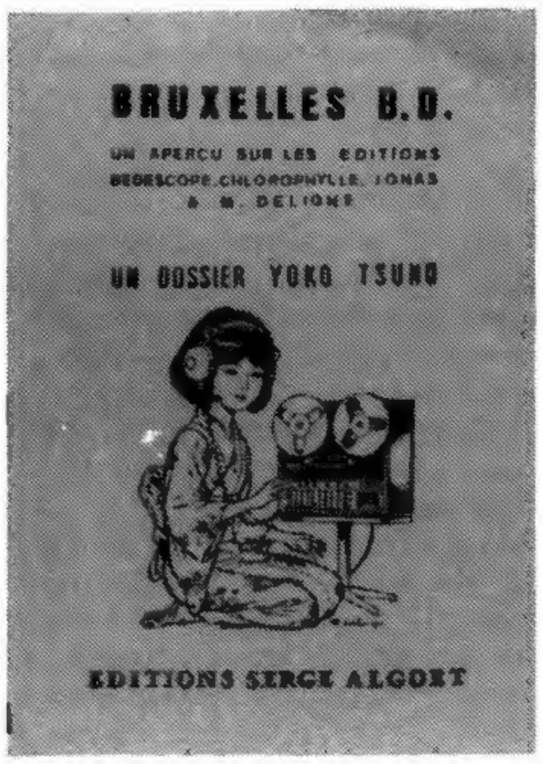
BRUXELLES B.D.
UN APERÇU SUR LES EDITIONS BEDESCOPE.CHLOROPHYLLE.JONAS & M. DELIGNE
UN DOSSIER YOKO TSUNO
EDITIONS SERGE ALGOET

Ruilbeurzen Richard

De laatste drie ruilbeurzen van Stripantikwariaat Richard zullen plaatsvinden op 14 september, 12 oktober en 9 november. Voor informatie: Rombout Hogerbeetsstraat 78 te Amsterdam (tel. 020-842923).

P.L.G.P.P.U.R.

Bovenstaande afkorting luidt voluit **Plein la gueule pour pas un rond** en vormt de titel van een driemaandelijks fanzine over strips. De prijs van het laatstverschenen nummer bedraagt FF 6.— (nummer 5, 40 blzz., offset). De inhoud: strips van Yann, Thiennot, Strapontin, Goossens, Mor e.a., besprekingen, een interview met Auclair (met bibliografie), enz. Abonnementen voor het buitenland kosten FF 24.— voor 4 nummers over te maken aan: P.L.G.P.P.U.R., Ph. Morin, 16 Rue Gabriel Péri, 92120 Montrouge, France. De nummers 1 en 3 zijn uitverkocht, nummer 2 (Spécial Bilal!) bijna.

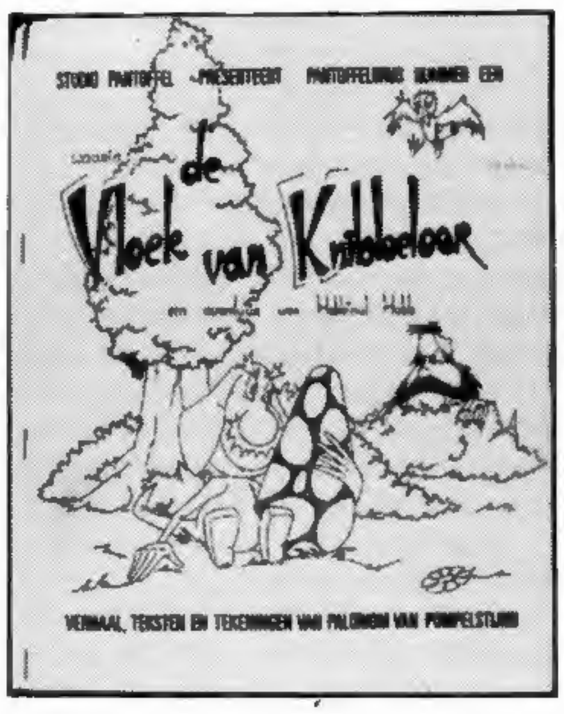
STUDIO PANTOFFEL PRESENTEERT PANTOFFELRUIG NUMMER EEN
de Vloek van Knibbeloor
VERHAAL, TEKSTEN EN TEKENINGEN VAN PALOMON VAN POMPELSTUMP

Studio Pantoffel

Pantoffelorus nr. 1 is het visitekaartje van de Nederlandse striptekenaar Johan Dorpmanns en bevat o.a. **De Vloek van Knibbeloor** en **Het Geheim van de Zwarte Toren**, twee verhalen waarbij de strip als zodanig een onderdeel vormt van de intrige. Belangstellenden, ook voor overname van deze strips of ander werk, kunnen zich richten tot Johan Dorpmanns, Moutzhofweg 132, 5926 RB Venlo.

Pantoffelorus nr. 1 (28 blzz., A-4) is te verkrijgen door storting van *f* 1,80 (is inklusief porto) op postgiro 148544 ten name van de auteur.

Moebius

Uitgeverij Yendor bracht als eerste een Nederlands album van Moebius, te weten de verzamelbundel De Omweg. Een fraaie hardkaft uitgave van niet minder dan 88 bladzijden voor *f* 19,90. Niet minder fraai is intussen de op L.P.-formaat uitgevoerde uitgave **Moebius, Poèmes de Moebius** van Les Humanoïdes Associés, voor zover van belang in kleur en ingedeeld op verschillende themata. Voor de niet geringe prijs van ca. *f* 55,— vindt men in dit boekwerk een intussen meer dan noodzakelijke bibliografie uitgesplitst op Giraud/Moebius en een aantal nergens elders gepubliceerde platen.

Stripklubje

In Leuven is een stripklubje opgericht, dat gebaseerd is op briefwisseling. De klub staat open voor jongens en meisjes van 16 tot 22 jaar die van strips houden en bereid zijn nieuws en informatie schriftelijk door te geven, tekeningen of strips te ruilen enz. De kosten zijn nihil. Verdere informatie bj Hubert van de Vyver, Leopoldstraat 24, 3000 Leuven (België).

Visions

Wat verlaat en in kompleetheid tekortschietend verscheen **Visions** nr. 5 (Tijdschrift voor strips en Science Fiction). Wat betreft aktualiteit en kompleetheid past ons desondanks een bescheiden stilzwijgen, wat niet wil zeggen dat we ons best doen. Buiten veel uitgeversnieuws bevat **Visions** interessant tekenwerk van Domonique He en impressies i.v.m. Berni Wrightson.

Voor gratis abonnementen wende men zich tot Fantastic Visions, Slaak 18, 3061 SC Rotterdam.

Signalement

Wederom met dank aan trouwe informanten en nogmaals een oproep aan stripauteurs, die werk op stapel hebben staan, intimi en andere potentiële kopijleveranciers.

Nogmaals: Postbus 15268, 1001 MG Amsterdam /-/ In **Panorama** nr. 14 een nuttige en fraai geïllustreerde bijdrage van Bas van Kerkhof over de karikaturist Wouter Lap /-/ **Jasom-Magazine** jg. 4, nr. 5/6 met het uitvoerige artikel 'De Oost-West verhouding in stripverhalen' wordt (of inmiddels wellicht 'werd') gratis uitgereikt door Stripantikwariaat Lambiek /-/ In deel 2 van de schoolboekenreeks **Leesboek** bij uitgeverij Ten Brink bestaan de lesopdrachten onder andere uit kommentaar op scènes uit de Indianenreeks van H. G. Kresse /-/ De aktie tot instandhouding van het Amsterdamse Zuiderbad wordt ondersteund door briefkaarten en verschillende affiches met een parafrase op het Kuifjesalbum **Cokes in Voorraad** met als subhoofd 'De avonturen van Kuipje' /-/ Uitgeverij Casterman attendeerde de auteur van de bij Brabantia Nostra verschenen **Kuifje-index (...)** op een illegale uitgave van het in dat boek voor het eerst in boekvorm uitgebrachte Dupont et Dupond-verhaal van Hergé. Een berispend schrijven dat uiteraard doorgezondern werd aan de uitgever /-/ Wat niet wil zeggen dat we, om onze afkeuring duidelijk te maken, niet zouden willen beschikken over een van de 225 eksemplaren van deze kostbare (BF 1000) 'drukfout' /-/ De met tevredenheid ingehaalde gagstrip **Livingstoned** is inmiddels door het dagblad **De Limburger** weer geschrapt. De waarschijnlijk goedkopere strip **Kraai** vult de lakune op z'n Amerikaans. Wederom een bevestiging van de derderangsplaats die strips in dagbladen innemen. Onze trouwe Signalementleverancier J. Moonen heeft inmiddels bij **De Limburger** geprotesteerd /-/ Begin juni kwam **Intermediair** uit met een kleurenbijlage, waarin in full-color het 10 pagina's tellende stripverhaal **Panda en de Meesterintermediair** alsook een fraaie omslag. Een produkt van Cartoonder BV /-/ Martin Lodewijk en Don Lawrence bereiden een strip voor over 'het einde der tijden'. Publikatie zal plaatsvinden in **Métal Hurlant**.

DE STRIPSCHAPPAGINA

MEDEDELINGEN, BERICHTEN & AANBIEDINGEN

Info

Door het Stripschap is een nieuw informatiebulletin ontworpen, voorzien van antwoordcoupon, waarin opgenomen de gehele geschiedenis van de vereniging vanaf de dag van oprichting tot en met de laatste Stripdag.
Indien u exemplaren van dit bulletin wenst te verkrijgen ter verdeling onder vrienden en bekenden, dan verzoeken wij u een briefkaartje te zenden aan antwoordnummer 1019, 1000 PB AMSTERDAM, met vermelding van het door u gewenste aantal. U krijgt deze dan omgaand toegezonden.

Attentie

Bent u nog niet in het bezit van de vurig begeerde Stripmaatschapkaart '80? Stort dan *nu* uw contributie ad. *f* 17,50 op giro 5.000.000 tnv Het Stripschap te Amsterdam.
(*f* 49,– mag natuurlijk ook, indien u tevens Stripschrift wenst te ontvangen).

Vakantie

Ook uw bestuur gaat met vakantie. Wij verzoeken u daarom er rekening mee te houden dat post, ontvangen in de maanden juni, juli en augustus met enige vertraging behandeld kan worden.

Rectificatie

Door een misverstand is in Stripschrift nr. 133 abusievelijk vermeld dat leden boven de 54 jaar op hun contributie een reductie van *f* 5,– genieten. Bedoeld zijn uiteraard personen boven de 65 jaar.
Mocht gezien de heersende trend in de toekomst de kortinggerechtigde leeftijd omlaag gebracht worden dan zullen wij u daarvan terstond mededeling doen.

Nieuw

In de in samenwerking met Oberon uitgegeven reeks zwart/wit albums zijn onlangs verschenen:
Deel 37: De Argonautjes; waarin opgenomen de verhalen De Held van Sparta, de bruid van Icarus en de doos van Pandora, op tekst van Lo Hartog van Banda en getekend door Dick Matena, alsmede de verhalen de Zware Jongens en Buitenspel die bij wijze van uitzondering ook door Dick Matena geschreven zijn.
Deel 38: Blook; uit de serie verhalen verschenen rond de zachtaardige krachtpatser Blook en zijn geniale vader Protonplof zijn in dit album opgenomen de verhalen de Profbokser en de Ruimtepiraten, daterend uit 1972/73, als vanouds getekend door Johnn Bakker naar teksten van Dick Matena.
NB: In verband met de afwijkende omvang t.w. 80 pagina's van de Argonautjes zijn wij genoodzaakt hiervoor een afwijkende prijs, t.w. *f* 6,95 (leden *f* 6,25) te vragen.

Waarschuwing!

Beste Stripkameraden,
In de konvokatie voor de alv te Alkmaar is een storende drukfout geslopen. Zwart/wit albums kosten reeds vanaf 1-1-'80 *f* 5,75 voor niet-leden en *f* 5,20 voor leden; deel 17/18 (Theban) kost *f* 15,50 voor niet-leden en *f* 13,95 voor leden.
U kunt vanaf nu ook de delen 37 en 38 bestellen. Nog verkrijgbaar de delen 12, 14, 16 (beperkt), 17/18 en 19 t/m 36 (de delen 25, 26 en 28 zeer beperkt aanwezig).

Arman en Ilva

Deel 4 (de verhalen 'de perfecte kringloop en de ethiek van Xorxoz') is verschenen. Kosten voor niet-leden *f* 29,75 en voor leden *f* 24,75. De delen 1, 2 en 3 zijn eveneens (weer) verkrijgbaar voor dezelfde prijs. Kwaliteit staat hoog in het vaandel van Brabantia Nostra, dus ook deze uitgave is weer in hard cover.

De banneling van Nimmorac – 3 delen gebundeld in hard cover album

'Stripminnaars' met de blik vol dollartekens vonden het nodig een illegale uitgave van de 'Banneling' op de markt te brengen; kosten ca. *f* 30,–. Deze aktie had tot gevolg dat de uitgever, Oberon in dit geval, na ampele overwegingen heeft besloten het initiatief naar zich toe te trekken en een legale hard cover editie met de drie reeds lang uitverkochte delen uit te brengen; kosten voor dit collector's-item *f* 16,95, leden 10% korting.

U weet het nog: geld over maken op postgiro 3291121 tnv Penningmeester Het Stripschap Ledenservice, Postbus 11335 1001 GH Amsterdam.

Uitgeverij Yendor

Heeft van twee gerenommeerde jongens albums in zwart/wit en in hard cover uitgebracht onder het motto 'een volwassen thema voor de stripliefhebber die het kruimelwerk is ontgroeid'. Hardboiled kat in Constantinopel door Hendrik J. Vos (tekeningen) en Martin Lodewijk (scenario), voor *f* 12,90 en science-fictionsfeer in 'Amen' van Dick Matena prijs *f* 19,90. Behalve het titelverhaal bevat het album de verhalen '9 a.m.; Interlude 1; 10 a.m. Interlude 2; 11 a.m.; Interlude 3; 12.00; lazarus stone en 2005'.
Twee uitstekende albums in de volwassenenreeks van het Stripschap Ledenservice. Op bovengenoemde prijzen genieten de leden de gebruikelijke korting.
Bovendien voor het eerst een erotisch werk binnen de ledenservice; nu eens geen Olie B. Bommel, Tom Poes of Donald Duck. Neen, lezer, als antwoord op het stripschriftthemanummer over Crepax, wordt een van zijn befaamde albums getiteld Anita binnen de vereniging gebracht. Broeiend, fel, zuidelijk temperament en onderkoelde erotiek, hoe is het allemaal mogelijk. Blijf bij de tijd en schaf je het album aan. Voor *f* 19,90 (leden de gebruikelijke korting) wordt het werk in blanco enveloppe bij u thuis bezorgd. Voorwaar een happening.

Strip-2-daagse 1980 Turfschip Breda

Eindelijk is het dan zover! In plaats van een volgepakte Stripdag nu een afgeladen Strip2-daagse. Het Stripschap 12½ jaar jong, dat moeten we vieren! Aangezien ook Jan, Jans en de kinderen jubileren (tien jaar stripfamilie), gaan we met het thema 10 jaar Jan, Jans en de kinderen het feestweekend in. Met zoals gebruikelijk een groots opgezette stripboekenbeurs, alsmede de na volgende programmaonderdelen:

- Stripruilboekenbeurs (en ruilen betekent alleen ruilen in Het Turfschip).
- tentoonstelling 'Jong Talent'. driedimensionale tentoonstelling over het productieproces van een strip album.
- 3 stripveilingen van bijzonder materiaal, smullen dus!
- de M.G. Mystery Toer met stripschappelijke uithalers.
- een lijvig programmaboek ter documentatie van wat hier staat;
- een prima cartering en aanverwante artikelen;
- de verbijsterende Striptas in vergrote oplage!!!
- de stripquiz, haar-lady-voice en een bijzonder buitengebeuren;
- videotorens, diaseries, filmseries van uitzonderlijk interessant materiaal;
- tekenzuilen en rondo's en de Stripschapprijs 1980 uiteraard.

De strip2daagse zal voorafgegaan worden door een uitgebreide pers-radio-t.v., poster en winkeletalagecampagne. Bij de landelijke persconferentie zal extra aandacht gegeven worden aan speciaalzaken en hen die de stripliefhebber de afgelopen 12½ jaar zo geweldig aan hun gerief hebben geholpen!
Door het hele gebeuren zullen nog wat verrassende, bewegende rode draden lopen die de hele tent zullen plezieren. Eén van die draden zal heel Breda op stelten zetten. Achter de Stripoptocht zal men stripminded het Turfschip bestormen.
En, beste vrienden, wie zich nu ook nog *f* 7,– p.p. laat ontvallen op giro 5.000.000 onder vermelding 'Stripboekenbal' t.n.v. penningmeester het Stripschap doet mee aan het Stripboekenbal op zaterdagavond 20 september. Diverse stripverrassingen en muziekstijlen zullen u aangenaam treffen, *MITS U NU INSCHRIJFT!!!!!*

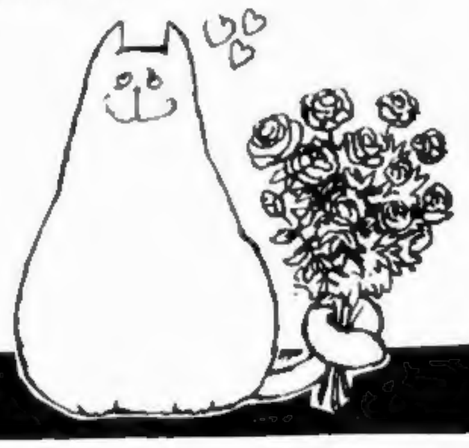

STRIPWINKELGIDS

'PLATENBAR-STRIPWINKEL LEO'

Lange Kerkstraat 32
4461 JJ Goes, telefoon 01100-13194

MEIROOS STRIP- EN LECTUUR-SHOP/SHOPPINGCENTER
Oudegracht 136, hoek Vinkenburgstraat
Utrecht, telefoon 030-334357

STRIP ANTIQUARIAAT PANDA

Frederikstraat 955
2514 LJ 's-Gravenhage,
telefoon 070-635950*
geopend di t/m vr van 12 tot 6 uur; zaterdag van 11 tot 5 uur; donderdag/koopavond tot 9 uur geopend.

DE ZAAK ZONNEBLOEM
Haarlemmerstraat 27, Amsterdam,
telefoon 020-247294
- de hoogste prijs voor uw 2e hands-strips!

de Jacobijn

JACOBIJNESTRAAT 10
HAARLEM
TEL. 023-320782

Antiquariaat

Liendertseweg 66A
Amersfoort
tel. 033 - 25975

"Bommel"

STRIPS - BOEKEN
MUNTEN - POSTZEGELS

STRIPSPECIAALZAAK

FANTASTIC VISIONS

Slaak 18, Rotterdam, telefoon 010-331710

DE LEKTUURHAL
Nauwe Burgstraat 3, Sneek,
telefoon 05150-15510

030-311461 's maandags gesloten

LAMBIEK
Kerkstraat 104, Amsterdam,
telefoon 020-267543

OLD COMIC HOUSE KRALINGEN

Frits Ruysstraat 28a
3061 ME Rotterdam
tel. 010-523171

Stripantikwariaat

calvo

Sandelingplein 2
Rotterdam-Zuid

geopend zaterdag 10 tot 5 uur
telefoon 010-840636
bestellingen bezorgen wij aan huis!

De Oude Post
Burg. de Withstraat 10-12
De Bilt, 030-763050
Nieuwe en oude strips.
Ver- en inkoop.

fono-strips-posters

fono – strips – posters
provinciestraat 152
(achter centraal station)
2000 antwerpen
tel. 031/327007

Nu ook een
STRIPSPECIAALZAAK
in Vlissingen
met de meest uitgebreide kollektie strips, ook Frans-Engelstalige.

GRAMM.-STRIPS 76
DE STRIPWINKEL
Paul Krugerstraat 146-148
4381 WK VLissingen

SPECIAALZAAK IN STRIPBOEKEN

WOUTS STRIP- EN SF SPECIAALZAKEN

van Woustraat 126, Amsterdam en
Oostenburgerstraat 69, Amsterdam,
tel. 020-792116 en 020-224680
Organisatoren van stripbeurzen. Gaarne informeren wij u onze enorme kollektie strips en SF en over bedoelde beurzen.

P.G. Hermans

Broerenstraat 4,
Arnhem. tel. 085 - 431398

RICHARD
Rombout-Hogerbeetsstraat 78,
Amsterdam, tel. 020-842923

Strip antiquariaat "SJORS"

Voorstraat 371, Dordrecht,
telefoon 078-142012
openingstijden: ma t/m vrij 13.00-17.30 uur; zaterdag 10.00-17.00 uur.

DE LEKTUURHAL
Over de Kelders 10, Leeuwarden,
telefoon 05100-30756
Dracht 100, Heerenveen